

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Jan PASEKA

**KNĚZ JAKO SPRÁVCE BOŽÍCH TAJEMSTVÍ
(TROJÍ ÚKOL KNĚZE)**

Vedoucí diplomové práce: ThLic. Prokop Brož

PRAHA 2006

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce ThLic. Prokopu Brožovi za odborné vedení, rady, vzácné připomínky a za čas, který mi věnoval.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a v seznamů pramenů a literatury uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze dne 5. dubna 2006.

Jan Paseka

1. Úvod

Kněžství. Jak velké tajemství se pod tímto termínem skrývá. Připravuji se na kněžskou službu, a tak jsem považoval za dobré vybrat si nějaké téma týkající se kněžství, ve kterém bych se blíže podíval na to, co je náplní kněžské služby. Když jsem četl knihu Jana Pavla II. *Dar a tajemství*, ve které vzpomíná, co všechno utvářelo jeho povolání, jaká byla jeho cesta ke kněžství, jak trávil první roky kněžské služby, kdo je to kněz a co znamená být knězem v dnešní době, vzbudilo to ve mně touhu podívat se blíže na kněžskou službu z hlediska dekretu o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, konkrétně z pohledů článků 4 - 6, ve kterých se mluví o trojí službě kněze, a to kněz jako služebník Slova, kněz jako přísluhovatel svátostí, zvláště eucharistie, a kněz jako vůdce Božího lidu. Myslím si, že II. vatikánský koncil považuje téma kněžství za velmi důležité. Vždyť tomuto tématu věnuje jeden celý dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, zmiňuje se o něm ve věroučné konstituci o církvi v dnešním světě *Lumen gentium* a na mnoha dalších místech. Jan Pavel II. v již zmíněné knize odpovídá na otázku, co to znamená být knězem, slovy svatého Pavla: Kněz „je správcem Božích tajemství“ (srov. 1 Kor 4,1). Toto označení kněžské služby jsem si vybral jako název této diplomové práce a chtěl bych ukázat, co znamená „být správcem Božích tajemství“ z pohledu dekretu o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*, článků 4 - 6.

Tato práce je rozdělena do několika částí. Dříve než se budeme věnovat vlastnímu tématu, trojí službě kněze, považoval jsem za vhodné zabývat se teologií kněžství (pouze v Novém zákoně), teologií kněžství na II. vatikánském koncilu, všeobecným kněžstvím a kněžskou službou, která je zastoupená v mnoha oblastech veřejného života. Pak přichází na řadu vlastní část. Každá kapitola se věnuje jednomu z kněžských úkolů (učit, posvěcovat a vést) a snaží se odpovědět na následující otázky: Co konkrétně znamená ten daný úkol? Jakou roli tento úkol hraje v církvi, v životě kněze? Jak by měl tento úkol kněz plnit? Jak je k tomuto úkolu pověřen? Jak se plnění tohoto úkolu promítá do života kněze a do jeho spirituality?

Cílem této diplomové práce je poukázat na trojí službu kněze. Mnohdy považujeme za primární kněžský úkol vysluhovat svátosti a zapomínáme na ty další dva. V průběhu této práce chci ukázat, jak se tato *tria munera* kněze navzájem doplňují a vytvářejí vzájemnou jednotu. Velmi důležitým bodem je ukázat, že služba učit, posvěcovat a vést, není určena pouze jen biskupům, ale i kněžím, kteří jsou jejich pomocníky.

2. Kněžství

2.1 Teologie kněžství

Bůh Otec posvětil svého Syna Ježíše Krista a poslal ho na svět (Jan 10,36).¹ V nazaretské synagóze se Ježíš představuje jako ten, který je naplněn Duchem, pomazaný a poslaný Bohem k tomu, aby chudým přinesl radostnou zvěst (srov. Lk 4,16-19).²

Kristus si vyvolil, k sobě povolal a výjimečným způsobem formoval svých Dvanáct, protože jim chtěl svěřit zvláštní úkol ve svém království. Na základě své moci jim dává poslání (Mt 28,16-20).³ Posílá apoštoly, stejně jako on byl poslán od svého Otce (srov. Jan 20,21).⁴ Posvěcuje a očišťuje učedníky, když je posílá do světa (srov. Jan 17,14,17-19). Je to chvíle jejich zasvěcení – konsekrace.⁵

Kristus, Syn Boha Otce je ustanoven navěky knězem nové smlouvy podle Melchisedechova⁶ řádu. I on je tedy povolán. Je to Otec, který „povolává“ Syna na svět, aby se stal „knězem navěky“ nové a věčné Smlouvy. Pouze Syn může nepřetržitě přinášet oběť stvoření a tak potvrdit, že všechno stvořené pochází od Otce a má se stát obětí chvály Stvořitele.⁷ Ježíš Kristus je tedy základním zdůvodněním a příčinou kněžské služby. Veškerá služba v církvi musí mít nutně pověření a zmocnění

¹ Srov. PO 2, *Dokumenty II. vatikánského koncilu*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2002.

² Srov. Jan Pavel II., *Pastores dabo vobis*, Praha: Zvon 1993, č. 11.

³ Srov. J. Zvěřina, *Teologie agape II*, Praha: Scriptum 1994, s. 266.

⁴ Srov. F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, Řím: Křesťanská akademie 1972, s. 117.

⁵ Srov. Y. J. Congar, *Za církev sloužící a chudou*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1995, s. 19.

⁶ „Melchisedech = král spravedlnosti nebo spíše Můj (božský) král je spravedlnost (srov. Ž 4,2). Král Salemu (pravděpodobně jde o Jeruzalém). Gn 14,18-20 o něm vypravuje, že jako kněžský král Nejvyššího božstva vyšel vstříc Abrahámovi, jenž se vracel z vítězné války proti Chedorlaomerovi. Melchisedech posílil Abrahama pokrmem a nápojem, udělil mu požehnání a přijal od něho desátek z kořisti. V Ž 110,4 jest Melchisedech jménem ideálního krále izraelského (mesiáše), který spojuje úřad kněžský a královský. V židovské apokalyptice i v rabínské exegesi je očekáván v posledních dnech Melchisedech, jenž spojí funkci kněžskou a královskou, přemůže hřích a zahájí rajske období. Pisatel Žd 5,6.10; 6,20; 7,1-12 vidí Melchisedecha v duchu této apokalyptiky a Ž 110,4 zdůrazňuje jeho podivuhodná jména („král spravedlnosti“ a „král Sálem = pokoje“), jakož i tu okolnost, že je „bez otce, bez matky, bez rodu (= rodokmenu)“ (Žd 7,3 srov. Ezd 2,39.62). Byl tedy podle pisatele Žd nadlidskou bytostí právě jako Kristus. Že byl pokládán za víc než Abrahám, je patrné i z toho, že nikoliv Abraham Melchisedechovi, ale Melchisedech Abrahamovi udělil požehnání. Melchisedechem začíná nový kněžský řád (Ž 110,4), nezávislý na kněžství aronovském (levitském). V posledku znamená tento řád zrušení židovského kultu a Zákona. I ta okolnost sloužila pisateli Žd za důkaz věčnosti Kristovy, že bible nepopisuje konec života Melchisedechova. Melchisedech je mu symbolem věčného kněžství. Ovšem, Melchisedech je pouze obrazem Kristovým a odkazem na Krista (Žd 7,3).“ A. Novotný, *Biblický slovník*, Praha: Kalich – Česká biblická společnost 1992, s. 412.

⁷ Srov. *List Svatého Otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1996 v jubilejním roce jeho kněžského svěcení*, Praha: ČBK 1996, č. 22.

od něho. Vždyť sám je k tomu pověřen a zmocněn od svého Otce.⁸ Předává nám poselství, které sám „nevymyslel“. Otec poslal Syna, aby nám předal jeho poselství. Ježíš nemá žádné vlastnictví, pouze Otcovo poselství.⁹ Všechno co koná, je ve spojitosti s Otcem. Téměř vždycky, když slyšíme v evangeliu o nějakém zázraku, tak můžeme vidět spojitost Syna s Otcem. Pán Ježíš nejprve pozvedne oči k nebi, nebo děkuje Otci, a pak teprve koná znamení. Svou oddanost projevuje nebeskému Otci do poslední chvíle.¹⁰ Konat vůli Otcovu je pro Ježíše pokrmem (srov. Jan 4,24). Jeho vůli dává přednost (srov. Lk 22, 42-44). Tam, kde starodávná chrámová bohoocta vyjadřovala pomocí obětních symbolů touhu, v podstatě neuskutečnitelnou, přináší Ježíš skutečnost už naplněnou. To je jeho kněžství. Ježíš jako člověk dělá ze svého celého života dar Otci, a tak přivádí lidi k plnosti společenství s Bohem.¹¹ Předávat Otcovo poselství je úkolem i učedníků, které Ježíš k tomuto pověřuje. Propůjčuje jim svou moc.¹²

Kristus je Velekněz, jak říká list Židům. To je výchozí bod toho, co je zde nového a nesmazatelného. Ježíš nesplnil židovská očekávání a nestal se mocným vládcem¹³ tohoto světa podle jejich původních představ. V očích židů nebyl ani knězem. Z pohledu tehdejší doby byl pouhým laikem. Přesto je Kristus nejdokonalejším a pravým Veleknězem v dějinách spásy. Jak vypadá jeho kněžství? Kněžskou funkcí je služba Bohu. Ježíš přináší jako oběť za hříchy lidí sebe sama. On se stal člověkem a zároveň je pravý Bůh. Je-li tomu tak, pak není dokonalejší oběti. Ježíš je tedy dokonalým prostředníkem mezi Bohem a lidmi, protože je pravý Bůh i pravý člověk. Kristus sám z moci svého božství posvěcuje lidi. Není tedy pouhým vykonavatelem nějakého obřadu. Starozákonní kněz představoval iniciativu lidu směrem k Bohu. Kristovo kněžství je opačné. Ježíšova oběť je Boží iniciativa. Právě v Kristu se spojuje obětní dar s osobou, která tuto oběť přináší. Ježíš se stává obětním darem i tím kdo obětuje. Další kněžskou funkcí je služba slovu. Kristus nejdokonaleji mluví o Bohu. Vždyť on zná Hospodinovu vůli. Nepřináší pouze Boží slovo, on sám je to Slovo (srov. Jan 1,1-18). Ježíš navazuje na starozákonní kněžství a naplňuje jej

⁸ Srov. J. Dolista, *O podstatě kněžské služby*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1998, s. 33.

⁹ Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, Praha: Zvon 1995, s. 75.

¹⁰ Srov. J. E. Urban, *Duchovní slovo pro dnes a zítra*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2004, s. 163.

¹¹ S. De Foires a T. Goffi, *Slovník spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1999, s. 867.

¹² Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, s. 76.

¹³ „Ježíšovi není nic vzdálenější, než pojímat svoje poslání ve smyslu mocenského triumfalismu, protože jeho mesianismus nachází nejvlastnější předobraz v deuterioizaiášovském Služebníku JHWH.“ C.V. Pospíšil, *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Praha: Krystal OP 2002, 2. vydání, s. 75.

a na druhé straně ho překonává. Ve starozákonním kněžství totiž existoval prostor nedokonalosti. Mezi Bohem a Kristem není žádná nedokonalost. Ježíš nepocházel z rodu Lévi. Jeho kněžství není tedy omezeno na nějaký kněžský rod nebo kastu. Ježíš chápe sám sebe jako toho, kdo koná poslání. Celé jeho bytí je posláním.¹⁴ Nepovolal se sám (srov. Žid 5,4-5), ale přijal toto poslání od svého Otce. Je podřízen božskému příkazu, který je zdrojem jeho života. Jeho existence spočívá v poslání, v bytí od jiného a pro jiné. Stejně tak i služby v církvi nespočívají na vlastním zmocnění ani na pouhé účelovosti nebo dohodě, ale na povolání na místo toho, který sám je Božím voláním, „Slovem“¹⁵. Zde je třeba podívat se, co znamená v křesťanství pojem *munus*¹⁶ a co je jeho podstatou. Toto slovo má svoji linii v Ježíši Kristu, v jeho poslání a v podílu na jeho poslání.¹⁷

Ježíš si povolává své apoštoly¹⁸ (srov. Mt 10,1-4; Mk 3,13-19; Lk 6,12-16). Evangelista Lukáš říká, že se Ježíš modlil předtím, než si vyvolil učedníky. Konzultoval jejich povolání se svým Otcem. Marek, když pojednává o povolání apoštolů, tak říká, že si Ježíš k sobě zavolal ty, které sám chtěl. U Matouše jim Ježíš dává moc k službě, k poslání. V těchto úryvcích můžeme vidět, od koho pochází povolání. Vše, co se týká učedníků a jejich poslání, je Ježíšovým dílem, On je toho iniciátorem, On je ten, který povolává (srov. Jan 15,16) . Sám Ježíš si volá ty, které chce (srov. Mk 3,13)¹⁹. Jen On sám a jeho láska k nim je důvodem, že jsou povoláni. Učedníci přicházejí a tím dávají Ježíšovi svou odpověď. Je to Jeho vůle. Je zde ještě jeden velmi důležitý prvek. Aby učedníci mohli odpovědět na Ježíšovo povolání, tak je nutné správně naslouchat. To, co chce Kristus, je hlavní, to je střed. Tento moment je velice důležitý, protože z něho vychází veškerý úřad a povolání v církvi. Ten, kdo

¹⁴ Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, s. 76.

¹⁵ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, in: *Communio* 4/2002, s. 365.

¹⁶ *munus, eris, n* = povinnost, úřad, služba, dar, oběť. M. Šlesinger, *Základy latinského jazyka pro posluchače teologie*. Praha: Karolinum, 1999, s. 163. *munus, eris, n.* = konání povinnosti, k vykonávání povinnosti, k povolání, úkolu životnímu; povinnosti zadost učiniti, služba, služební postavení, úřad, obstarávání službu hlídek, vzájemná služba. J. M. Pražák, F. Novotný, J. Sedláček, *Latinsko – český slovník*, Praha 1936, Československá grafická unie A. S., s. 814. *munus, eris, n.* = veřejná služba, obětní dar, nehmotný duchovní dar, dobrodíní. *Slovník středověké latiny v českých zemích A – L*, připravováno k vydání v Akademii věd.

¹⁷ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 365.

¹⁸ „Apoštolové. V antičtině toto slovo znamenalo lodního kapitána, v iónštině (zplnomocněného) posla. U Pavla jednak putujícího hlasatele evangelia, jednak „Dvanáct“. U Lukáše převládá tento druhý význam, kvalifikovaní svědkové Kristova života, učení a vzkříšení, ale i jejich nástupci (Sk 1,1n)“. J. Zvěřina, *Teologie agapé II*, s. 263. „Pojmenování „apoštol“ se v NZ dostává početným osobám. Ke dvanácti učedníkům, které Ježíš vybral k založení církve (Mt 10,2; Zj 21,14), je třeba přičíst Pavla, dobře známého apoštola národů (Řím 11,13). Právě on tak ještě pojmenovává Silvána, Timotea (1 Tim 2,7) a Barnabáše (1 Kor 9,6); vedle Petra a dvanácti jsou tak nazváni ještě Jakub a apoštolové (1 Kor 15,5n; srov. Gal 1,19) a výraz je používán také k označení daru apoštolátu (1 Kor 12,28; Ef 4,11)“. J. Duplacy, A. George, P. Grelot, J. Guillet, M.F. Lacan, X. Léon-Dufour, *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad – Křesťanská akademie 1991, s. 11.

¹⁹ Česká liturgická komise, *Nový zákon*, Praha 1989.

zaslechne Pánovo volání, musí se svou vlastní vůlí ustoupit a podřídít se Jeho vůli. Od této chvíle bude dotyčná osoba sloužit Ježíšově vůli. Dochází zde k vzájemnému dialogu. Ježíš povolává a učedník svým příchodem odpovídá. Ono *munus* může v církvi existovat pouze na tomto dialogu. Vždy to vyžaduje naslouchat a poslouchat Toho, který to chce.²⁰

Učedníci, poté co byli povoláni, žili s Ježíšem. Chodili s ním cestou Jeho poslání. Poslouchali, co mluví, žasli nad jeho učením a zázraky, které konal. Zažili událost, kterou Ježíš několikrát ohlašoval, totiž jeho smrt a vzkříšení (srov. Mt 17,22-23).²¹ „Ustanovil jich dvanáct, aby byli s ním, protože je chtěl posílat kázat, a to s mocí vyhánět zlé duchy“ (Mk 3,14-15). Povolání neznamena pro učedníky pouze podřízenost vůči Ježíšovi, ale také jakousi preferenci, výsadu být blízko Ježíše. Povolal je, aby byli s ním a poslal je kázat s mocí. Jsou to dva cíle, nebo jeden podvojný cíl, pro které bylo těchto Dvanáct povoláno a ustanoveno. „Být s ním“ vyžaduje celého člověka. Můžeme říci, že ono „být s ním“ je synonymem pro slovo učedník. Být s ním je prvním cílem jejich povolání, které je spojeno s posláním. Nelze jedno od druhého oddělit. Poslání učedníků závisí na společenství s ním. Vždyť On sám bude obsahem jejich poslání a hlásání. Poslání není možné bez tohoto bytí s ním. Být s ním se stává předpokladem pro jejich poslání. Druhým cílem vyvolení učedníků, o kterém se evangelista Marek zmiňuje, je poslání²². Toto poslání má trvalý charakter a pochází z povolání. Poslání se může uskutečnit pouze poté, co odešli k Ježíšovi. Povolání a poslání jsou dva póly kněžské služby. V onom „být poslán“ se nám ukazuje, co je křesťanskému úřadu vlastní a co ho určuje. Vezmeme-li tedy v úvahu Markův text, můžeme říci, že novozákonní „kněžský“ *munus* je určen oním být povolán Ježíšem a být jím poslán. Křesťanský kněz nekoná pouhý rituál, ale je vyslancem samotného Krista. Jeho úkolem je shromáždit a sjednotit lidi v Kristu. Přijmout poslání znamená přestávat patřit zcela sám sobě a dát se k dispozici tomu, koho zastupují, ve prospěch těch, před kterými Ho budu následovat. Z toho tedy vyplývá, že dotyčný nemůže sloužit sám sobě, ale musí ustupovat do pozadí ve prospěch toho, který ho poslal, aby On mohl růst (srov. Jan 3,30).²³ Kněz je zástupcem Krista.²⁴ Vždycky si má

²⁰ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 336 – 367.

²¹ Srov. *List Svatého Otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1996 v jubilejním roce jeho kněžského svěcení*, Praha: ČBK, 1996, č. 22.

²² Řecké slovo ἀποστέλλη, které je užito v řeckém textu, znamená aby je poslal. Jde o konjunktiv praesentu aktiva. Nejedná se tedy o jednorázový úkon, ale o úkon, který je trvalý nebo opakovaný.

²³ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 368 – 369.

²⁴ „Není přesné říkat, že kněz „zastupuje Krista“ nebo že jedná „ve jménu Krista“. Není totiž pouhým Kristovým zástupcem nebo vyslancem. Je spíše svátostným znamením, které umožňuje samotnému

být vědom toho, že je pouhým služebníkem²⁵, nikoli pánem (srov. Mt 24,45-51).²⁶ Dokonalý vzor služebníka můžeme spatřovat v Ježíši. On na sebe bere přirozenost služebníka (srov. Flp 2,7) a je tam, kde jde o věci Otce (srov. Lk 2,49). Vždyť v něm má Otec zalíbení a jeho si vyvolil (srov. Mt 17,5). Ježíš přišel právě proto, aby sloužil (srov. Mt 20,28).²⁷

Kristus povolal učedníky, aby šli a byli s ním, aby je mohl poslat jako své svědky ke všem lidem. Nejprve však jsou s ním, aby slyšeli, co říká a zažívali jeho přítomnost. I oni budou posláni, aby o něm svědčili všem lidem. Dostanou k tomu zvláštní dar. Aby tento úkol splnili, tak na ně Ježíš přenesl vylitím Ducha svatého, plnou moc, kterou přijal od Otce (srov. Mt 28,18-20). Učedníci dostávají od Krista úkol, podobně jako Ježíš dostal úkol od svého Otce. Otec je hlavním činitelem (srov. Jan 5,19) a bez něho Ježíš nemůže nic dělat. Ježíš říká: „Syn nemůže sám od sebe činit nic“ (Jan 5,19.30), „Beze mne nemůžete činit nic“ (Jan 15,5). Stejně tak i učedníci nemohou bez Ježíše dělat nic. Jejich poslání je jako poslání Ježíšovo. Takové poslání nemohou vykonávat sami ze sebe. Ježíš jim dává Ducha svatého (srov. Jan 20,22-23). Tento dar Ducha dostávají k službě.²⁸

Zaznívá zde slůvko „nic“. I toto „nic“ musejí učedníci sdílet s Ježíšem. Je to moc i bezmoc poslání, ke kterému jsou pověřeni. Sami od sebe nemůžou dělat nic. To, k čemu budou posláni, není produkt jejich dovedností. Ono „nic“ je spojuje s Ježíšem, který je poslán od Otce. V tomto „nic“ jsou oni a jejich nástupci napojeni přes Ježíše na Boha Otce. Je to služba, ve které nemohou nic sami od sebe. Přesto mohou mnoho: odpouštět hříchy ve jménu Ježíše Krista, vyslovovat Ježíšova slova „Toto je moje tělo“, vkládat ruce k přijetí daru Ducha svatého. Je to služba, která nepochází od nich, ale při které musejí být cele odevzdáni jinému, a proto můžeme říci, že je to svátost. V kněžství nejde tedy o rozvinutí vlastních schopností, nýbrž o to,

Kristu, aby byl přítomen a jednal uprostřed svého lidu.“ P. Giglioni, *Svatosti Krista a církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1996, s. 153.

²⁵ „Jestliže je v naší kultuře ten, který slouží, považován za podřadného, v dějinách spásy je služebník povolán Bohem, aby vykonával ten který čin spásy a vykoupení; je to ten, který opravdu ví, že vše, co má a čím je, dostal darem, a cítí se tedy povolán k tomu, aby to, co obdržel, vložil do služby druhým. V Bibli je služba vždy spojena se zvláštním voláním Boha a právě tím představuje nejvyšší naplnění důstojnosti stvoření nebo to, co odkazuje na jeho stránku tajemství a nadpřirozenosti. Tak se stalo i v životě Ježíše, věrného Služebníka, povolaneého, aby uskutečnil univerzální dílo vykoupení.“ *Poselství Svatého otce Jana Pavla II. ke XL. Světovému dni modliteb za povolání*, Praha: ČBK 2003, č. 1.

²⁶ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 371.

²⁷ Srov. *Poselství Svatého Otce Jana Pavla II. k XL. Světovému dni modliteb za povolání*, č. 3.

²⁸ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 14.

že dávám to, co sám darovat nemůžu, dělám to, co není ode mne, ale jsem rozdavatelem a nositelem toho, co mi svěřil Pán.²⁹

Při velikonoční večeři, v předvečer své smrti, se Ježíš vydává do krajnosti (srov. Jan 13,1). Bere chléb a kalich s vínem a vyslovuje slova proměnění. Tím se chléb a víno staly jeho tělem a jeho krví, a tak byly dány jako oběť za celé lidstvo. Učedníci jsou pověřeni, aby právě toto konali na jeho památku (srov. 1 Kor 11,25). Tím jim svěřil svoji vlastní oběť a jejich prostřednictvím celé církvi. Kristus svěřil učedníkům památku na svou oběť. Tím jim dává účast na svém kněžství. Existuje zde tak pouto mezi obětí a kněžstvím. Účast na Kristově kněžství je nutná k tomu, aby někdo mohl přinášet Kristovu oběť.³⁰ Učedníci jsou tedy pověřeni něco konat.

Díváme-li se tedy na Ježíšův život, vidíme v něm příběh každého povolání, které Bůh zamýšlí.³¹ On, Služebník a Pán, povolává k tomu, abychom ho následovali. Je to jeho výzva (srov. Jan 12,26).³² Vždyť On sám, díky služebnému kněžství, koná to, co přísluší jen jemu. Proto je služebné kněžství tak velkým darem, který ustanovil sám Kristus a svěřil jej nejprve učedníkům. Tento dar dále pokračuje prostřednictvím biskupů, kteří jsou nástupci apoštolů.³³ Ti zas svěřují úkol své služby kněžím.³⁴

Pramen kněžství je v Bohu Otci. S jeho Synem Ježíšem Kristem, který je jediným Veleknězem a kterého poslal Otec, jsou kněží spojeni svátostným svěcením působením Ducha svatého.³⁵ Kněz je díky kněžskému svěcení poslán Otcem skrze Ježíše Krista. Jemu je připodobněn a mocí Ducha svatého má sloužit v církvi k spáse všech lidí.³⁶ Při kněžském svěcení je kněz vnořen do naprosto výjimečného vztahu s Otcem, Synem a Duchem svatým.³⁷ Být knězem znamená žít ve vztazích (srov. Jan 17,11.21). Kněžské svěcení uvádí do vztahů. Jsou zde dva vztahy. Ten první je k Nejsvětější Trojici a ten druhý k církvi. V kněžství působí celá Nejsvětější Trojice. Vždyť Otec posílá Syna v Duchu svatém. Pravý smysl, poslání a podstatu kněžství můžeme definovat jen na základě vztahů, které vycházejí z Nejsvětější Trojice. Kristus je poslán od Otce a kněz se musí nechat vést Ježíšem, aby se tak mohl podílet na Jeho

²⁹ Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, s. 77.

³⁰ Srov. *List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1996 v jubilejním roce jeho kněžského svěcení*, č. 22.

³¹ Srov. *Poselství Svatého otce Jana Pavla II. k XL. světovému dni modliteb za povolání*, č. 3.

³² Srov. tamtéž, č. 5.

³³ Srov. Kongregace pro klérus, *Direktář pro službu a život kněží*, Praha: ČBK 1995, č. 5.

³⁴ Srov. LG 28.

³⁵ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 18.

³⁶ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 12.

³⁷ Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, č. 3.

poslání.³⁸ Kristus posílá své učedníky, jako Otec poslal jeho (srov. Jan 20,21). V obřadu kněžského svěcení je toto poslání přítomno. Kněz je k tomu pověřen. Vždyť je vybrán, posvěcen a poslán, aby zpřítomňoval Kristovo poslání. Stává se reprezentantem a hlasatelem Krista: „Kdo poslouchá vás, poslouchá mne, kdo pohrdá vámi, pohrdá mnou; kdo však pohrdá mnou, pohrdá tím, který mě poslal.“ (Lk 10,16). Kněz má tak účast na Kristově moci posvěcující, učitelské a pastýřské.³⁹ Pokračuje tak v díle samotného Krista. S Ježíšem jsme svátostně spojeni služebným kněžstvím působením Ducha svatého.⁴⁰ Při svěcení kněz obdrží pečeť Ducha svatého, díky které je označen svátostným znamením, a to ho uschopňuje být navždy služebníkem Krista a církve. Kněz nikdy neztratí v přijaté službě tuto moc Ducha svatého (srov. Jan 14,16-17).⁴¹

Kněžství je tedy darem Boha Otce, je projevem jeho lásky, velkou milostí Ježíše Krista a darem jednoty Ducha svatého. Díky tomuto je kněz svátostně včleněn do společenství s biskupem a s ostatními kněžími. Má tak sloužit církvi a vést všechny lidi ke Kristu.⁴² Specifickým způsobem se podílí na Ježíšově pomazání, poslání a posvěcení (srov. Lk 4,18). Tím má kněz velmi spjatý vztah s církví. Jsou to vnitřně propojené vztahy. Církev je Kristovo tělo, které plodí charismata a služby. Jednou z nich je kněžství. Vztah kněze k církvi je zahrnut do vztahu ke Kristu. Kněžství patří vedle Božího slova a svátostných znamení k ustanovujícím prvkům církve. Kněz je tak určen pro celou církev.⁴³ Díky biskupovi je včleněn do apoštolské struktury církve. Každý kněz má tedy misionářské poslání, protože je pro celou církev, pro všechny lidi. I přes to, že kněz je inkardinovaný⁴⁴ do jedné diecéze, musí být otevřen i pro službu ostatním místním církvím, protože v každé místní církvi se uskutečňuje jediná církev Ježíše Krista.⁴⁵ Kněžská služba má díky biskupům obzvláštní vztah ke službě

³⁸ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 12.

³⁹ Srov. *Direktář pro službu a život kněze*, č. 7.

⁴⁰ Srov. tamtéž, č. 3.

⁴¹ Srov. tamtéž, č. 8.

⁴² Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 12.

⁴³ „Duchovní dar, který kněží přijali svěcením, je nepřipravuje k nějakému omezenému a úzce ohraničenému poslání, nýbrž k nejširšímu a všeobecnému poslání spásy „až na konec země“ (Sk 1,8), neboť každá kněžská služba je účastí na světovém poslání, které Kristus svěřil apoštolům. Vždyť Kristovo kněžství, na němž kněží opravdu dostali podíl, je nutně určeno všem národům a všem časům; není omezeno nějakými hranicemi krve, národnosti nebo času, jak je to tajemným způsobem předobrazeno už v osobě Melchisedechově (srov. Žid 7,3). Ať tedy kněží mají na paměti, že jim musí ležet na srdci starost o všechny církve.“ PO 10.

⁴⁴ „Inkardinace = nazývá se tak členění duchovních (jáhnů a kněží) do některé místní církve nebo do osobní prelatury či do některé společnosti zasvěceného života nebo společnosti, která má pověření inkardinace (CIC 265). Podle současného kanonického práva je nepřipustná existence bez neinkardinovaných duchovních.“ P. Petrosillo, *Křesťanství od A do Z*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1998, s. 73.

⁴⁵ Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, č. 14.

apoštolů. Kristus svou spásnou službu uskutečňuje prostřednictvím církve. Vždyť vůlí vzkříšeného Pána je předat své poslání učedníkům, aby mohli plnit v Kristově církvi úkol, který jim svěřil. Toto poslání mají konat nejprve učedníci (srov. Mt 28,16) a pak další muži (srov. Sk 1-6).⁴⁶ Kněžství stojí ve službě církvi. Bez církve není možné. Služebné kněžství tak potvrzuje, že církev nevznikla sama od sebe, nýbrž díky Kristově milosti v Duchu svatém. Apoštolové, biskupové a kněží prostřednictvím moci, kterou jim dal Kristus, mohou viditelně pokračovat v díle Ježíše Krista.⁴⁷ Jejich činností Kristus nepřetržitě oživuje církev.⁴⁸ Kristus miloval a miluje církev a neustále ji obnovuje Božím slovem a svými svátostmi. Stejně tak i kněz, povoláný Kristem, musí milovat církev nadevše.⁴⁹ Kněžství se uskutečňuje v církvi. Není to dílo jednotlivce, ale má komunitní charakter. Přijetím kněžského svěcení je kněz včleněn do presbyteria, kde všichni mají účast na jednom Kristově kněžství a budují tajemné Kristovo tělo – církev.⁵⁰

Novozákonní kněžství začleňuje člověka do samotného poslání Ježíše Krista. Proto je nezbytně nutný osobní vztah ke Kristu. Osoba, která přijala služebné kněžství, musí bezpodmínečně znát Krista a milovat ho. Pouze to může učinit kněžskou službu plodnou.⁵¹

2.2 Teologie kněžství podle II. vatikánského koncilu

II. vatikánský koncil přinesl v otázce kněžství mnoho nového. Tento koncil předložil věřícím nové vyjádření nauky o kněžství.⁵² Kněžstvím se zabývá dekret *Presbyterorum ordinis*, který pojednává o službě a životě kněží. Ve věroučné konstituci *Lumen gentium* také najdeme mnoho na téma kněžství. Nechybí zde ani pojednání o pastýřské službě biskupů v církvi. Toto téma je obsahem dokumentu *Christus Dominus*. Koncilní otcové nezapoměli ani na problematiku týkající se výchovy bohoslovců, což je náplní dekretu *Optatam totius*. Nesmíme zapomenout ani na liturgickou konstituci *Sacrosanctum Concilium*, která rovněž kněžství zmiňuje.⁵³

⁴⁶ Srov. J. Dolista, *O podstatě kněžské služby*, s. 34.

⁴⁷ Srov. *Pastores dabo vobis*, č.16.

⁴⁸ Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, č. 12.

⁴⁹ Srov. tamtéž, č. 13.

⁵⁰ Srov. *Pastores dabo vobis*, č.17.

⁵¹ Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, s. 86.

⁵² Srov. F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 37.

⁵³ Srov. PO 1.

Můžeme si klást otázku, proč koncil tolik mluví o kněžství? Odpověď je snadná. Koncilní otcové si uvědomovali, jakou velkou roli při obnově církve bude hrát právě kněžství. Vždyť právě kněží se postavili do služby Kristu a pečují o to, aby církev byla budována v Boží lid, v Kristovo tělo a v chrám Ducha svatého.⁵⁴ Koncil si v problematice kněžství položil tři otázky:

1. Jaké je postavení kněze v Božím lidu, který má nějaký podíl na Kristově kněžství?
2. Jaký je poměr kněží k biskupům?
3. Jaký je vztah kněze k dnešnímu světu?

Na základě těchto otázek koncil vyjádřil nauku o kněžství.⁵⁵ Kněz má zvláštní postavení uprostřed Božího lidu. Kněží jsou spolupracovníci biskupů a jejich úkoly jsou podobné jako úkoly biskupů⁵⁶. Biskupové a kněží mají kázat, vést bohoslužebné úkony a pomáhat všem lidem na cestě ke svatosti. Vidíme zde činnost učitelskou, bohoslužebnou a pastýřskou. II. vatikánský koncil označuje hierarchické kněze slovem *presbyteri*, všeobecné kněžství označuje jako *sacerdotium*. Zmiňuje-li se koncil o Kristu, pak používá slovo *Sacerdos*.⁵⁷ Základním bodem pro II. vatikánský koncil je všeobecné kněžství všech věřících, kteří tvoří jednotné mystické tělo Kristovo. O tuto jednotu je třeba se starat a pečovat o ni. K tomu si Kristus vyvolil své služebníky⁵⁸. Všechny údy mystického těla Kristova nemají stejnou funkci, a je třeba, aby tyto údy tvořily jednotu. To je úkol hierarchického kněžství v církvi. Tento úkol se realizuje tím, co říká věroučná konstituce o církvi *Lumen gentium* v 11. článku: „Ti věřící, kteří byli vybráni k přijetí vyššího svěcení, jsou ve jménu Kristově ustanoveni k tomu, aby pásli církev Božím slovem a Boží milostí“. Pást Boží milostí znamená vysluhovat svátosti. Kněží tedy vykonávají svůj úřad v přítomnosti věřících v Kristově jménu, a to veřejně a pro lid. Kněžství je tedy v přímém vztahu ke Kristu a k církvi. Vždyť Kristus předal toto poslání apoštolům, apoštolové svým nástupcům biskupům a ti jej předali v nižším stupni kněžím. Je to Kristus, který svěřuje kněžím poslání. Kněžské poslání má různé stupně. Koncil rozlišuje hierarchické stupně, které dohromady tvoří jednu svátost.⁵⁹

⁵⁴ Srov. F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 20.

⁵⁵ Srov. tamtéž, s. 38.

⁵⁶ „Kněží sice nedosáhli vrcholu kněžství a ve výkonu své moci závisí na biskupech, jsou však s nimi spojeni kněžskou důstojností a mocí svátostí kněžství podle obrazu Krista, nejvyššího a věčného kněze (srov. Žid 5,1-10; 7,24; 9,11-28); jsou posvěceni, aby hlásali evangelium, aby se stali pastýři věřících a konali bohoslužby jako praví kněží Nového zákona.“ LG 28.

⁵⁷ Srov. F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 41 – 42.

⁵⁸ minister, strí, m = služebník, pomocník, sluha; *Základy latinského jazyka pro posluchače teologie*, s.162. „Slovo minister má širší význam a obsahuje jak apoštoly, tak biskupy a kněze.“ F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 43.

⁵⁹ Srov. PO 2.

Neřeší ustanovení kněžstva⁶⁰, ale ukazuje návaznost kněžského poslání na poslání apoštolů a jejich nástupců.⁶¹ Koncil zdůrazňuje povinnost kněze hlásat evangelium a apoštolské poslání. Mohlo by se nám zdát, že zde chybí bohoslužebný ráz. Apoštolské kněžství v sobě zahrnuje to bohoslužebné kněžství. II. vatikánský koncil nám tak ukazuje na velmi úzký vztah mezi hlásáním a bohoslužbou. Důkazem toho nám je slavení mše svaté, kde máme bohoslužbu slova a slavení eucharistie.⁶²

II. vatikánský koncil mluví o vztahu kněze k biskupovi. Biskupové jsou nástupci apoštolů⁶³ a kněží jsou jejich pomocníci. Jáhnové pomáhají jak kněžím, tak biskupům. Biskupské svěcení je zdůrazněno jako svátost, díky které je biskupovi udělena plnost svátosti kněžství, tedy kněžský, učitelský a pastýřský úřad.⁶⁴ Při biskupském svěcení se uděluje pravomoc *offere et regere*. Není tedy od sebe odděleno hledisko svátostné od jurisdikčního. Stejně tak i kněz dostává přijetím svátosti kněžství určitou pravomoc. Díky této svátosti se dostává do zvláštního vztahu ke Kristu a k biskupovi, kterému má pomáhat v jeho službě. Zde je to vztah svátostný, nikoliv jurisdikční. „Pro dar Ducha svatého, který byl kněžím dán při svěcení, považují je biskupové za nezbytné pomocníky a rádce ve službě a úřadu učení, posvěcování a vedení Božího lidu.“⁶⁵ Kněží spolupracují s biskupem⁶⁶ a tvoří spolu s ním

⁶⁰ „Někteří teologové chtěli přesně vymezit dobu ustanovení svátosti svěcení kněžstva a učili, že tato svátost byla ustanovena od Krista při Poslední večeři. Ale nesmíme zapomenout, že Tridentýský sněm předpokládá i jiné doby, kdy byla dána apoštolům určitá kněžská pravomoc. Tak např. pravomoc odpouštět hříchy byla dána apoštolům v den zmrtvýchvstání (sess. XIV, cap. 1, D. 894). Tridentýský sněm tedy připouští, že Kristus dával postupně apoštolům různé pravomoci, kterými měli být vybaveni, aby mohli účinně splnit své poslání. Moc sloužit mši svatou a odpouštět hříchy přešla z apoštolů na jejich nástupce. Zde Tridentýský sněm uvádí kněze jako nástupce apoštolů (sess. XXIII, cap. 1, D. 938), ačkoli na jiném místě správně tvrdí, že nástupci apoštolů jsou biskupové (... *episcopi, qui in apostolorum locum successerunt* ..., sess. XXIII, cap. 4). Nesmíme však zapomenout, že Tridentýský sněm velmi přesně tvrdí, že kněží jsou nástupci apoštolů *in sacerdotio* – v kněžství. Tím naznačil, že kněží nemají plnost apoštolské pravomoci, nýbrž mají účast na poslání, které obdrželi apoštolové, a tak pokračují v poslání apoštolů, ovšem závisle na přímých nástupcích apoštolů, kterými jsou biskupové.“ F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 44.

⁶¹ Srov. tamtéž, 43, 45.

⁶² Srov. tamtéž, s. 46.

⁶³ „Aby apoštolové mohli plnit tak velké úkoly, obdařil je Kristus zvláštním vylitím Ducha svatého, který na ně sestoupil (srov. Sk 1,8; 2,4; Jan 20,22-23). Také oni svým pomocníkům předali vkládáním rukou duchovní dar (srov. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6-7), který v biskupském svěcení došel až k nám.“ LG 21

⁶⁴ Srov. LG 21.

⁶⁵ PO 7.

⁶⁶ „Kněží, pečliví spolupracovníci biskupského stavu, jeho pomocníci a nástroj, povolání sloužit Božímu lidu, tvoří se svým biskupem jediný kněžský sbor určený pro různé úkoly. V jednotlivých místních shromážděních věřícího lidu jaksi zpřítomňují biskupa, s nímž jsou důvěrně a velkodušně spojeni. Jeho povinnosti a starosti berou na sebe, pokud jim to přísluší, a v denní péči vykonávají. Pod biskupovým vedením posvěcují a řídí sobě svěřenou část Pánova stáde, činí univerzální církev viditelnou tam, kde jsou, a poskytují vydatnou pomoc při budování celého Kristova těla (srov. Ef 4,12). Ať mají vždycky na zřeteli dobro Božích dětí a snaží se přispívat svou prací k pastorační činnosti celé diecéze, ano i celé církve. Pro tuto svou účast na kněžství a poslání mají kněží uznávat biskupa opravdu za svého otce a s úctou ho poslouchat. Biskup má hledět na kněze, své

presbyterium. Navzájem mezi sebou mají být společně spojeni bratrskou láskou, modlitbou a společnou spoluprací.⁶⁷ Mají si pomáhat duchovně, hmotně a pastoračně.⁶⁸ Tak se vytváří dobré kněžské presbyterium. Kněžské společenství je považováno za svátostné bratrství.⁶⁹ Koncil nezapomíná ani na staré a nemocné kněze, na ty kteří se nacházejí v nějakých těžkostech.⁷⁰ Z toho, co již bylo řečeno, můžeme říci, že požadavek koncilu je, aby kněz nebyl příliš individualistický.⁷¹

Kněz je součástí Božího lidu. Není nějakým výjimečným člověkem.⁷² Všeobecné kněžství, které ve křtu přijal, je v něm nadále přítomno. Kněz vytváří spolu se všemi tajemné tělo Kristovo. Do tohoto těla byl přijat křtem jako každý jiný křesťan. Přece je jeho postavení v něčem jiné. Řídí bohoslužbu, zastupuje lidi před Bohem, vykládá Boží slovo při mši svaté, vyslovuje slova samotného Krista. Kněz vede lidi k Bohu. Aby je mohl vést, tak musí znát jejich starosti i radosti, musí být nutně jedním z nich.⁷³

Pročítáme-li pozorně dekret *Presbyterorum ordinis* a *Optatam totius*, tak vidíme, jak se nám v těchto dekretech prolíná, zdůrazňuje a velkou roli hraje slovo služba. Kněz musí být služebníkem. Služba je podstatou kněžství. Služba kněze je vyjádřena a chápána vícerozměrně. Koncil rozlišuje trojí službu kněze, a to službu Božímu slovu, službu ve svátostném jednání a službu vedení všech lidí.⁷⁴

2.3 Všeobecné kněžství

V této části uvedu základní obsahy všeobecného kněžství.

Chceme-li mluvit o všeobecném kněžství, tak jeho počátek musíme hledat ve Starém zákoně, kde dochází k uspořádání Božího lidu. U Abraháma nacházíme počátek tohoto uspořádání. Nejedná se zde o biologickou rodinu, ale o počátek velikého lidu. Abrahám se stává praotcem věřících. Boží lid se tak rodí z Hospodinova zaslíbení. Bůh si vyvolil Izraelský národ za svůj lid. Uzavírá s nimi smlouvu. Prostřednictvím Mojžíše vyzývá Izraelity, aby s ním uzavřeli smlouvu a stali se tak

spolupracovníky, jako na syny a přátele, jako Kristus své učedníky už nenazývá služebníky, nýbrž přáteli (srov. Jan 15,15).“ LG 28.

⁶⁷ Srov. PO 8.

⁶⁸ Srov. LG 28.

⁶⁹ Srov. tamtéž.

⁷⁰ Srov. PO 8.

⁷¹ Srov. J. Dolista, *O podstatě kněžské služby*, s. 68.

⁷² Srov. tamtéž, s. 65.

⁷³ Srov. F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 50.

⁷⁴ Srov. J. Dolista, *O podstatě kněžské služby*, s. 65.

jeho svatým lidem. „Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím, jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým“ (Ex 19,5n). Izrael má být zvláštním vlastnictvím Hospodina. Neznamená to ovšem, že bude Bohem pouze jedné skupiny lidí. Vždyť jemu patří celý svět. A právě proto má jeho lid jedinečné poslání pro svět. Má být královstvím kněží, tedy jakýmsi prostředníkem mezi Hospodinem a celým světem. Boží lid je tedy ustanoven jako ten, který má zvěstovat slávu a moc Hospodina a připomínat jeho vládu. V Hospodinově vyvolení a v uzavřené smlouvě spočívá ona výjimečnost.⁷⁵

Ježíš Kristus je Velekněz vybraný z lidu (srov. Žid 5,15) a dělá z něho královský národ a kněze Boha, svého Otce (srov. Zj 1,6). „Vždyť pokřtění jsou svým znovuzrozením a pomazáním od Ducha svatého posvěceni na duchovní chrám a na svaté kněžstvo, aby každým skutkem jako křesťané přinášeli duchovní oběti a hlásali mocné činy toho, který je ze tmy povolal ke svému podivuhodnému světlu (srov. 1 Petr 2,4-10).“⁷⁶

V Novém zákoně nacházíme dva úryvky, které mluví o všeobecném kněžství. Jsou to již dva zmíněné texty, první list Petrův (1 Petr 2,9) a Zjevení Janovo (Zj 1,6). Podívejme se, co nám tyto texty říkají.

„Vy však jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležící Bohu, abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla“ (1 Petr 2,9). Petr zde staví lidu před oči velikost jejich vyvolení. Používá slova, která už jednou byla řečena, a to starozákonnímu Božímu lidu (srov. Ex 19,5-6). Hebrejský text tohoto Božího příslibu říká: „Budete mi královstvím kněží“. Místo plurálu „kněží“ použila Septuaginta kolektivní výraz „kněžský organismus, kněžstvo“. Tímto termínem je v našem úryvku označena církev. Díky přilnutí ke Kristu v jeho tajemství smrti a zmrtevýchvstání jsou věřící zbudováni jako živé kameny v duchovní chrám, aby tvořili svaté kněžstvo (kněžský organismus), které přináší duchovní oběti Bohu příjemné skrze Ježíše Krista (srov. 1 Petr 2,5). Nejde tu o kněžství každého věřícího, ale o kněžství, které vlastní všichni společně na způsob organismu. Lid je zde nazván „královským kněžstvem“, to proto, že budou ve věčném království vládnout s Kristem. Lid vybraný Hospodinem je určen k tomu, aby zvěstoval veliké Boží činy.⁷⁷

⁷⁵ Srov. *Výklad ke Starému zákonu*, Praha: Kalich 1991, s. 263.

⁷⁶ LG 10.

⁷⁷ Srov. P. A. Seethaler, *První a druhý list Petrův, list Judův*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2001, s. 29.

„Učinil nás královským kněžstvem Boha, svého Otce - jemu sláva i moc navěky. Amen“ (Zj 1,6). Tento verš, podobně jako 1 Petr, je inspirován veršem z knihy Exodus (srov. Ex 19,6). Křesťané vidí, že z nich Kristus udělal královské kněžstvo pro Boha, svého Otce. Zvláštním přínosem knihy Zjevení je důraz na spojení královské a kněžské důstojnosti. V nesnadných okolnostech pomáhá sv. Jan pochopit křesťanům, že díky Kristově krvi jsou ve skutečnosti kněžími a králi, což znamená, že se těší zvláštnímu vztahu k Bohu. Královská a kněžská důstojnost je vrcholem Kristova vykupitelského díla. Naděje křesťanů je velkolepá. Ve křtu je Kristus učinil královským kněžstvem. Jsou údy královského Božího lidu, ve kterém Bůh a jeho Syn vykonávají spásonosnou vládu.⁷⁸ Slova obsažená v těchto úryvcích jsou shodná se slovy Exodu (srov. Ex 19,6), kde izraelský lid má uctívat Boha uprostřed národů, které neznají Hospodina. Vyvolený národ má být tím místem, kde bude Bůh uctíván, má být kněžstvem a jakýmsi místem – chrámem, kde bude Bůh uctíván. Tedy už ve Starém zákoně můžeme nacházet předobraz všeobecného kněžství. O vyvoleném národě se mluví jako o kněžském lidu. Toto vyvolení Izraele přechází na všechny, kdo přijali křest. Církev se má stát místem, kde je Bůh ctěn a veleben. Církev musí „strhnout“ svět do tohoto velebení a uctívání Boha.⁷⁹ Vezmeme-li v úvahu již zmíněný první list Petřův a začneme číst druhou kapitolu od čtvrtého verše, tak zde můžeme poznat, co je novou milostí a důstojností křtu. Všichni máme díky křtu⁸⁰ podíl na trojím Kristově úřadu: kněžském, královském a prorockém. Cílem tohoto trojího úřadu je oslava Boha, budování církve a spása všech lidí. Každý věřící se podílí na tomto Kristově úřadu. Papež Jan Pavel II ve své homilii při uvedení do úřadu říká: „Ten, který se zrodil z Panny Marie, syn tesařův – jak se domnívali, Syn živého Boha, jak vyznal Petr, přišel, aby z nás všech učinil královské kněžstvo. Druhý vatikánský koncil nám znovu připomněl tajemství této moci i to, že poslání Krista, kněze, proroka, učitele a krále skutečně dále pokračuje v církvi. Na tomto trojím poslání mají účast všichni,

⁷⁸ Srov. H. Giesen, *Knihy Zjevení apoštola Jana*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1999, s. 33.

⁷⁹ Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, s. 84.

⁸⁰ „Vy však jste rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid náležející Bohu, abyste hlásali mocné skutky toho, kdo vás povolal ze tmy do svého podivuhodného světla“ (1Petr 2,9). „Toto je nová známka milosti a důstojnosti křtu. Laiici se podílejí svým způsobem na trojím úřadu Kristově: kněžském, prorockém a královském. Tento poznatek nebyl v paměti a tradici církve nikdy zapomenut. To ukazuje zřejmě např. Augustinův komentář k žalmu 26, kde píše: „David byl pomazán z krále. Tehdy býval pomazán jen král a kněz, to byly v té době dvě pomazané osoby. A ti dva byli předobrazy budoucího jediného krále a kněze, Krista, zastávajícího obojí úřad. Proto Christus (Pomazaný) je odvozeno od chrisma (pomazání). Nebyla však pomazána jen naše hlava, ale i my, jeho tělo... Proto se vztahuje pomazání na všechny křesťany, zatímco ve starozákonní době příslušelo jen dvěma osobám. Že jsme Kristovým tělem, vyplývá jasně z toho, že jsme všichni v něm pomazání (Christi) i Kristus, neboť celý Kristus je nějak hlavou i tělem.“ Jan Pavel II., *Christifideles laici*, Praha: Zvon 1996, s. 23.

celý Boží lid.⁸¹ Jak se má tato trojí účast na Kristově poslání konkrétně uskutečňovat v životě všech pokřtěných?

Věřící, kteří byli křtem ponořeni do tajemství Kristovy smrti a vzkříšení, se s ním a jeho obětí spojují, když obětují sami sebe a všechno své konání (srov. Řím 12,1-2). Kristus pokračuje ve svém díle prostřednictvím všech. Uděluje nám podíl na svém kněžském úřadě, abychom duchovní bohoslužbou oslavovali Boha. Laici jsou tedy povoláni k tomu, aby se v nich rodily plody Ducha.⁸² „Všechny jejich skutky, modlitby a apoštolská činnost, manželský a rodinný život, každodenní práce a odpočinek duševní i tělesný, jsou-li konány v Duchu, ba i těžkosti života, jsou-li snášeny trpělivě, stávají se duchovními oběťmi Bohu milými skrze Ježíše Krista (srov. 1 Petr 2,5); Jsou zbožně přinášeny Otci zároveň s obětí těla Páně při slavení eucharistie. Takto i laici zasvěcují Bohu svět, když všude jednají svatě jako ctitelé Boha.“⁸³ Kněžský úřad mohou dále uplatňovat při liturgii. Mají-li k tomu schopnosti, mohou být liturgickým obřadem natrvalo pověřeni službou lektora a akolyty.⁸⁴ Vyžaduje-li to situace a není-li přítomen lektor ani akolyta, tak smí laik podle předpisů práva konat úkoly, které přísluší lektorům a akolytům.⁸⁵

Prorocký úřad Ježíše Krista spočívá v tom, že nám zjevuje Boha, jeho plán spásy a hlásá nám Otcovo království, a to svým životem a mocí slova. Laici mají přijímat Kristovo evangelium a svým životem a slovy jej předávat ostatním⁸⁶. Předávali někdo evangelium, tak tím o nic nepřichází, ale naopak. Čím více dává, tím více je sám obdarován. Radostná zvěst Božího slova tak bude vynikat v jejich rodinném a společenském životě. Víru v evangelium máme projevat i tam, kde se jedná o nějaké zlo, proti kterému je třeba zakročit.⁸⁷ „Jako svátosti Nového zákona, ze kterých čerpá svůj pokrm život i apoštolát věřících, předobrazují nové nebe a novou zemi (srov. Zj 21,1), tak se laici stávají zdatnými hlasateli víry v to, co nevidíme (srov. Žid 11,1), jestliže neváhají s životem z víry spojovat vyznání víry. Toto šíření evangelia, totiž Kristovo poselství, hláсанé i svědectvím života i slovem, dostává zvláštní ráz a zvláštní účinnost, protože se uskutečňuje v běžných světských

⁸¹ Jan Pavel II., *Homilie při převzetí nejvyššího pastýřského úřadu* (22. 10. 1978), nalezeno: www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/speeches/1978/index_ge.htm, 10.1.2006.

⁸² Srov. LG 34.

⁸³ LG 34.

⁸⁴ Srov. CIC, kán. 230 - § 1.

⁸⁵ Tamtéž, kán. 230 - § 3.

⁸⁶ „Kdo se skutečně setkal s Kristem, nemůže si to nechat pro sebe, ale musí o tom hlásat druhým.“ *Novo millennio ineunte*, Apoštolský list papeže Jana Pavla II. na závěr Jubilejního roku 2000, Praha: ČBK, 2001, č.40.

⁸⁷ Srov. LG 35.

podmínkách.⁸⁸ Je dobré uvědomit si, že laici mají mnohdy větší a snažší přístup k ostatním lidem než kněz, a to z několika důvodů. Mají stejné starosti, např. jak zabezpečit rodinu, mají stejné zaměstnání, potýkají se stejnými problémy atd.

Královský úřad Ježíše Krista se uskutečňuje v jeho poslušnosti až k smrti, díky které je povýšen (srov. Flp 2,8-9). Jemu je všechno podřízeno (srov. 1 Kor 15,27). Kristus je králem, protože nás všechny vede k věčnému životu. K tomuto Božímu království se křesťané hlásí a žijí ho, když bojují proti hříchu (srov. Řím 6,12). Pán chce prostřednictvím všech šířit své království.⁸⁹ Věřící žijí ve světě a svěřují svůj život pod Kristovu vládu. Naše účast na královském kněžství vyplývá také z toho, když se svobodně podřizujeme Bohu. Svobodný člověk je ten, který dokáže říct své jasné NE zlu a podřídít se Bohu a v něm hledá své pravé uskutečňování svobody. Bůh nás nechce zotročovat. Být svobodný neznamena dělat si jen co chci já. Být svobodný znamená nechat se vést Kristem, který naplňuje náš život pravými hodnotami. Jednat svobodně znamená říkat ano Bohu, který vede člověka k naplnění smyslu života. To, jak prožíváme a žijeme svoji svobodu, má vliv na naše okolí, např. rodiče jsou odpovědni za svoje děti, za jejich výchovu a předávání pravého smyslu života. Hmotný svět, ve kterém žijeme, nám má být prostředkem na cestě k Bohu. Zastává-li někdo nějaké vedoucí postavení, tak zde hraje velkou roli jeho svoboda. Politici, vědci,... nesou zodpovědnost za svoji práci, za to, co se bude dít díky jejich rozhodnutí. Je-li to opravdu svobodné rozhodnutí s vědomím zodpovědnosti před Bohem, pak jejich práce přináší blaho všem.

Tato účast laiků na trojím úřadě Kristově pramení ze křtu, z pomazání při křtu, rozvíjí se přijetím svátosti biřmování a sytí se přijetím eucharistie. Toto všeobecné kněžství se uskutečňuje pouze ve společenství církve. Pokřtění jsou rod vyvolený, královské kněžstvo, národ svatý, lid patřící bohu (srov. 1 Petr 2,9). Společenství s církví je zde proto nezbytně nutné.⁹⁰ Každý projev všeobecného kněžství vede a řídí Duch svatý.

Členové církve mají podíl na jedinečném kněžství Ježíše Krista. Svátosti ustanovené Ježíšem Kristem doprovází život člověka. Díky svátostem se stáváme členy církve a naše víra vzrůstá. Poskytují nám uzdravení a uschopňují nás k určitému povolání. Svátosti hrají nezbytnou úlohu v našem všeobecném kněžství. Věřoučná konstituce 2. vatikánského koncilu *Lumen gentium* mluví v 11. článku o uplatňování

⁸⁸ LG 35.

⁸⁹ Srov. LG 36.

⁹⁰ Srov. Jan Pavel II., *Christifideles laici*, s. 25.

všeobecného kněžství ve svátostech. Pojdme se krátce zamyslet nad každou svátostí a podívat se, jak nás obdarovává a jakou roli hraje v našem všeobecném kněžství.

Křest a biřmování vtiskují každému nezrušitelné znamení. Přijetím těchto svátostí v nás přebývá Duch svatý a uschopňuje nás, abychom byli svědky evangelia, abychom se účastnili slavení svátostí a uvědomovali si spoluzodpovědnost za celou církev.⁹¹ Iniciační svátosti – křest, biřmování a eucharistie ustanovují naše všeobecné kněžství. Křtem jsme přijati do církve, stáváme se Božími dětmi, jsme ponořeni do velikonočního Kristova tajemství a jsme osvobozeni od dědičného hříchu (srov. Řím 6,3-4). Křest je předpokladem k jakémukoliv zapojení se do Kristova poslání. Pro přijetí ostatních svátostí je naprosto nutný. Nelze přijímat ostatní svátosti, aniž bychom nejprve nepřijali křest. Křtem jsme začleněni do tajemného mystického těla Kristova. Svátost biřmování nás dokonaleji spojuje s církví. Biřmování rozvíjí všeobecné kněžství, které jsme přijali při křtu. Při biřmování se na nás rozlévá bohatství Kristovy milosti. Při této svátosti se v nás prohlubuje křestní milost. Jsme více vtaženi do Božího synovství, pevněji jsme spojeni s Kristem, rozmnožuje se v nás dar Ducha svatého, jsme dokonaleji připoutáni k církvi, je nám poskytnuta zvláštní síla Ducha svatého k tomu, abychom šířili a bránili víru a vyznávali Krista.⁹² Svátost biřmování je každému udělena pouze jednou. To proto, že nám vtiskuje nezrušitelné znamení, charakter. Tím je naše všeobecné kněžství zdokonaleno. Jsme tak uschopněni k veřejnému vyznávání své víry. Třetí iniciační svátostí je eucharistie. Zde k nám mimořádným způsobem přichází sám Ježíš pod způsoby chleba a vína. Eucharistie nás posiluje, abychom svědčili o Kristu. Podobně jako emauzští učedníci máme i my v síle eucharistického pokrmu svědčit o zmrtvýchvstalém Kristu. Na konci každé mše svaté jsme poslání ve jménu Páně. V síle právě přijatého eucharistického pokrmu jsme poslání svědčit o Kristu.

Skrze křest, biřmování a eucharistii dostáváme Kristův život. Tento veliký Kristův dar uchováváme v nádobě hliněné (srov. 2 Kor 4,7). Je to tedy něco křehkého a zaslouží si z naší strany péči a starostlivost. Mnohdy potřebujeme uzdravení. To nám zprostředkovávají svátost pokání a svátost pomazání nemocných. Při svátosti smíření nám jsou odpuštěny hříchy, kterými jsme se provinili proti Bohu a smiřujeme se s církví, která nám skrze kněze zprostředkovává odpuštění. Tato svátost nás usmiřuje s Bohem, navrácí nás do milosti posvěcující, kterou jsme hříchem ztratili. Když někdo onemocní, tak ho církev doprovází v jeho utrpení svátostí pomazání nemocných. V této

⁹¹ Srov. *Dar víry, výklad katolického učení pro dospělé*, Praha: Zvon 1994, s. 129.

⁹² Srov. KKC 1303.

svátosti se nemocný setkává s trpícím a oslaveným Kristem, který má být pro něho posilou a nadějí.

Svátost kněžství a manželství pomáhají sloužit druhým. Tyto svátosti nás vybavují a pověřují k zvláštnímu poslání v církvi.⁹³ Díky svátosti kněžství pokračuje v církvi poslání, které Kristus svěřil apoštolům. Tato svátost má tři stupně: biskupství, kněžství a jáhenství. Uděluje se pouze jednou. Svátost manželství ukazuje jednotu, stejně jako Kristus a církve tvoří jednotu. Manželé přivádějí na svět děti a zde mají velmi krásný úkol – předávat svým dětem největší poklad, který člověk na tomto světě má – živou víru.

Všichni jsme vyvoleni Bohem hlásat evangelium, a to ve společenství s celou církví. Všichni máme v církvi určité poslání. Abychom jej mohli konat, tak k tomu dostáváme dar Ducha svatého.⁹⁴ Všeobecné kněžství se uskutečňuje u každého člověka jeho vlastním způsobem. Každý toto kněžství vykonává buď podle svého stavu nebo práce či povolání. Svě všeobecné kněžství přijaté ve křtu můžeme tedy uplatňovat kdekoli a v každé životní situaci. Všem nám byl svěřen onen velký poklad víry, který máme bedlivě střežit. Laici žijí mezi lidmi, kteří nežijí s církví. Zde je veliká možnost a veliký prostor, kde mohou pozhnaně působit. Předávat víru může pouze ten, kdo opravdově z víry žije a jehož víra je postavena na Bohu a je to opravdový vztah. Rodiče předávají svým dětem tento převzácný a ničím nenahraditelný poklad – víru. To, jaká se dostane dítěti výchova, je velmi důležité a ovlivňuje ho to na celý život. Dobrý náboženský základ, který rodiče předávají svým dětem, je velmi důležitý. Zde jsou rodiče zprostředkovateli víry svému dítěti. Další velmi důležitou oblastí, kde laici působí, je jejich okolí. Ať je to v zaměstnání, v příbuzenstvu, v blízkosti sousedů nebo na jiných místech, kde kněz nemá tak dobrý přístup jako laik, tak zde se naskýtá velký prostor pro práci všech pokřtěných. Především příkladný život pokřtěných je velkým svědectvím pro lidi, kteří nevěří v Boha. Mohou přinášet oběti za druhé. Kristus, který se obětoval za nás všechny, nám může být ve chvílích bolesti a utrpení vzorem. Oběť za druhé přináší velký užitek. V každé situaci máme chválit a oslavovat Boha, při práci, když se bavíme, když odpočíváme, když se modlíme, když trpíme, všechny události, které prožíváme, máme nabídnout Bohu, aby on proměnil všechny naše radosti, starosti a utrpení ke své oslavě. Všechny tyto chvíle jsou naším obětním darem, který nabízíme Bohu k proměnění. Další možnost, kde můžeme uplatňovat své všeobecné kněžství je

⁹³ Srov. KKC 1534.

⁹⁴ Srov. V. Boublík, *Boží lid*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1997, s. 316.

tam, kde jsou nepokoje nenávisť a rozbroj. Pomáhat při usmiřování je velmi důležitý úkol. Velikou a účinnou zbraní, kterou máme vždy k dispozici, je odpuštění. Umět druhému odpustit není moc lehké, zvláště když se jedná o závažnou věc. Dnešní doba zastává spíše onen starozákonní způsob „oko za oko, zub za zub“. Umět odpouštět a netoužit po pomstě je velké svědectví a velký krok, kterým vnášíme do společnosti Krista. Chceme-li, aby nám bylo odpuštěno, tak musíme odpouštět i my. Vnášet a šířit ve světě odpuštění a zasazovat se o něj je náš velký úkol. Je to další způsob, jak uplatňovat a uvádět do života naše všeobecné kněžství. Vždyť nás k němu vede a vybízí sám Kristus: „Kdykoli povstáváte k modlitbě, odpouštějte, co proti druhým máte, aby i váš Otec, který je v nebesích, vám odpustil vaše přestoupení“ (Mk 11,25); „Nebot' jestliže odpustíte lidem jejich přestoupení, i vám odpustí váš nebeský Otec; jestliže však neodpustíte lidem, ani váš Otec vám neodpustí vaše přestoupení“ (Mt 6, 14-15). Každý den se modlíme modlitbu, kterou nás naučil Kristus, a v ní prosíme: „Odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům“ (Lk 11,4). Kristus odpouští všem lidem, vydává se za nás na smrt a vyzývá i nás, abychom ho v tomto napodobovali. Odpuštění je něco, co má být přítomno neustále v našem životě. Odpuštění je veliké gesto, kterým dáváme druhému najevo svou víru v Krista, který je odpuštění samo, který je králem pokoje. Podíváme-li se na životy mnohých světců, tak zde vidíme, jak oni konali pokání nejen za sebe, ale za celé lidstvo. Pokání má v sobě zahrnovat nejen naše osobní hříchy, ale také hříchy celého světa. Společnost a prostředí, ve kterém žijeme, se nějakým způsobem podílí na spáchání hříchu. Máme podíl na hříchu své rodiny, společnosti ve které se nacházíme, národa, lidstva. Proto je nutné konat pokání za všechny lidi.⁹⁵

Všeobecné kněžství mohou laici uplatnit i pomocí lidem, kteří hledají smysl a naplnění života. Osobní víra může být posilou pro druhého člověka, který upřímně hledá pravdu. Člověk touží poznat pravdu. Setká-li se hledající člověk s věřícím, který pravdivě žije podle evangelia, má rád pravdu a nechává se vést Pravdou, pak je to pro něho velký dar a cesta ke správnému naplnění života.

Pojednávali jsme o hierarchickém i všeobecném kněžství. Podívejme se nyní, v čem je rozdíl mezi všeobecným a hierarchickým kněžstvím, v čem spočívá kněžství všeobecné a v čem hierarchické.

Jak už jsme řekli, všichni jsme přijali všeobecné kněžství, protože jsme údy Kristova těla a Kristus je celý kněz, tedy Velekněz. Muž, který přijal kněžské svěcení,

⁹⁵ Srov. tamtéž, s. 324.

je i nadále začleněn do všeobecného kněžství. Svatý Augustin říká: „Pro vás jsem biskup, s vámi jsem křesťan“. Hierarchické i všeobecné kněžství jsou ve vzájemném vztahu, nestojí proti sobě, každé má účast a podíl na jediném Kristově kněžství. Obojí je odvozeno z jednoho pramene, kterým je Kristus. „*Sacerdotium autem commune fidelium et sacerdotium ministeriale seu hierarchicum, licet essentia et non gradu tantum differant, and invicem tamen ordinantur; unum enim et alterum suo peculiari modo de uno Christi sacerdotio participant*“ – „všeobecné kněžství věřících a kněžství služebné čili hierarchické se sice od sebe liší podstatně, a ne pouze stupněm, přesto však jsou ve vzájemném vztahu, neboť jedno i druhé – každé svým vlastním způsobem – má účast na jediném kněžství Kristově“.⁹⁶ Nejedná se ovšem o větší či menší účast na jednom Kristově kněžství. Je to účast odlišná podstatou. Díky Duchu svatému je mezi nimi vzájemná jednota, protože Duch svatý působí jednotu ve společenství a ve službě. Ten rozdíl mezi hierarchickým a všeobecným kněžstvím není v Kristově kněžství, protože Kristovo kněžství je pouze jedno. Hierarchické kněžství neznamena nějaký vyšší stupeň ve svatosti. Rozdíl je v tom, že ve svatosti kněžství dostávají kněží od samotného Krista, díky působení Ducha svatého, zvláštní dar, kterým mohou pomáhat ostatním věřícím realizovat všeobecné kněžství.⁹⁷ Hierarchické kněžství vytváří a řídí lid, který přijal všeobecné kněžství. Všichni budujeme jedno Kristovo tělo. Zde se uplatňuje různost každého z nás, různost úkolů, které musí každý plnit při tomto jednotném díle. Je to právě Duch svatý, který nám rozděluje jednotlivé dary, různé služby (srov. 1 Kor 12,1-11). Máme tedy různou účast na tomto Kristově kněžství. Ta různost se týká způsobu účasti na Kristově kněžství. „Všeobecné kněžství se uskutečňuje v rozvoji křestní milosti, v životě víry, v naději a lásce, životě podle Ducha, služebné kněžství slouží všeobecnému kněžství, je zaměřeno na rozvoj křestní milosti všech křesťanů.“⁹⁸ Hierarchické kněžství je tak jedním z prostředků, kterými Kristus buduje svou církev. Má svůj původ v Bohu Otci a v Apoštolské poslušnosti a má kněžskou moc ze svěcení. Je plodem zvláštního Kristova vyvolení a povolání. Kristus si k sobě volá své učedníky, ale vyvolil si z nich pouze dvanáct (srov. Lk 6,13-16). Vysvěcení kněží hlásají Boží slovo, vysluhují svátosti, vedou svěřený lid a jsou určeni cele pro službu církve. Kněz má lidem připomínat tu skutečnost, že jsou Božím lidem. Všeobecné kněžství přijímáme při křtu a máme úkol sloužit Bohu několika hledisky: účastí na bohoslužbě, svým dobrým životem a láskou k Bohu i k bližním. Hierarchické kněžství přijímáme svátostí kněžského svěcení

⁹⁶ LG 10.

⁹⁷ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 17.

⁹⁸ KKC 1547.

a připodobňuje dotyčného ke Kristu, aby mohl jednat v osobě Krista. Právě v osobě Krista kněz přináší oběť Bohu za všechny lidi. Na druhé straně věřící uplatňují své všeobecné kněžství tím, že přijímají svátosti, modlí se, vzdávají Bohu chvály, díky a prosí ho za různé potřeby, svědčí o něm svým životem. Hierarchické kněžství je nové poslání, které představuje zvláštní službu pro ostatní věřící.⁹⁹ „Zvláštnost služebního kněžství tkví v tom, že všichni věřící potřebují prostřednictví a vládu Krista, jež se zviditelňují výkonem služebního kněžství.“¹⁰⁰

Rozdíl mezi všeobecným a hierarchickým kněžstvím je ve svátostné povaze. Každé má jiný svátostný základ. Hierarchické kněžství stojí na Kristu a opírá se o kněžské svěcení. Všeobecné kněžství stojí na Kristu a opírá se o křest. Křest začleňuje všechny pokřtěné do kněžského mystického Kristova těla. Tomu, kdo toto kněžství přijal a je Kristem povolán k hierarchickému kněžství, uděluje církev svátost kněžství, které v sobě zahrnuje posvátnou moc k vykonávání funkce jednat „in persona Christi Capitis“.¹⁰¹ Věřící je tak novým způsobem zapojen do kněžského poslání Krista. Je to právě Kristus, který ustanovuje hierarchické kněžství. Přeje si, aby se v dějinách uskutečňovala kněžská činnost věřících, a to viditelným způsobem s jeho činností. Proto ustanovuje hierarchické kněžství. Členové tohoto kněžství jsou jeho nástupci a mají zpřítomňovat Kristovo poslání. Všeobecné kněžství se podílí na činnosti Krista a hierarchické kněžství zpřítomňuje viditelné zapojení do projevů Kristova poslání. Musíme ovšem říct, že ono hierarchické kněžství má své trvání pouze zde na zemi. Pouze na tomto světě má význam, protože zastupuje Krista. Služebné kněžství je jedním z prostředků, kterými Kristus pokračuje v budování a vedení církve. Nezastupuje pouze Krista, ale „jedná ve jménu celé církve, když přednáší Bohu modlitby církve“¹⁰². Jednou na věčnosti budeme s Kristem a nebude už potřeba, aby ho někdo zastupoval. Na věčnosti budeme uskutečňovat svoje všeobecné kněžství ve společenství Krista.¹⁰³

2.4 Kněžská služba

Podíváme-li se na kněžskou službu z vnějšku, tak musíme konstatovat, že je mnohotvárná a je zastoupena v mnoha oblastech veřejného života. Obsahuje různá

⁹⁹ Srov. Kongregace pro klérus, *Kněz pastýř a vůdce farního společenství*, Praha: ČBK 2002, č. 6.

¹⁰⁰ *Direktář pro službu a život kněží*, č. 6.

¹⁰¹ Srov. P. Giglioni, *Svátosti Krista a církve*, s. 152.

¹⁰² KKC 1552.

¹⁰³ Srov. V. Boublík, *Boží lid*, s. 273.

postavení v církvi. Někdo je prefektem nějaké kongregace, jiný vede diecézi, druhý je poslán na misie, jiný je prostým venkovským knězem, někteří učí na fakultách, jiní zastávají nějakou úřednickou práci, někteří pracují v médiích, někdo je členem kontemplativního řádu, atd. Můžeme si tedy položit otázku: jaká je vlastně funkce kněze? Co to vlastně kněžství je? Předně musíme říct, že kněžství je svátost, což znamená, že je to skutečnost, kterou nemůžeme vidět, která je skrytá za nějakým vnějším viditelným znamením. Kněžství je tedy něco skrytého, ale zároveň něco, co má moc od samotného Boha a co působí. Je to podobné tajemství jako eucharistie. Tvar proměněného chleba může být různý, ale tělo Kristovo, kterým se ten chléb stal, je pouze jedno. Kněžství je také síla a moc Boží milosti, která se skrývá v člověku, kterého církev prostřednictvím biskupa posvětila. Kněz je poslán Kristem k lidem dnešní doby. Co je obsahem kněžské služby? Myslím si, že nám velmi výstižnou odpověď dává svatý Pavel. Obsahem kněžské služby je být Kristovým služebníkem a správcem Božích tajemství (srov. 1 Kor 4,1). Správcem se stává ten, komu vlastník svěřil svůj majetek, aby ho spravoval. Stejně tak kněz přijímá od Krista dobra spásy, aby je rozděloval těm, ke kterým je poslán.¹⁰⁴ Jeho úkolem a posláním je učit, posvěcovat a vést. Co to konkrétně znamená? Jakou roli tento úkol hraje v církvi, v životě kněze? Jak má tento úkol kněz plnit? Jak je k tomu kněz pověřen? Jak se plnění tohoto úkolu promítá do kněžské spirituality? Tímto trojím úkolem a posláním kněze se budu zabývat ve své následující práci.

¹⁰⁴ Srov. Jan Pavel II., *Dar a tajemství*, Praha: Nové Město 1997, s. 81.

3. Služba Božímu slovu – učit

3.1 Význam Božího slova

Církev hlásá Boží slovo od samého začátku. Petr se hned v den Letnic ujal slova a začal zvěstovat evangelium. Toto kázání bylo určeno pro všechny lidi, kteří se tam shromáždili. I naše služba hlásání Božího slova je a má být určena pro všechny, pro celý svět. Boží slovo živí a povzbuzuje naši víru.

Velký význam v lidském životě má řeč. Člověk komunikuje¹⁰⁵ s druhými lidmi slovy. Dítě se učí mluvit a komunikovat se svými rodiči, s okolím, ve kterém vyrůstá. Bůh také používá tento komunikativní prostředek a promlouvá k nám rozličnými způsoby: např. ve stvoření, ve Starém zákoně posílal své proroky, mluví k nám i prostřednictvím lidí kolem nás,... Velmi zřetelně k nám promluvil tím, že k nám poslal svého Syna Ježíše Krista, aby se stal jedním z nás a přinesl nám poselství o Božím království (srov. Žid 1,1-2). Syn svěřil tento úkol svým apoštolům. Církev chce tuto radostnou zvěst hlásat všem lidem na celém světě.

Díky rozhovorům, které lidé mezi sebou vedou, si vyměňují určité informace, zkušenosti, zážitky,... Rozhovor předchází důležitým rozhodnutím, která v našem životě konáme. Díky rozhovoru budujeme a upevňujeme určité vztahy. Bůh k nám mluví, a tak vzniká společenství mezi ním a námi. Krásný příklad, jak vzniká toto společenství mezi Bohem a lidmi, nám ukazuje úryvek z Lukášova evangelia, kde sám Ježíš říká, že jeho rodinou jsou ti, kdo slyší Boží slovo a podle něho jednají (srov. Lk 8,19-21). Zůstaneme-li u Lukášova evangelia, tak se můžeme podívat na další příklady. Lidé se na Ježíše tlačili, aby slyšeli Boží slovo (srov. Lk 5,1). Marie si sedá k Ježíšovým nohám, aby slyšela jeho slovo (srov. Lk 10,39). Ježíš označuje jako blahoslavené ty, kdo slyší Boží slovo a zachovávají ho (srov. Lk 11,28). Našli bychom ještě mnoho úryvků, ve kterých je řeč o tom, jak je důležité Boží slovo, jak je důležité naslouchat mu a žít podle něj. Ve Skutcích apoštolů máme mnoho úryvků, které mluví o tom, jak Kristus přichází k lidem ve slově.

Písmo svaté je zpráva o velikých Božích činech. V teologii má nezastupitelné místo. Je duší teologie.¹⁰⁶ Co je teologie? Máme-li na tuto otázku krátce odpovědět, pak

¹⁰⁵ „Komunikace je přenos nejrůznějších informačních obsahů v rámci různých komunikačních systémů za použití různých komunikačních médií, zejména prostřednictvím jazyka nebo sdělování.“ Kolektiv autorů pod vedením V. Petráčkové a J. Krause, *Akademický slovník cizích slov*, Praha: Academia 2001, s. 406.

¹⁰⁶ Srov. DV 24; OT 16.

musíme říct, že je to věda o Bohu.¹⁰⁷ Bůh se nám dává poznat právě ve svém slově. Proto základem teologie a její duší je Písmo svaté. Svatý Jeroným říká, že kdo nezná Písmo, nezná Krista.¹⁰⁸ Písmo svaté má nezbytný význam jak pro jednotlivce, tak pro celou církev. Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei verbum* označuje Boží slovo jako chléb života, nejvyšší pramen duchovního života, zdravou potravu a svatou sílu.¹⁰⁹ Je dobré, aby v nás stále víc rostlo přesvědčení, že Písmo svaté je pro nás a pro církev velikou pomocí. Je to kniha víry, modlitby a života.

Písmo je knihou víry. Tuto větu nám potvrzuje evangelista Jan v závěru 20. kapitoly, kde jasně říká, o co v Písmu jde: Jde o to, abychom věřili, že Ježíš je Mesiáš a abychom měli vírou život v jeho jménu (srov. Jan 20,31). Písmo nám předkládá mnohé vzory ve víře v Boha. Abrahám se nechal Bohem vést, naprosto mu věřil. Evangelista Jan nám ukazuje, jak různí lidé nacházeli víru v Ježíše, např. Samaritánka (srov. Jan 4,1-42). Písmo nám staví před oči mnohé vzory víry a tím nám pomáhá na naší osobní cestě víry. Slouží k stále většímu růstu naší víry.

Písmo je knihou modlitby. Denní modlitba církve je sestavena převážně z Písma svatého. Tak nám církev demonstruje, že Bible je modlitební kniha. Žalmy jsou velkou školou modlitby. Jsou v nich obsaženy bolesti, výčitky, prosby, díky, chvály, radost,... V evangeliích vidíme na mnoha místech, jak je pro Ježíše důležitý rozhovor s Otcem, jak se modlí. Učedníci pozorují, jak se jejich Mistr a Pán modlí. Je to strhující příklad a proto jeden z nich řekne: „Pane, nauč nás modlit se“ (srov. Lk 11,1). Působení prvotní církve je provázeno modlitbou. Písmo nám ukazuje na příkladech mnoha lidí, že modlitba je rozhovorem s živým Bohem. „Četba Písma svatého má být provázena modlitbou, aby se stala rozhovorem mezi Bohem a člověkem. Neboť jeho oslovujeme, když se modlíme; jemu nasloucháme, když čteme božské výroky.“¹¹⁰

Písmo je knihou života. Můžeme v něm vidět mnoho lidí, kteří žili svůj život z víry. Maria slyšela Boží slovo a uchovávala jej ve svém srdci. Když čteme Boží slovo, tak v sobě můžeme upevňovat určité postoje v našem životě. Takto Bible promlouvá do našeho života a činí ho smysluplnějším. Starý a Nový zákon nám ukazují spoustu životních situací, ke kterým zaujímá určité stanovisko. Kristus nás vybízí

¹⁰⁷ Více o pojmu teologie nalezneme například: D. Duka, *Úvod do teologie*. Praha: Krystal 1998, s. 14.

¹⁰⁸ „Plním svou povinnost v poslušnosti k příkazům Kristovým. On vybízí: Zkoumejte Písma; hledejte a naleznete. Nechtěl bych slyšet jako židé: Jste na omylu, protože neznáte Písmo ani Boží moc. Jestliže je podle apoštola Pavla Kristus Boží moc a Boží moudrost, pak neznalost Písma je neznalost Krista.“ Modlitba se čtením, druhé čtení, 30. září, památka sv. Jeronýma kněze a učitele církve, *Denní modlitba církve III*, Praha 1998, vydáno ve Vatikáně pro potřebu římskokatolické církve v Československu, s. 1214.

¹⁰⁹ Srov. DV 21-25.

¹¹⁰ DV 25.

ke správnému způsobu života (např. v blahoslavenstvích srov. Mt 5,1 – 7,28). V listech svatého Pavla najdeme mnoho užitečných rad pro náš život. Písmo nám je životní pomocí.

Písmo svaté je prvotním zdrojem veškerého duchovního života. Je zde také určitá paralela mezi Písmem a tělem Kristovým. Vždyť Kristus je chléb, který sestoupil z nebe, zvěstuje vůli Otcovu a sytí svým tělem. Písmo tedy nejenže patří k eucharistii, ale ono je částí eucharistie. Písmo je tedy také onou přítomností Krista v církvi. Kristus je pokrmem pro lidi jak ve slově, tak v chlebě.¹¹¹ Písmo je pevným bodem církve, protože bylo sepsáno z Božího vnuknutí a je zaznamenáno jednou provždy a zprostředkovává tak slovo živého Boha. Písmo je nástrojem spásy. Když čteme Písmo, tak jsme uváděni do společenství se samotným Bohem. Písmo je živé Boží slovo a církev žije z něj a z eucharistie.

Písmo svaté patří k základním prvkům církve. Slova Písma platí pro církev v každé době. Mnohdy nám některé pasáže mohou znít nesrozumitelně. Jeho textům však nejlépe porozumíme, když se budeme držet výkladu církve, která den co den hlásá radostnou zvěst. K správnému pochopení Písma je zapotřebí Boží pomoci skrze Ducha svatého. Církvi je dána tato pomoc Ducha svatého, a to jako celku, nikoliv jednotlivcům. Nezastupitelnou úlohu hraje Boží slovo v liturgii.¹¹² Je zde velmi úzká vazba mezi Písmem a liturgií. Studujeme-li dějiny liturgiky, tak vidíme, že se liturgie vytvářela vždy v blízkém styku s Písmem svatým.¹¹³ II. vatikánský koncil zdůraznil, jaký význam má Písmo svaté pro život církve, pro život každého člověka. Proto je velkým úkolem každého kněze, aby tento poklad církve šířil a zvěstoval všem lidem. Četba Písma se doporučuje všem lidem. S Písmem svatým se můžeme setkávat v různých rovinách. Při liturgii, v soukromé četbě nebo v nějakých skupinách, kde se lidé modlí formou *lectio divina*.¹¹⁴ Četba Písma by vždycky měla být spojena s církví, s duchem církve. K tomu je zapotřebí různých pomůcek, např. úvody, komentáře, vysvětlivky, které upozorňují na to, jak církev chápala a chápe určité pasáže. Aby četba Božího slova přinášela užitek, tak nesmí být konána pouze jako intelektuální poznání, nýbrž musí být skutečným nasloucháním tomu, co mě Bůh chce říci.

¹¹¹ Srov. J. Krejčí, *Slovo Boží*, Řím: Křesťanská akademie 1971, s. 95.

¹¹² Srov. *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, Praha: ČBK 2003, č. 29.

¹¹³ Srov. A. Adam, *Liturgika*, Praha 2001, Vyšehrad, s. 27-30.

¹¹⁴ Více nalezneme o *lectio divina* například: M. Masini, *Úvod do „lectio divina“*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1993.

Z toho, co bylo řečeno, vidíme, jak je Písmo svaté důležité. Proto by mělo být velkou touhou a snahou každého kněze přibližovat jej v co největší míře všem lidem, kteří mu byli svěřeni, aby tak viděli, co vlastně Písmo je a proč je nutné se jím sytit.

3.2 Písmo svaté a II. vatikánský koncil

V dokumentech II. vatikánského koncilu se na mnoha místech dočteme o důležitosti, nutnosti a významu Písma svatého pro církve a pro všechny lidi. Koncil Božimu slovu věnoval celou jednu konstituci.¹¹⁵ Tato konstituce *Dei verbum* patří mezi jedny z nejkratších dvou textů koncilu, ale je jakýmsi klíčem ke všem ostatním konstitucím a dekretům. Její důležitost je o to větší, protože v církvi není nic nezávislého na Písmu svatém, ale všechno se zakládá na slově Božím.

II. vatikánský koncil silně zdůraznil postavení Písma svatého. Nejen v eucharistických způsobách je přítomen Bůh, ale i ve slově.¹¹⁶ Ve věroučné konstituci o Božím zjevení je popsána specifická křesťanského hlásání. Hlásání je jedním z hlavních úkolů biskupů a kněží. Hlásání Božího slova se stalo nedílnou součástí mše svaté, která se skládá ze dvou částí, bohoslužby slova a slavení eucharistie. „Mimořádný význam má při slavení liturgie Písmo svaté. Z něho jsou vybrána čtení, která se vykládají v homilii, a žalmy, které se zpívají. Z jeho inspirace a podnětů se zrodily liturgické modlitby, orace a hymny; z něho dostávají liturgické úkony a znamení svůj význam.“¹¹⁷ Přítomnost živého Krista ve slově nám v liturgii naznačuje pocta evangeliáři, která je mu vzdávána. Vedle něho se nesou svíčky a okužuje se. Tím se zdůrazňuje a ukazuje, že Kristus je skutečně přítomen ve svém slově.

Tímto jsem chtěl pouze naznačit, jakou důležitost II. vatikánský koncil přisuzuje Písmu svatému. V dalších částech této práce se vícekrát vrátíme k prohlášením II. vatikánského koncilu, pojednávajícím o prioritním postavení Písma svatého v církvi.

¹¹⁵ Srov. O. H. Pesch, *Druhý vatikánský koncil 1962-1965*, Praha: Vyšehrad 1996, s. 269-273.

¹¹⁶ Srov. DV 21.

¹¹⁷ SC 24.

3.3 Kněz – hlasatel Božího slova

Když Ježíš hlásal Boží království, tak s ním byli i jeho učedníci. Jsou v Ježíšově škole, kde jim i o samotě vykládá smysl podobenství (srov. Mk 4, 34). Mohli bychom tak říct, že se Ježíš věnuje učedníkům více. Proč takovéto privilegium? Protože si je Ježíš vyvolil, aby byli s ním a aby je poslal hlásat evangelium (srov. Mk 3,14). Je to tedy velký Boží dar. Tento dar ovšem vyžaduje svobodné přijetí. Schopnost slyšet a chápat Ježíšovo slovo je tedy veliká milost, nezasloužený Boží dar, ale je to také svobodné přijetí člověka, který, chce-li tento dar přijmout, musí být otevřen, aby Boží slovo nedusil, ale dával mu stále větší a větší prostor. Učedníci jsou tedy určeni k hlubšímu pochopení toho, co Ježíš hlásal o Božím království. Je to proto, že jejich posláním bude předávat ostatním lidem slovo svého Mistra a Pána. Onen Ježíšův širší výklad učedníkům je pro ně Božím darem, který od nich vyžaduje spolupráci a je základem pro jejich budoucí posláním hlasatelů radostné zvěsti. Ježíš, když je s učedníky sám, tak je hlouběji zasvěcuje do svého tajemství. Podíváme-li se do Markova evangelia, tak uvidíme, že jedna z posledních Ježíšových slov k učedníkům, jsou právě ona slova, kdy Ježíš posílá své učedníky hlásat evangelium (srov. Mk 16,15). Tato slova si apoštolové a první křesťanské generace vzali jako svůj program a hlavní náplň své činnosti. Církev pronikala čím dál tím víc do různých oblastí světa. Její hnací silou bylo právě Boží slovo, radostné poselství o Bohu a vykupitelském díle Božího Syna, Ježíše Krista. Tato expanze zesílila ještě více, když Pán povolal svatého Pavla, který se projevil zvláštním nadáním hlásat evangelium a to ne pouze židům, ale i pohanům.¹¹⁸ Učedníci se stanou předavatelé Božího slova. Tento úkol svěří svým nástupcům – biskupům a ti zase kněžím. Apoštolové dali základ tomu, co bude hlášáno v církvi až do konce věků. Utvořili takzvaný poklad víry – depositum fidei. Úkolem biskupů je, aby tento poklad víry uchovávali a předávali.

Poslání těch, kteří mají v církvi učit, je bez stálého styku s Písmem naprosto nemyslitelné. Úkolem kněze je být služebníkem Božího slova, stávat se nositelem jediného „Slova“, které se stalo tělem pro naši spásu. O kněžích platí slova, která Ježíš řekl o svém učení: „Mé učení není mé, ale toho, kdo mě poslal“ (Jan 7,16). O každém hlasateli Božího slova platí Ježíšova věta: „Kdo slyší vás, slyší mne a kdo odmítá vás, odmítá mne; kdo odmítá mne, odmítá toho, který mě poslal“ (Lk 10,16). Zde v tomto verši vidíme kontinuitu hlasatelské služby spojenou přímo s Bohem Otcem. Kněz hlásá evangelium ve jménu Krista a ve jménu církve. Kněžským posláním není hlásat sebe,

¹¹⁸ Srov. Pavel VI., *Evangelii nuntiandi*, Praha: Zvon 1990, č. 49.

ale Boží zvěst. Konkrétně to tedy znamená hlásat všem evangelium¹¹⁹ a vést lidi k hlubšímu poznávání Božího tajemství, které se nám zjevilo v Kristu. Aby toto bylo v kněžském životě splněno, tak musí být kněz věrný Božímu slovu a v něm se pevně zakořenit. Neboť opravdovým Ježíšovým učedníkem je pouze ten, kdo zůstává v jeho slově (srov. Jan 8,31). Kněz musí zůstávat v trvalém styku s Písmem a pokorně Božímu slovu naslouchat. Evangelium musí být předkládáno jako Boží moc (srov. Řím 1,16-17), která přináší záchranu.

Kněz má být služebníkem Božího slova. Na to výrazně upozornili koncilní otcové a následně Apoštolská exhortace Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*. V apoštolském listě Pavla VI. je obsažena jakási vize budování Božího království díky hlásání a službě Božímu slovu. Pavel VI. říká: „Hlásat evangelium není pro církve nějaká dobrovolná činnost. Je to povinnost, kterou jí svěřil Pán Ježíš, aby tak všichni lidé mohli uvěřit a být spaseni. Ano, toto poselství je nutné, je jedinečné, je nenahraditelné“¹²⁰. Hlásání evangelia si tedy nevymyslela sama církev, ale je to příkaz a přání Krista. Hlásání přináší veliké věci, které jsou v životě člověka velkým pokladem, totiž víru v Krista a cestu ke spáse. Jedná se tedy o něco velmi důležitého a závažného. Proto je hlásání nutné, jedinečné a nenahraditelné. Proto si kněží musí uvědomit svou povinnost hlásat evangelium. Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis* ve 4. článku říká: „Boží lid se shromažďuje nejprve slovem Boha živého, které se plným právem očekává z úst kněží“¹²¹. Boží slovo tedy sjednocuje lidi. Církev se shromažďuje díky Božímu slovu. Kdo jiný by měl lidem ukazovat tento veliký poklad Božího slova než kněz? Má-li druhým předávat tento vzácný dar, tak musí především sám žít z Božího slova, musí se nechat prostoupit tímto Slovem a v něm nacházet oporu. Kněz má promýšlet a meditovat Boží slovo, a tak více vnímat toto slovo jako slovo Boží a ne jako slovo lidské. Pro kněze má být Boží slovo oním hořícím keřem, ze kterého vychází Boží hlas a vyzývá k činnosti. Božím slovem má být sycena modlitba kněze. Tomu se musí člověk učit. Dekret *Optatam totius* vybízí k tomu, aby se kandidáti kněžství připravovali na službu slova a snažili se ho stále lépe chápat, a to díky rozjímání, a vyjadřovali je slovem i skutkem.¹²² Má-li být kněz opravdovým správcem Božích tajemství, tak musí být služebníkem Božího slova. Aby tento úkol dobře plnil, tak musí

¹¹⁹ „Slovo Boží je nazýváno také evangelium. Význam tohoto výrazu je mnohem širší, než když mluvíme o čtyřech evangeliích. Toto evangelium bylo zaslíbeno skrze proroky a naplnil ho a vyhlásil Kristus. Je to tedy celá zvěst o spáse a její uskutečnění v osobě Krista Spasitele.“ J. Krejčí, *Slovo Boží*, s. 44.

¹²⁰ Pavel VI. *Evangelii nuntiandi*, č. 5.

¹²¹ PO 4.

¹²² Srov. OT 4.

znát Boží slovo, rozvíjet poznání o tomto slově a nechat se jím proniknout. Kněz se může stát učedníkem Ježíše Krista pouze tehdy, zůstane-li ve Slově. Má hlásat Boží slovo, nejsou to jeho slova, ale Pánova. Hlásat evangelium je nutné. Svatý Pavel říká Timoteovi: „Před Bohem a Kristem Ježíšem, který bude soudit živé i mrtvé, tě zapřísahám pro jeho příchod a jeho království: κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως Hlásej slovo Boží, ať přijdeš vhod či nevhod, usvědčuj, domlouvej, napomínej v trpělivém vyučování. Neboť přijde doba, kdy lidé nesnesou zdravé učení a podle svých choutek si seženu učitele, kteří by vyhověli jejich přáním. Odvrátí sluch od pravdy a přikloní se k bájím. Avšak ty buď ve všem střízlivý, snášej útrapy, ἔργον ποιήσον εὐαγγελιστοῦ konej dílo zvěstovatele evangelia a cele se věnuj své službě“ (2 Tim 4,1-5).

Lidé nemohou uvěřit v Krista, když o něm neuslyší. Aby mohli slyšet něco o Kristu, tak k tomu je zapotřebí hlasatele. Biskupové, kněží a jáhni mají nesnadný úkol. Aby správně vykládali Písmo, tak musejí pochopit, co nám chce Bůh prostřednictvím svého slova říci. Vyžaduje to opět těžké úsilí podobné tomu, s jakým se potýkali svatopisci, totiž vměstnat Boží poselství do lidských slov. To se ovšem děje s pomocí Ducha svatého.

Úkolem každého kněze je, aby nepředkládal svojí vlastní moudrost, ale Boží slovo.¹²³ O co více se hlasatel Božího slova stane jeho sluhou, a ne jeho pánem, o to víc může Boží slovo rozšířit svoji spásonosnou účinnost. To vyžaduje osobní odevzdání služebníka, které je zaměřeno na Boha. Toto je nutnost, kterou si musí každý kněz stále uvědomovat a osvojovat. Je zde důležité, aby hlasatel stál vždy za tím, co říká a snažil se to také sám plnit. Neznamená to ovšem, aby kněz říkal pouze jen to, co sám dělá. Tím by se ono Poselství zkracovalo. Vždycky totiž budeme zůstat za Božím slovem pozadu. Hlásat radostnou zvěst Božího slova znamená nechat zasáhnout i sám sebe. Kněz nemá hlásat svou moudrost. Tato poznámka v PO 4 nám také ukazuje na tematiku církevní poslušnosti a poslušnosti církve. Je to upozornění na to, že kněz nemá předkládat své vlastní záměry (pouze svou exegezi), ale má sloužit Božím slovu s církví a v církvi. Koncilní text nám tak říká, že všichni hlasatelé mají hlásat pouze Boží slovo, nikoliv svá vlastní moudra. Poslušnost vůči učitelskému úřadu církve

¹²³ Srov. PO 4.

se předpokládá u jednotlivých hlasatelů. Dojde-li k narušení jednoho, pak je ohrožen celek.¹²⁴

„Kněz musí předkládat Boží slovo nejen všeobecně a abstraktně, nýbrž tak, že věčnou pravdu evangelia převede do konkrétních životních poměrů.“¹²⁵ Tato věta vyzývá k oné otevřenosti, o které mluvil často koncil. Naskýtá se nám zde otázka, jak se my, lidé dnešní doby, můžeme stát jakými „současnými“ Ježíše a jeho poselství, které on zvěstoval před dvěma tisíci lety. Toto je otázka pro každého hlasatele, zda se mu daří stávat se současným Slova, a tím umožňovat, aby se Slovo stalo současným naší doby. A zde stojíme u velkého úkolu, totiž učinit Boží slovo současným pro tuto dobu, ve které žijeme. Hlasatel otevírá slovu, které bylo řečeno v minulosti, dnešek a ukazuje, v čem je ono tehdejší slovo vlastní současnému světu.¹²⁶

Hlásáním Božího slova kněz vytváří a rozmnožuje Boží lid. Jeho velkým úkolem je pomáhat věřícím, aby chápali a rozpoznávali, že Boží slovo mluví a přichází do jejich srdcí, když Písmu naslouchají a kontemplují ho.¹²⁷ Vede-li k tomuto kněz lidi, tak se celá obec stává společenstvím, které jasně ví, že k němu mluví Bůh, jako tomu bylo u Izraele (srov. Ex 19,5-6).¹²⁸ Boží slovo je plné života a síly a má moc probouzet v lidech víru a podporovat její růst. Svatý Pavel říká, že víra je z hlásání, které se děje slovem Kristovým. (srov. Řím 10,17). Prvotním úkolem kněze je, aby všem zvěstoval pravdu evangelia, a tak rozmnožoval u lidí víru. To je přání samotného Krista, který posílá své učedníky ke všem národům, aby hlásali radostnou Boží zvěst a křtili ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého (srov. Mt 28,19). Úkolem učedníků je tedy učít ve víře a posilňovat víru svátostmi.

Kněz by měl mít stále na paměti slova svatého Pavla: „Běda mi, kdybych nehlásal evangelium!“ (1 Kor 9,16).

3.4 Pověření kněze hlásat Boží slovo

Uchovávat a šířit Boží slovo byl úkol svěřený Božímu lidu, církvi a v ní obzvláště těm, kdo měli nastoupit na místo apoštolů, tedy biskupům. Svatý Pavel, který

¹²⁴ Srov. H. Vorgrimler a kolektiv, *Lexikon für Theologie und Kirche III*, Friburg – Basel – Wien: Herder 1968, s. 158.

¹²⁵ PO 4.

¹²⁶ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 376.

¹²⁷ Srov. H. Urs von Balthasar, *Křesťanský meditovat*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2001, s. 33-39.

¹²⁸ Srov. Papežská biblická komise, *Výklad Bible v církvi*, Praha: Zvon 1996, s. 82.

patří mezi největší hlasatele evangelia, se v listě Římanům v 10. kapitole zamýšlí nad spásou lidí. Klade si několik otázek: „Jak mohou vzývat toho, v něhož neuvěřili? A jak mohou uvěřit v toho, o kom neslyšeli? A jak mohou slyšet, není-li tu nikdo, kdo by ho zvěstoval? A jak mohou zvěstovat, nejsou-li poslání?“ (Řím 10, 14-15). Nikdo tedy nemůže hlásat Boží slovo, aniž by k tomu byl pověřen.¹²⁹

Kněz má hlásat Boží slovo. Jak je k tomuto úkolu pověřen a odkud toto pověření pramení? Nad tím se nyní zamyslíme.

V Markově evangeliu nacházíme tento Kristův výrok: „Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu tvorstvu“ (Mk 16,15). Je to příkaz samotného Pána svým učedníkům. Apoštolové mají hlásat evangelium jako pramen veškeré spasitelné pravdy všem lidem (srov. Mt 28,19-20). Tento úkol velmi dobře plnili, a to i za cenu vlastního života. Věrně předávali dál to, co jim jejich Mistr a Pán svěřil. Evangelium je ovšem třeba zachovávat a šířit dál. Proto apoštolové svěřili tento velký úkol svým nástupcům, totiž biskupům, aby pokračovali dále v jejich hlasatelském poslání a díle Ježíše Krista.¹³⁰ Biskupové v čele s nástupcem svatého Petra, s římským biskupem, představují Učitelství církve. Biskupové mají pečovat o apoštolské učení, které je hlavním vodítkem pro celou církev. Hlavním úkolem biskupa je hlásat evangelium.¹³¹

Jak je vlastně biskupovi předána tato moc hlásat evangelium a od koho toto pověření, tuto pravomoc přijímá? Pramen musíme hledat v samotném Bohu Otci, který posílá svého Syna, aby vykoupil všechn lid a hlásal mu radostnou zvěst o Božím království. Syn tento úkol předává svým učedníkům a pověřuje je ke stejné službě. Apoštolové pověřují touto službou své nástupce obřadem vkládání rukou (srov. Sk 6,6; 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6). U Hippolyta Římského v jeho Apoštolské tradici¹³² máme poprvé popsánu liturgii předávání této služby. Při biskupském svěcení klade světitel svěcenci několik otázek. První otázky se vztahují právě k úkolu zvěstovat lidem Boží slovo. Světitel se táže svěcence: „Chceš s milostí Ducha svatého až do smrti vykonávat službu, která nám byla apoštoly svěřena a kterou ti máme předat vkládáním rukou? Chceš věrně a vytrvale hlásat Kristovo evangelium?“¹³³ I následující kroky svěcení vyjadřují hlavní úkol biskupa hlásat všem lidem evangelium. Při konsekrační modlitbě se nad hlavou svěcence rozevře evangeliář. Tím je zdůrazněna odpovědnost

¹²⁹ Srov. Pavel VI., *Evangelii nuntiandi*, č. 59.

¹³⁰ Srov. DV 7.

¹³¹ Srov. ChD 12.

¹³² Tento spis, Apoštolská tradice od Hippolyta Římského, zachycuje život církve někdy kolem roku 215. Hippolyt Římský, *Apoštolská tradice*, Velehrad –Roma: Refugium 2000.

¹³³ *Římský pontifikál*, Obřad biskupského svěcení, pro vnitřní potřebu Arcibiskupství pražského, stránky nečíslovány, Praha 1997.

biskupa za hlásání evangelia. Toto gesto rozevřeného evangeliáře nad hlavou svěcence vyjadřuje, že biskup má hlásat a nést evangelium až na konec světa. Z evangelia má biskup čerpat sílu pro svou práci. Po pomazání hlavy křížem je novému biskupovi vložen do rukou evangeliář. Přitom biskup světitel říká: „Přijmi evangelium a hlásej slovo Boží se vši trpělivostí a moudrostí“¹³⁴. Hlásání evangelia je předním úkolem biskupa a Bůh mu v tomto úkolu bude pomáhat. Tento akt vyjadřuje, že biskup má evangelium přijímat a šířit dál všem lidem, má být jejich učitelem a věrně jim předávat pravdy radostné zvěsti. Biskupova služba je službou evangeliu a jeho šíření. Biskup je učitel slova, což naznačuje i katedra, od které má učit, hlásat a vykládat Boží slovo. Toto místo a postavení, které má biskup zaujmout u katedry, je nenahraditelné a jedinečné.

Biskup má tedy velký úkol, a to hlásat všem evangelium. Ovšem sám na to nestačí a je zapotřebí nějakých pomocníků. Biskupové přijali plnost kněžství a z této moci svěřují v církvi „úkoly své služby různým lidem v různých stupních“¹³⁵. V hlásání evangelia mají být kněží biskupovi oporou. „Kněží, jakožto spolupracovníci biskupů, mají především povinnost hlásat všem Boží slovo, aby plněním příkazu Páně „Jděte do celého světa a hlásejte evangelium všemu tvorstvu“ (Mk 16,15) ustavovali a rozmnožovali Boží lid.“¹³⁶

Podívejme se nyní, jak je tento úkol knězi svěřen při kněžském svěcení. Po biskupově homilii je v obřadu kněžského svěcení ještě uvedeno Oslovení, které biskup podle uvážení může přečíst. V tomto oslovení biskup mimo jiné říká: „Jako kněží budete mít podíl na učitelském poslání Krista, našeho Pána a Mistra. Slovo Boží, které jste s radostí přijali, hlásejte tedy všem, k nimž budete poslání. Setrvejte vždy v Boží pravdě, věřte Kristovu evangeliu, vyučujte mu a žijte je. Živte věřící chlebem Božího slova a žijte tak, abyste byli radostí Božího lidu, ať vaší službou Božímu slovu i příkladem vašeho života roste církev ve svatý chrám Boží.“¹³⁷ Pak biskup pokládá kandidátům svěcení několik otázek. Jedna z nich se týká služby hlásání evangelia. „Chcete hlásat evangelium Kristovo a vykládat katolické učení zodpovědně a moudře, abyste naplnili službu Božího slova?“¹³⁸ Vlastní kněžské svěcení, jako všechna ostatní svěcení, přijímá kandidát prostřednictvím vkládání rukou¹³⁹ biskupa a konsekrační

¹³⁴ Tamtéž.

¹³⁵ LG 28.

¹³⁶ PO 4.

¹³⁷ *Římský pontifikál*, Obřady kněžského svěcení.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ „Na západě je běžný pojem pro vkládání rukou „impositio manuum“, v řeckém prostředí „cheirotonia“ (neznamená jen vkládání rukou, ale i návod, poučení, odkaz) nebo „cheirotomia“ (jednoznačně se myslí vkládání rukou). Vkládání rukou má svůj původ ve Sk 6,6; 1 Tim 4,14; 5,22;

modlitbou. V konsekrační modlitbě prosí biskup Boha Otce, aby udělil těmto kandidátům hodnost kněžskou a prosí o to, „ať se svým biskupem poctivě spolupracují, aby také skrze ně bylo světu hlášáno tvé evangelium“¹⁴⁰. Na první pohled se nám může zdát, že v obřadu kněžského svěcení, co se týká předávání úřadu hlásat evangelium, toho až zas tak moc není, jako například v obřadu biskupského svěcení. Je ovšem třeba podívat se na dobu přípravy ke kněžství, na jednotlivé stupně, které kněžskému svěcení předcházejí a jak tyto svěřují kandidátům kněžství úkol hlásat Boží slovo. Zde uvidíme, jak církve vychovává a vede kandidáta kněžství ke službě hlasatele evangelia. Kandidát kněžství přijímá lektorát¹⁴¹. Smyslem předání této služby je zvýraznit úzký vztah mezi Božím slovem, liturgií a životem. Lektor je zprostředkovatelem Božího slova. Podíváme-li se do obřadu ustanovení lektorů, tak tam biskup po homilii v Oslovení říká: „Jako zprostředkovatelé Božího slova buďte vždycky otevření působení Ducha svatého: Boží zvěst přijímejte tedy především vy sami a uchovávejte ji ve svém srdci, ať vás slovo Boží den ze dne více proniká a ve vás roste, a našeho Pána a Spasitele hlásejte celým svým životem“¹⁴². Lektor se má stále více a více snažit pronikat do hloubky Božího slova, má se nechat Božím slovem proměňovat a věrně jej hlásat. Když biskup kandidátovi vkládá do rukou Písmo svaté, tak přitom říká: „Přijmi Písmo svaté: buď Božímu slovu věrný a předávej je tak, aby si stále více podmaňovalo lidské srdce“¹⁴³. Zde vidíme, že je to služba předaná autoritou církve, která svěřuje dotyčnému člověku Písmo svaté, aby ho žil a předával se snahou roznítit u druhých lidí touhu po Božím slově. Prvním stupněm svátosti kněžství je jáhenství, které je určeno k tomu, aby pomáhalo těm dvěma stupňům služebné účasti na Kristově kněžství, totiž biskupství a kněžství. Vezmeme-li si jednotlivé části obřadu jáhenského svěcení, tak hned v Oslovení biskup říká: Jáhnové „dostanou dar Ducha svatého ke službě Božího slova“¹⁴⁴. Jáhen dostává dar Ducha svatého ke službě evangelium. Biskup se ho také ptá, jestli chce hlásat evangelium. Noví jáhnové přistupují před biskupa, který jim vkládá do rukou evangeliář se slovy: „Přijmi Kristovo evangelium, neboť jsi jeho hlasatelem.

2 Tim 1,6. Vkládání rukou vyjadřuje plnomoc k uskutečnění kněžské služby pocházející od Boha, nikoliv od lidí. Takový člověk pak může jednat „in persona Christi““. J. Dolista, *O podstatě kněžské služby*, s. 49.

¹⁴⁰ *Římský pontifikál*, Obřad kněžského svěcení.

¹⁴¹ Po reformě II. vatikánského koncilu se kandidátům kněžství udělují dvě služby: lektorát a akolytát. Je ovšem nutné říci, že tyto služby se neudělují pouze kandidátům kněžského svěcení, ale mohou být svěřeny i laikům, kteří jsou povoláni biskupem, aby se plněji věnovali apoštolským činnostem. Tyto služby nevyvěrají ze svátosti svěcení, ale jsou církví ustanoveny na základě schopnosti, která vyplývá ze všeobecného kněžství.

¹⁴² *Římský pontifikál*, Ustanovení lektorů.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž, Jáhenské svěcení.

Věř evangeliu, uč evangelium, žij evangelium¹⁴⁵. Je zde dán důraz na to, že jáhen je hlasatelem evangelia – neboť jsi jeho hlasatelem. Jáhen tak dostává poslání hlásat Kristovo evangelium.

Zastavme se ještě chvíli u textů kněžského svěcení a podívejme se, co tato slova znamenají a jaký mají význam.

Jako kněží budete mít podíl na učitelském poslání Krista. Nejvyšším učitelem je Kristus. Jeho učitelská činnost tvoří podstatný ráz jeho působení. Na mnoha místech v evangeliích vidíme, jak Kristus učil zástupy o Božím království. Jedná jako učitel, a přece se jeho učitelská role podstatně liší od jiných učitelů. Jeho učení je jiné, strhující a plné moci (srov. Mk 1,27). Toto učení Ježíš svěřuje apoštolům, aby pokračovali v jeho činnosti. Ti pak předávají toto učení svým nástupcům – biskupům, kteří tímto úkolem pověřují vkládáním rukou kněze. Tak mají kněží podíl na učitelském poslání Krista, svého Mistra a Pána. Kněz umožňuje Kristu, aby učil jeho ústy.

Slovo Boží, které jste s radostí přijali, hlásejte tedy všem, k nimž budete posláni. Evangelium je radostná Boží zvěst, kterou kněz musí přijímat a šířit. Kněz je služebník Božího slova. Vždyť je k této službě hlásání evangelia posvěcen a poslán.

Věřte Kristovu evangeliu, vyučujte mu a žijte je. Kněz musí neustále rozvíjet a živit svou důvěrou znalostí Božího slova, opravdově věřit Kristovu evangeliu, nechat se jím pronikat, aby jej mohl s užitkem předávat ostatním lidem. Věřit, vyučovat a žít Kristovo evangelium je základem kněžského života. Jsou to také hlavní prvky, kterými hlásá Boží slovo.

Živte věřící chlebem Božího slova. Mše svatá má dvě hlavní části: bohoslužbu slova a slavení eucharistie. V liturgii máme tak „stůl“ Božího slova a „stůl“ oběti. V bohoslužbě slova je Kristus přítomen mezi věřícími a živí je svým slovem. Kněz má dbát na to, aby lidé přijímali toto Boží slovo s co největším užitkem a aby se pro ně stalo skutečným pokrmem. Kněz živí Božím slovem svěřený lid vyučováním, katechezí a mnoha dalšími prostředky.

¹⁴⁵ Tamtéž.

Ať vaší službou Božímu slovu i příkladem vašeho života roste církev ve svatý chrám Boží. Hlásáním Božího slova roste církev. Kristus posílá apoštoly ke všem lidem. Hlásáním evangelia buduje kněz mystické tělo Kristovo.

Ať se svým biskupem poctivě spolupracují, aby také skrze ně bylo světu hlášáno tvé evangelium. Kněz má hlásat Boží slovo vždy pod vedením svého biskupa. Aby hlásání Božího slova přinášelo plody má se uskutečňovat v jednotě s místním biskupem a v jednotě s celou církví. Vždyť přece kněžská služba má komunitní charakter. „Svátostným svěcením totiž kněz vchází do zvláštních vztahů s papežem, s biskupským sborem a vlastním biskupem, s ostatními kněžími a s věřícími laiky.“¹⁴⁶

„Kněží jsou v církvi a pro církev svátostným zpřítomněním Krista, Hlavy a Pastýře, ohlašují s plnou mocí jeho slova.“¹⁴⁷ Kněží mají vysvěcením účast na Kristově kněžství. „Duch svatý je připodobňuje skrze svátostné pomazání novým a specifickým způsobem Kristu, Hlavě a Pastýři, formuje a oživuje je pastýřskou láskou Krista a dává jim v církvi vznešený úkol věrohodných svědků, kteří zvěstují evangelium všemu stvoření.“¹⁴⁸ Kněžství vyplývá z Ježíše Krista, který prostřednictvím vkládání biskupových rukou dává kněžím účast na svém kněžském úřadu a službě, aby lidu hlásali Boží slovo.

Kněz je posvěcen a poslán, aby hlásal evangelium. V jednotlivých krocích jsme viděli, že úkol kněze hlásat Boží slovo má kořen v Bohu Otci a jak Bůh jednotlivými kroky dochází ke knězi.

3.5 Podmínky pro kněžskou službu hlásat evangelium

Zamysleme se nad tím, co by hlásání radostné Boží zvěsti mělo obsahovat a bez čeho se účinná evangelizace nikdy nemůže obejít. Vezměme si k tomu na pomoc Apoštolskou exhortaci Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*, ve které Svatý otec zdůrazňuje ty nejhlavnější body, které má obsahovat každé hlásání evangelia:

¹⁴⁶ *Direktář pro službu a život kněží*, č. 20.

¹⁴⁷ *Pastores dabo vobis*, č. 15.

¹⁴⁸ Tamtéž.

1. Působení Ducha svatého.

Není možné předávat evangelium bez Ducha svatého. V Ježíšově životě hraje velkou roli právě působení Ducha svatého. V synagoze v Nazaretě vztahuje na sebe Izaiášův výrok: „Duch Páně je nade mnou“. Veškerá Ježíšova činnost je spojena s Duchem svatým. Duch svatý je ten, který všechno oživuje. Vzkříšený Kristus předává apoštolům tento velký dar, totiž Ducha svatého (srov. Jan 20,22). Je to právě Duch svatý, který dává Petrovi a apoštolům sílu hlásat Boží slovo otevřeně. Petr mluví naplněn Duchem svatým (srov. Sk 4,8). Duch svatý nechybí u nikoho, kdo hlásá evangelium. Pán chce, aby každý, kdo hlásá evangelium, byl naplněn Duchem svatým. Tak tomu bylo u Pavla (srov. Sk 9,17), u prvomučedníka Štěpána (srov. Sk 6,5). Duch svatý církev vede a působí její růst (srov. Sk 9,31). Je to právě Duch svatý, který působí v církvi od jejího počátku až do konce věků. Bez něho bychom nemohli pochopit Boží slovo. S jeho pomocí také svatopisci psali to, co nám chtěl Bůh jejich prostřednictvím říci. On působí v každém hlasateli evangelia, aby mohl přijmout radostnou zvěst a předat ji druhým lidem. Zvláštní přítomnost a působnost Ducha svatého je právě při hlásání evangelia. On je hlavním aktérem při hlásání Božího slova. Hlasatel evangelia se musí nechat dát vést Duchem svatým.¹⁴⁹ Pak může spolu se svatým Pavlem říci: My jsme však nepřijali ducha světa, ale Ducha, který je z Boha, abychom poznali, co nám Bůh daroval. O tom i mluvíme ne tak, jak nás naučila lidská moudrost, ale jak nás naučil Duch a duchovní věci vykládáme slovy Ducha“ (1 Kor 2,12-13). Skrze Písmo svaté v nás Kristus působí prostřednictvím Ducha svatého.

2. Jednota hlasatelů.

Při poslední večeři ve velekněžské modlitbě u svatého Jana prosí Kristus svého Otce za jednotu (srov. Jan 17,11). Jednota je Ježíšovým přáním, jeho duchovním odkazem. V jednotě je skryto ono poslání Syna Otcem, apoštolů Ježíšem a následně všech, kteří v Ježíšově jménu budou hlásat radostnou Boží zvěst. Hlásat evangelium znamená mluvit o Pravdě. Hlásáme stejnou skutečnost, o které jsme hluboce přesvědčeni, a to by neměl být v žádném případě důvod k rozdělení, k nejednotě, k neshodám a svárům. Budeme-li nejednotní, tak to může být velikou překážkou k šíření Božího slova. Jednota je nástrojem evangelia. Nejednota může být velikou překážkou šíření evangelia a mnohým může uzavřít cestu k víře.¹⁵⁰ Rozdělení je tedy

¹⁴⁹ Srov. Pavel VI., *Evangelii nuntiandi*, č. 75.

¹⁵⁰ Srov. AG 6.

velmi nebezpečné. Kristus nám svěřil jednotu, starost a péči o ní. Hlasatel evangelia musí být zároveň i jeho svědkem.¹⁵¹

3. Pravdivost.

Evangelium je zvláštní pravda, je to slovo pravdy. Díky němu se člověk stává Ježíšovým učedníkem a poznává pravdu, která osvobozuje (srov. Jan 8,32). Lidé od nás očekávají pravdu. My nejsme ale pány této pravdy, nýbrž jejími strážci, hlasateli a služebníky. Každý hlasatel evangelia musí mít pravdu v úctě, protože touto pravdou je sám Bůh. Hlasatel evangelia má stále hledat pravdu, střežit, hájit, sdělovat ostatním a sloužit jí.¹⁵²

4. Bratrská láska.

Chceme-li hlásat evangelium, tak to předpokládá naši bratrskou lásku k těm, kterým radostnou zvěst zvěstujeme. Znamením této lásky je hlásat Krista bez výhrad a vést lidi k jednotě. Naše starost musí být o všechny. Naše svědectví musí být spolehlivé a jisté. Lidé potřebují jistotu.¹⁵³

5. Horlivost při hlásání evangelia.

Hlasatel evangelia má být ve svém poslání horlivý. Svatý Pavel v listě Římanům vyzývá k neustálé horlivosti (srov. Řím 12,11). Horlivost je prostředek, který chrání hlasatele před záminkami, které odvádí od evangelizační činnosti.¹⁵⁴

3.6 Prostředky, kterými kněz hlásá Boží slovo

V každé době je na místě položit si otázku jak hlásat evangelium. Velkou roli zde hrají místní podmínky, kulturní a časové okolnosti. Je velmi důležité, aby toto vzal hlasatel v potaz a podle svých možností a schopností hledal různé vhodné cesty, jak má lidem, u kterých se nachází, zvěstovat evangelium. Proto je nutné hledat nové a účinné způsoby předávání Boží zvěsti. Při hledání těchto nových metod musíme ovšem vždy a za uvedených podmínek zůstat věrni obsahu Božího slova.

¹⁵¹ Srov. Pavel VI., *Evangelii nuntiandi*, č. 77.

¹⁵² Srov. tamtéž č. 78.

¹⁵³ Srov. tamtéž, č. 79.

¹⁵⁴ Srov. tamtéž, č. 80.

Nyní se nacházíme u otázky, prostřednictvím čeho a jakým způsobem, by měl kněz hlásat Boží slovo, jakých prostředků by měl využívat. Nejprve je nutné říct, že v první řadě kněz hlásá Boží slovo svým osobním životem, který by měl být příkladný. Osobní svědectví je prvním evangelizačním prostředkem. Oddat se zcela Bohu a přitom milovat bližního, to je veliké svědectví evangeliu. Jednání člověka má obrovskou sílu a získává lidi pro Boha (srov. 1 Petr 3,1).¹⁵⁵ Jak jsme viděli v části pojednávající o předávání služby hlásat, tak obřady svěcení a ustanovení lektorů zdůrazňují a připomínají, aby kandidáti pamatovali na příkladný život. Život kněze je jakousi „preevangelizací“. Apoštolové potvrzovali hlásání evangelia příkladným životem¹⁵⁶, ve kterém konkrétně ukazovali, jak máme rozumět Kristovu evangeliu. Svatý Petr ve svém listě vybízí k vzornému životu (srov. 1 Petr 2,12). Tomu, co hlásáme, by měl tedy i v patřičné míře odpovídat náš život. Papež Jan Pavel II. říká: „Dnešní lidé očekávají od kněze více slovo „žité“ než jen „hlásané“. Kněz musí žít ze Slova.“¹⁵⁷ Boží slovo, které kněz zvěstuje, by mělo být neustále potvrzováno jeho životem a jednáním. Dalším nejčastějším prostorem pro hlásání Božího slova je homilie při mši svaté, vyučování náboženství, vykládání učení církve, katecheze, biblický apoštolát, sdělovací prostředky... Ve všech těchto formách má kněz ono svoje hlásání Božího slova přizpůsobit dané době. Služba Božímu slovu nemůže být abstraktní nebo vzdálená životu lidí, ale měla by mít vztah k životu člověka.

1. Homilie

Hlásání Božího slova je bohoslužebný úkon a má své místo v liturgii, při mši svaté a při slavení svátostí. Úkolem kněží, když udělují svátosti, je, aby objasňovali jednotu, kterou tvoří Boží slovo a svátosti. Při mši svaté¹⁵⁸ bohoslužba slova vrcholí hlásáním evangelia v homilii, která následuje hned po četbě Božího slova, má na něj navazovat a vysvětlovat ho. Homilie tvoří s evangeliem jeden celek. Je to tedy skutečně něco, co dělá Kristus, ústy kněze zpřítomňuje své slovo. Kněz má zpřístupnit a zaktualizovat Boží slovo, které bylo právě přečteno. Je to velmi důležitá služba

¹⁵⁵ Srov. tamtéž, č. 41.

¹⁵⁶ „Máš povinnost kázat a učit? ... Snaž se kázat především svým životem a chováním, aby si lidé z tvých slov nedělali posměch a nekroutili hlavou, jestliže by viděli, že něco jiného říkáš a něco jiného děláš.“ *Denní modlitba církve III*, 4. 11., sv. Karla Boromejského, biskupa, modlitba se čtením, druhé čtení.

¹⁵⁷ Jan Pavel II., *Dar a tajemství*, s. 100.

¹⁵⁸ „Věřící při mši svaté, kdy je mezi nimi sám Kristus, si od kázání velmi mnoho slibují a mají z něho též užitek, je-li prosté, jasné, přiměřené, je-li hluboce zakořeněno v evangelijním učení a podává-li věrně to, co říká učitelský úřad církve, je-li oduševněno vyváženým apoštolským zápalem, který získává svou vlastní povahou, a je-li prosyceno nadějí, jež je živnou půdou víry a z níž se rodí mír a jednota.“ Pavel VI. *Evangelii nuntiandi*, č. 43.

a úkol. Hlásání Božího slova znamená především to, že Bůh sám mluví skrze kazatele. Toto není myšlenka současné církve, ale už svatý Pavel říkal: „Kristus mluví skrze mne“ (2 Kor 13,3).

Homilie kněze se nám může zdát jako něco, co dělá kněz sám. Přejde k ambonu, stojí tam sám a mluví pouze on. Káže však pouze jen on sám? Pronáší-li skutečně homilii, tak čerpá z Božího slova, nechává se inspirovat od těch, kteří kážou ve jménu Ježíše Krista. Kněz je pouze jeden z presbyteria, které je spojeno se svým biskupem a s nástupcem svatého Petra. Tito všichni jsou strážci, služebníky a hlasateli Božího slova. Kněz je součástí „kazatelského společenství“. Kněz tedy nikdy nekáže sám. Je spojen s těmi, které biskupové pověřili kázat Boží slovo, jež je slovem osvobozujícím a spasitelským.¹⁵⁹ Dobré kázání by mělo přivádět k modlitbě. Abrahám Heschel říkal: „Kažte, abyste se modlili. Kažte, aby to k modlitbě inspirovalo druhé. Lze-li kázání proměnit v modlitbu, pak je to kázání opravdové a dobré“.¹⁶⁰ Každá homilie, má-li být užitečná, musí vycházet z naprosté oddanosti modlitbě. Bez modlitby se homilie stává nudnou a nesnesitelnou pro obě strany. Homilie má také aktualizovat Boží slovo. Je vhodné, když se vysvětlí hlavní přínos daných textů. Vhodnou formou je aktualizovat daný text.

Homilie je tedy velmi důležitou součástí služby kněze. Proto je žádoucí, aby kněz věnoval přípravě zvláštní pozornost, jejímu obsahu, rovnováze mezi vysvětlením a aplikací, její výchovné části a způsobu podání.¹⁶¹

2. Vyučování náboženství

U dětí, dospívající mládeže a i u ostatních je zapotřebí, aby poznali obsah pravdy o Bohu. Náboženská výuka má vést k poznání křesťanského života, a to ne pouze racionálního rázu. Tyto základní pravdy mají proniknout celý jejich život. Předávat dětem a ostatním lidem pravdy o Bohu je velmi potřebné. Proto by měl kněz pamatovat i na výchovu katechetů, kteří by mu v tomto úkolu pomáhali.

3. Katecheze

Katecheze je uspořádaný a organický výklad učení církve. Není to teologická výuka. Ani homilie. Je to jakési putování. Písmo je základem každé katecheze. Vždyť jedním z cílů katecheze je uvést do správného chápání a plodné četby Písma. Katecheze

¹⁵⁹ Srov. D. B. Cozzens, *Měníci se tvář kněžství*, Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty v Praze – Břevnově 2003, s. 82.

¹⁶⁰ Tamtéž, s. 83.

¹⁶¹ Srov. CIC, kán. 769.

má pomáhat lidem, aby se stávali Ježíšovými učedníky a aby toto své povolání, které vyplývá ze všeobecného kněžství, neustále prohlubovali. Cílem katecheze je uvést do společenství s Ježíšem Kristem. Základní katechezí je tedy evangelium. V evangeliu je sám Ježíš pro každého katechetou. On sám nás uvádí do svého slova a svého života.¹⁶² Katecheze má odhalovat v Ježíši Kristu Boží plán, to je snažit se chápat Kristovy skutky, slova a znamení.¹⁶³ Katecheze má lidi vychovávat a učit, a tak budovat tajemné tělo Kristovo.¹⁶⁴ Kněz má podporovat, koordinovat a řídit katechetickou činnost. Jeho zájmem by mělo být, aby katecheze byla součástí křesťanské výchovy, aby byla zajištěna pro všechny věkové skupiny.

4. Biblický apoštolát

Cílem biblického apoštolátu je seznámit lidi s Biblií jako se slovem živého Boha a pramenem veškerého života.¹⁶⁵

5. Sdělovací prostředky

Hlásat Boží slovo se dá různými způsoby. V dnešní době jsou k tomu příznačné i sdělovací prostředky. Je vítané, když kněz umí využívat tyto nové technologie, které nám současný svět nabízí. Sdělovací prostředky mají velký vliv na širokou veřejnost. Proto jejich využití ve prospěch hlásání Božího slova je nanejvýš vhodné. Stojíme-li ve službě evangelia, tak bychom měli zapojit do své práce i tyto prostředky. Je to způsob jak umožnit, aby se evangelium dostalo k mnoha lidem. Sdělovací prostředky jsou kazatelnou dnešní doby.¹⁶⁶

3.7 Přínos hlásání Božího slova pro kněze

Být hlasatelem Božího slova je velmi zodpovědný úkol. Když si kněz uvědomí, co všechno tato služba obnáší, pak asi bude považovat za dobré zajímat se o Písmo svaté zvláštním způsobem. K obohacení a k lepšímu porozumění může knězi přispět po intelektuální stránce studium patristické exegeze, četba různých biblických

¹⁶² Srov. Ch. Schönborn, *Přijmout Ježíše jako Krista*, Praha: Paulínky 2005, s. 10.

¹⁶³ Srov. KKC, č. 426.

¹⁶⁴ Srov. KKC, č. 4.

¹⁶⁵ Srov. Papežská biblická komise, *Výklad Bible v církvi*, s. 104.

¹⁶⁶ Srov. Pavel VI., *Evangelii nuntiandi*, č. 45; IM 3.

komentářů úvodů do Písma svatého a učení církve. Kněz musí být neustále přesvědčen o velikosti a bohatosti Písma svatého. Po stránce duchovní je velikým obohacením pravidelné rozjímání Písma svatého a modlitba formou *lectio divina*. Církev sama doslova každý den vtahuje kněze do Písma svatého. Když se modlí breviář, který je sestaven téměř celý z Božího slova, nebo když slaví mši svatou, jejíž částí je bohoslužba slova, kde se předkládá Písmo svaté. Dalším setkáním s Božím slovem je soukromá četba Písma svatého. Během dne se tedy kněz několikrát setká s Božím slovem. Záleží však na něm, nakolik se jím nechává oslovovat a nakolik jej žije.

Kněz, který sám osobně pokorně Božímu slovu naslouchá a předává ho ostatním lidem, tak v této službě nachází sílu být mužem církve, umět naslouchat a sdílet radosti i bolesti druhých. Sloužit Božímu slovu je jádrem kněžské spirituality. Kněžství, ustanovené Kristem, musí být hluboce zakotveno v jeho slově. Boží slovo má sloužit k modlitbě, četbu Písma svatého máme proměňovat v modlitbu. To platí pro všechny, a o to víc o knězi. Věrnost úkolu hlásat Boží slovo přivádí kněze nevyhnutelně k modlitbě. Stát se služebníkem Božího slova znamená nořit se do rozhovoru s Bohem. Věrná a poctivá služba Božímu slovu se stává náročným kamenem duchovního života kněze.

Hlásání radostné Boží zvěsti je to, co dodává zvláštnost kněžské službě. Je to prvek, který stmeluje různorodou činnost kněze v jednotu, je to něco, co charakterizuje činnost kněze. Hlásání evangelia je cíl kněžské činnosti.¹⁶⁷

Co přináší knězi hlásání Božího slova? Na to odpovídá velmi výstižně Druhý vatikánský koncil: Kněží „věnují své síly kázání a vyučování (srov. 1 Tim 5,17); co v zákoně Páně četli a prorozjímali, v to věří, v co uvěřili, tomu učí, a čemu učí, podle toho také jednají“¹⁶⁸.

Kněz musí být misionářem radostné Boží zvěsti. To má nesmírný význam pro jeho kněžskou existenci. Je-li kněz horlivým hlasatelem evangelia, pak žije ze Slova a nachází v něm opěrný bod své kněžské existence. Boží slovo se tak pro kněze stává skutečným „kolokviem“, je jím oslovován a smí s ním mluvit, je pro něho oním hořícím keřem, ze kterého vychází Boží hlas, keřem, který hoří, ale oheň ho nepohlčí (srov. Ex 3,2). Tímto stykem se slovem Božím musí být sycena kněžská modlitba. Pravidelné naslouchání slovu a rozhovor s ním se musí prolínat. Je to totiž nutný prvek pro všechny tři kněžské úřady: učit, posvěcovat a vést. Jak by mohl kněz např. vést lidi k modlitbě, kdyby se sám pravidelně nemodlil. Toto zmiňuje i koncilní text, když říká

¹⁶⁷ Srov. Pavel VI. *Evangelii nuntinadi*, č. 67.

¹⁶⁸ LG 28.

o kněžích: „Jako služebníci Božího slova denně čtou a slyší Boží slovo, jemuž mají učit druhé; jestliže se přitom snaží přijímat to slovo do svého nitra, budou se den ode dne stávat dokonalejšími učedníky Pánovými, jak píše apoštol Pavel Timoteovi: „Vezmi si to k srdci a v tom žij, aby tvé pokroky byly všem zřejmé. Dávej si pozor sám na sebe i na to, čemu učíš. Buď v tom vytrvalý. Když si tak budeš počínat, povede to ke spáse jak tebe, tak tvé posluchače“ (1 Tim 4,15-16). Když budou hledat způsob, jak nejlépe sdělovat druhým, co sami promeditovali, dojdou k hlubšímu pochopení „nevystižitelného Kristova bohatství“ (Ef 3,8) a mnohotvárné Boží moudrosti. Budou-li mít na zřeteli, že je to Pán, kdo otvírá srdce a že vznešenost a účinnost nevyvěrá z nich samých, nýbrž z moci Boží, pak budou při předávání Božího slova důvěrněji spojeni s Kristem Učitelem a vedeni jeho Duchem. Tímto společenstvím s Kristem mají účast na Boží lásce, jejíž tajemství, skryté od věků, bylo zjeveno v Kristu“¹⁶⁹. Všechny úkony a metody, kterými kněz šíří Boží slovo, mu zároveň slouží i jako upevnění spojení s Kristem. Když čte Písmo svaté jako slovo, ve kterém k němu opravdově promlouvá živý Bůh, tak může pečlivěji zkoumat znamení Boží vůle.¹⁷⁰

Koncilní text *Presbyterorum ordinis* 12 zdůrazňuje důležitost svatosti kněze. Nejdůležitějším bodem v životě kněze je jeho spojení s Kristem, aby se stal Kristovým živým nástrojem. Kněz má toužit stále víc a víc po svatosti. Kněz mimo jiné dosahuje svatosti „cestou sobě vlastní, a to tím, že bude upřímně, neúnavně a v Kristově Duchu zastávat své úřady“¹⁷¹. S tím úzce souvisí téma kněžské spirituality. Jakou má mít kněz spiritualitu? Spiritualita diecézního kněze vyplývá z Ducha svatého. Duch svatý je pramenem svatosti a výzvou ke svatosti. Kristus říká: „Duch Páně je nade mnou“ (Lk 4,8). Můžeme říci, že Duch naplňuje a proniká Krista. Tentýž Duch spočívá na těch, kteří mají zvěstovat evangelium.

Spolu se žalmistou by měl kněz denně opakovat: „Hospodine, tys můj úděl, držím se tvých slov“ (Ž 119,57).

3.8 Jednota Božího slova a svátostí

Při udělování všech svátostí má své místo Písmo svaté. Chtěl bych se teď chvíli podívat na vzájemnou kontinuitu Božího slova a svátostí – zvláště eucharistie.

¹⁶⁹ PO 13.

¹⁷⁰ Srov. PO 18.

¹⁷¹ Tamtéž.

Podíváme-li se do dějin církve, tak zde jasně vidíme pouto mezi Slovem a eucharistií. Slovo a eucharistie jsou pokrmem křesťanského lidu. Mnoho církevních Otců a světců se na toto téma vyjádřilo. Origenes říká: „My pijeme Kristovu krev, nejen když ji přijímáme v obřadech při slavení tajemství, ale když přijímáme jeho slova, v nichž je obsažen život“. Svatý Jeroným říká: „Znalost Písma je pravý pokrm a pravý nápoj, který přijímáme ze slova Božího“¹⁷². Svatý Ambrož se na toto téma vyjádřil následovně: „Pijeme krev Kristovu, jíž jsme vykoupeni, jako se pijí slova Písma – přecházejí nám do žil, když je strávíme, přecházejí nám do života“¹⁷³. II. vatikánský koncil mnohokrát zdůrazňuje spojení Božího slova a eucharistie, např. ve věroučné konstituci *Dei verbum* říká: „Církev měla vždycky v úctě Boží Písmo jako samo tělo Páně, vždyť – především v posvátné liturgii – nepřestává brát a podávat věřícím chléb života ze stolu jak Božího slova, tak Kristova těla“¹⁷⁴.

Při mši svaté věřící odpovídají na slyšené Boží slovo vyznáním víry. Nasloucháním Božímu slovu přijímáme a v sobě rozmnožujeme víru. Vírou přijímáme původce spásy, toho, který mluvil v evangeliu a pak ústy kněze v promluvě, totiž Ježíše Krista. Tento Kristus nás zve k eucharistické hostině, kde se nám dává za pokrm. Tohoto Krista přijímáme při eucharistické liturgii vere, realiter et substantialiter,¹⁷⁵ tedy opravdu, skutečně a podstatně. Opakuje se zde cesta do Emauz, při které Ježíš učedníkům nejprve vysvětluje Písmo, všechna místa, která se na něho vztahují, a pak se jim dává za pokrm v eucharistickém chlebě. Hlásání evangelia a eucharistická slavnost se doplňují. Je to kult. To vidíme už z onoho názvu liturgia verbi. V *Presbyterorum ordinis* se ve druhém článku říká, že hlásání evangelia je skutečnou bohoslužbou. Dekret říká: „Poněvadž kněží mají svým dílem účast na apoštolském úřadě, dal jim Bůh milost být služebníky Ježíše Krista a vykonávat mezi národy posvátný úřad hlásání evangelia, aby se národy staly milou obětí, posvěcenou od Ducha svatého“.¹⁷⁶ Svatý Pavel říká, že hlásáním evangelia vykonává kněžský úřad a že tak se národy stávají milou obětí Bohu (srov. Řím 15,16). Pavel tedy pokládá hlásání evangelia za kněžskou funkci. Hlásání evangelia je skutečná bohoslužba. Druhá část mše svaté, slavení eucharistie, v sobě také zahrnuje hlásání, a to hlásání pravd naší víry. Když kněz řekne „*Mysterium fidei*“, tak lid prohlašuje: „Tvou smrt zvěstujeme, tvé vzkříšení vyznáváme, na tvůj příchod čekáme Pane Ježíši Kriste“. Mše svatá je tedy „jedno velké hlásání“ smrti a vzkříšení našeho Pána Ježíše Krista. Při mši svaté vrcholí

¹⁷² PL 26, 1334.

¹⁷³ PL 14, 984.

¹⁷⁴ DV 21.

¹⁷⁵ Srov. DH 1651.

¹⁷⁶ PO 2.

veškerá kazatelská a apoštolská činnost. Hlásání Božího slova a slavení eucharistie se nevyklučují, ale doplňují.¹⁷⁷ Učitel'ský úřad s kněž'ským úřadem se navzájem kryjí. Služba Božímu slovu a služba svátostná se doplňují.¹⁷⁸ Jednota slova a svátostí je jakousi charakteristikou našeho křesťanského kultu. Podíváme-li se na svátosti, tak zde církev užívá přírodní prvek a slovo. Křesťanská bohoslužba je vždy památkou na to, co se událo, ale zároveň je i velkou nadějí v to, co přijde. Nestačí tedy pouhá věc (chleba, víno, ...), ale je zapotřebí slovo. Svátý Augustin definuje svátosti následovně: „*Accedit verbum ad elementum et fit sacramentum*“, což znamená: přidej k hmotnému prvku slovo a vznikne svátost. Z toho vyplývá, že slovo a hmotný prvek tvoří svátost. Svátost bez slova neexistuje. Scholastika říká, že slovo oduševňuje čin, že utváří dokonalou formu křesťanské bohoslužby.¹⁷⁹ Čtvrtý článek v dekretu o kněž'ské službě *Presbyterorum ordinis* začíná těmito slovy: „Boží lid se shromažďuje nejprve slovem Boha živého“. Tato věta ukazuje jasný a zřetelný směr textu. Jinými slovy bychom mohli říct, že církev se uskutečňuje a shromažďuje díky volání, svolávání vtěleného Slova. Můžeme konstatovat, že podle čtvrtého článku *Presbyterorum ordinis* je evangelizace jakýmsi konstrukčním bodem kněž'ského munus. Toto munus je pokračováním hlasatelské činnosti Ježíše Krista. Základním pojetím křesťanství je víra v evangelium. Kristus říká: „Obráťte se a věřte evangeliu“ (Mk 1,15).¹⁸⁰

Boží slovo má svátostný charakter, přesto, že jej nemůžeme nazvat svátostí. Boží slovo působí to, co naznačuje, totiž Boží milost skrze Ježíše Krista v Duchu svatém.¹⁸¹ Hlásání se dostává v církvi do těsné blízkosti svátostí. U obojího můžeme říci, že to jsou prostředky spásy. Nestojí proti sobě, ale navazují na sebe a doplňují se. To, co slovo na jedné straně zvěstuje, tak to se na druhé straně uskutečňuje ve svátosti skrze znamení. Vždyť prostřednictvím Božího slova se hlásá tajemství, které se ve svátosti stává skutečností. Bůh se nám tak sdílí v Božím slově a ve svátostech. Je to taková diferencovaná jednota, jejímž spojovacím článkem je Duch svatý.¹⁸² Slovo a svátost jsou propojeny. Svátosti jsou formou Božího jednání ve slově. Slovo je komunikativní prostředek a svátosti mají také komunikativní charakter. Sdělují nám Ježíšovu přítomnost a skrze ně můžeme mít podíl na velikonočním tajemství Ježíše Krista.

¹⁷⁷ Srov. F. Planner, *Kněz a jeho poslání*, s. 48.

¹⁷⁸ Není zde zmíněn pastýř'ský úřad. Tím ho nechci vyloučit, ani říct, že spolu s učitel'ským a kněž'ským úřadem netvoří jednotu. Chci nyní poukázat na zvláštní sepětí učitel'ského a kněž'ského úřadu, které působí a je patrné ve svátostech.

¹⁷⁹ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněž'ské služby*, s. 373.

¹⁸⁰ Srov. Tamtéž, s. 374.

¹⁸¹ Srov. M. Figura, *O svátostném charakteru Božího slova*, in: *Communio* č. 3-4 / 2001, s. 256.

¹⁸² Srov. tamtéž, s. 264.

4. Svátostná služba - posvěcovat

4.1 Kněz jako služebník díla posvěcení

Pátý článek dekretu o kněžské službě *Presbyterorum ordinis* nám přibližuje svátostnou službu kněze. Zastavuje se u eucharistie, která je „zdrojem a vrcholem celého křesťanského života“¹⁸³. V závěru se článek věnuje modlitbě posvátného officia. Toto jsou „úkony“ sloužící Božímu záměru, kterými kněz posvěcuje svět. Je to přání samého Boha. On si vybírá společníky, kteří budou sloužit dílu posvěcení.¹⁸⁴ Ve věroučné konstituci o církvi *Lumen gentium*, nacházíme pro kněžskou službu – posvěcovat, velmi pěkné vyjádření. Říká se tam, že ti, kteří byli vybráni k přijetí vyššího svěcení, mají pást církve Boží milostí¹⁸⁵, čímž se rozumí udělování svátostí. Slavení svátostí vytváří posvěcující službu kněze.

Tím, kdo jedná a působí ve svátostech, je vždy sám Kristus. Kněz je pouze jeho zástupce. To je jistota, kterou hájil už svatý Augustin v boji proti donatistům¹⁸⁶, kteří tvrdili, že platnost svátostí je závislá na svatosti kněze. Kdyby tomu tak opravdu bylo, pak bychom s velkou nejistotou přistupovali ke svátostem. My však ale víme, že ve svátostech primárně jedná Kristus, a to je velká jistota jak pro udělovatele, tak pro příjemce. Kristus tak chce po kněžích, aby se mu dávali v pokoře k dispozici, aby mohl skrze ně působit a jednat on sám.

Dříve, než se podrobněji podíváme na to, co obsahuje služba posvěcovat, jak ji popisuje pátý článek dekretu o kněžské službě, tak bych se rád zastavil u jedné věty, obsažené v tomto článku, která je nenápadná, ale přesto velice důležitá. „Při konání všech svátostí, jak dosvědčil již v dobách prvotní církve svatý mučedník Ignác, jsou kněží různými způsoby v hierarchickém svazku s biskupem, a tak ho jaksi zpřítomňují v jednotlivých shromážděních věřících.“¹⁸⁷ Z této věty vidíme, jak je teologie

¹⁸³ LG 11.

¹⁸⁴ Srov. PO 5.

¹⁸⁵ Srov. LG 11.

¹⁸⁶ „Donatismus bylo schizmatické hnutí rozšířené v severní Africe ve 4. století, pojmenované podle biskupa Donata z Kartága. Ten se pokoušel ustavit vlastní křesťanskou církev, stojící proti církvi římské; rozpory vznikly v otázce tzv. lapsi („padlých“), kteří se během pronásledování přísežně odrekli víry a předali pohanům svaté knihy. Donatisté nechtěli, aby lapsi, mezi nimiž byli také biskupové a kněží, byli znovu přijati do církve. Hájili názor, že účinnost křtu a svěcení je závislá na důstojnosti toho, kdo je uděluje. I přes zásahy synody v Arles (314) a císaře Konstantina (316), se donatisté i ze sociálních a politických důvodů uchytili a šířili se i po Donatově smrti (355). Mezi jeho nejpřísnější protivníky patřil sv. Augustin. Donatismus zanikl po dobytí severní Afriky Vandaly (430).“ P. Petrosillo, *Křesťanství od A do Z*, s. 45.

¹⁸⁷ PO 5.

II.vatikánského koncilu zaměřena na biskupa. Kněz má pouto k biskupovi a v každém udílení svátostí tkví toto hierarchické spojení. Kněz svým jednáním zpřítomňuje biskupa. Na první pohled se nám tato věta může zdát dosti problematická, možná i rozporná a plná nejasností. Vystává zde otázka, jak je kněz s biskupem spojen, když křtí, slaví eucharistii, zpovídá, uděluje svátost nemocných? Daleko větším problémem může být to, že kněz má zpřítomňovat biskupa. Co to znamená? Koho má kněz vlastně zpřítomňovat, Krista nebo biskupa? Při udělování svátostí zastupuje kněz Krista i biskupa. Biskup má plnost kněžství a služba kněze závisí právě na této biskupově plnosti kněžství. Kněz je pouhým spolupracovníkem biskupa.¹⁸⁸ „Služba biskupů byla v podřízeném stupni svěřena kněžím, aby byli zařazením do kněžského stavu spolupracovníky biskupského stavu v zájmu řádného plnění Kristem svěřeného apoštolského poslání.“¹⁸⁹ Kněží tvoří se svým biskupem presbyterium, které je určeno pro různé úkoly. Vykonávají svou službu ve spojení se svým biskupem. Ve věroučné konstituci o církvi *Lumen gentium*, v 28. článku se mluví o vztahu mezi knězem a jeho biskupem. Má-li kněz zastupovat ve své farnosti biskupa, pak s ním musí být spojen a musí s ním udržovat kontakt. Svěřenou farnost spravuje a vede právě pod jeho vedením. Tím zviditelňuje univerzální církev právě v tom místě, na kterém působí, a tak se zapojuje do budování univerzální církve. Tímto kněz buduje Kristovo tělo, kterým je církev. Proto je tak důležité být v kontaktu s biskupem, aby služba kněze byla v jednotě s ostatními a tvořila onu jednotu v mnohosti.¹⁹⁰ Kněz je podřízen biskupovi a je ve společenství s ním. Vždyť každý kandidát kněžství krátce před svěcením vkládá sepjaté ruce do dlaní biskupa¹⁹¹ a slibuje mu poslušnost¹⁹². V závěru vlastního obřadu

¹⁸⁸ Srov. ChD 15.

¹⁸⁹ PO 2.

¹⁹⁰ Srov. LG 28.

¹⁹¹ „Toto gesto sepjatých rukou se vyvinulo pravděpodobně z lenního práva: kandidát léna vkládá při přebírání léna svoje sepjaté ruce do pánových rukou – nádherný symbolický úkon. Vkládám svoje ruce do tvých rukou, nechávám se jimi zavíít. Je to znak důvěry a zároveň věrnosti. Při kněžském svěcení toto gesto doposud zůstalo. Kandidát svěcení přijímá kněžské poslání jako nějaké léno, přijímá ho za svoje léno. Vždyť není knězem sám ze sebe, ne díky svým vlastním schopnostem či danostmi, ale kvůli Pánovu daru; ten zůstává darem navždy a nikdy není jen jeho vlastnictvím, jeho mocí. Novokněz přijímá dar a poslání kněžství jako dar od někoho jiného – od Krista – a ví, že zůstává jen „správcem Božích tajemství“ (1 Kor 4,1), má a může být „dobrým správcem mnohotvárné Boží milosti“ (1 Petr 4,10). Musí se o to snažit celou svojí existencí, aby to dokázal. A to může opět jen ve společném „Božím domě“ (Žid 3,2-6) – v Církvi, ve které biskup v Kristově zastoupení přijímá konkrétní osobu do kněžského stavu, do svazku věrnosti vůči Kristu. Když kandidát kněžství vkládá svoje sepjaté ruce do rukou biskupa a slibuje mu úctu a poslušnost, dává se do služby Církvi, živému Kristovu tělu a dává svoje ruce Kristu, aby byly od této chvíle jeho rukama.“ J. Ratzinger, *Duch liturgie*, Trnava: Dobrá kniha 2005, s. 165-166.

¹⁹² Kněžská poslušnost má několik charakteristických prvků. Především je to apoštolská poslušnost. To znamená, že kněz uznává církev v její hierarchické struktuře. Kněžská služba existuje pouze ve spojení s papežem, s kolegiem biskupů a s diecézním biskupem. Slíbená poslušnost vůči této autoritě není nic ponižujícího, ale je to svobodné přijetí zodpovědnosti kněze, který v této církevní autoritě uznává milost danou Bohem, správně rozlišovat a nést zodpovědnost vůči celé církvi.

svěcení přijímá biskup novokněze k políbení pokoje. Tyto dva úkony vyjadřují to, že biskup považuje kněze za své spolupracovníky, za své syny a své bratry. I oni ho mají milovat a poslouchat.¹⁹³ Podstatou tohoto vztahu kněze a biskupa je společná účast na Kristově kněžství. Činnost kněze hodně ovlivňuje spojení s biskupem a s ostatními kněžími.¹⁹⁴ Kněz nekoná svou službu sám, ale ve spojení s celým presbyteriem. Příslušnost k tomuto kněžskému sboru je naznačena při kněžském svěcení obřadem vkládání rukou. Nejprve klade ruce na hlavu svěcence biskup a poté všichni přítomní kněží. Tím se naznačuje účast na stejném stupni služby. Naznačuje se tím i skutečnost, že kněz nemůže nikdy jednat sám, ale vždycky v jednotě s biskupem a s celým presbyteriem.

Již zmíněná věta vyjadřuje skutečnost, která nutně patří k definici kněžského úřadu a nelze ji vyloučit. Smysl té věty tkví v překročení soběstačnosti farnosti a zařazení se do společenství celé církve. Pro kněžský úřad je toto přiřazení velmi důležité. Kolegialita je velmi žádoucím prvkem. Neexistuje žádná sama o sobě stojící dílčí církev (farnost), ale každá dílčí církev je církví, pokud je zapojena do celku, do onoho kolegia. Proto nikdo nemůže být svým pánem, ale musí se otevírat celku, zařazovat se do tohoto celku a podřizovat se mu. Kněz stojí v čele farnosti, ovšem toto být v čele nemůže existovat bez zařazení a podřízení. Vezmeme-li si například eucharistii¹⁹⁵, tak můžeme onen biskupský charakter pochopit jako naprosto smysluplný. V eucharistické modlitbě zmiňujeme jméno papeže a místního biskupa. To není nějaké pronikání hierarchických pozic nebo pouze naučná věta či zpestření, které by odcizovalo modlitbu. Takto vyjadřujeme vzájemnou církevní jednotu, je to také vyjádření podstatné jednoty eucharistie, která nás spojuje v jedno. Sounáležitost presbyterátu a episkopátu je v podstatě svátostným výrazem jednoty církevní služby v mnohosti jedné církve.¹⁹⁶

Poslušnost vyžaduje také komunitní požadavky. To je poslušnost v rámci celého presbyteria, které má skrze diecézního biskupa spolupracovat s římským biskupem. Tato komunitní poslušnost je mnohdy náročná, protože vyžaduje dát prostor i spolubratřím v kněžské službě, což mnohdy může vést k jakési žárlivosti. Právě ona příslušnost k presbyteriu by měla určovat, jakým směrem se bude ubírat práce kněží. Kněžská poslušnost má i pastorační charakter. Co to znamená? Díky této poslušnosti je kněz neustále ochoten sloužit svěcenému stádcí. Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 28.

¹⁹³ Srov. KKC 1567.

¹⁹⁴ „Jednota kněží s biskupy je požadavek dnešní doby, poněvadž z různých důvodů musí dnes apoštolské působení nejen se projevovat mnoha různými formami, nýbrž také překračovat hranice jedné farnosti nebo diecéze. Proto žádný kněz není s to dobře plnit své poslání odděleně a jako jedinec, nýbrž jen spojenými silami s jinými kněžími pod vedením těch, kdo jsou představenými v církvi.“ PO 7.

¹⁹⁵ Toto neplatí pouze o eucharistii, ale o všech svátostech.

¹⁹⁶ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 379.

4.2 Kněz a slavení svátostí

Svátosti jsou velkým pokladem, který církev má. Kristus je svěřil svým apoštolům. Všechny svátosti mají svůj základ a pramen v Kristu. Některé však ustanovil Ježíš explicitně. Při poslední večeři proměňuje chléb a víno ve svoje tělo a svou krev. Toto se odehrává v úzkém kruhu, kde je přítomen on a jeho učedníci. Právě jim přikazuje, aby opakovali tento obřad na jeho památku. Po zmrtvýchvstání přichází Ježíš opět k učedníkům a svěřuje jim službu odpouštět hříchy a udílet další svátosti včetně křtu. Ostatní svátosti se ale také odvozují od Krista. I když některé svátosti odvozujeme z apoštolských listů (např. svátost manželství a svátost nemocných), tak přesto můžeme říci, že jsou ustanoveny Kristem. Právě proto, že je odvozujeme z apoštolských listů, tak si můžeme být jistí, že mají svůj základ v Kristu, protože apoštolové se považovali za Kristovy služebníky a za správce Božích tajemství (srov. 1 Kor 4,1). Věrný správce si nic nevymýšlí, ale spravuje pouze to, co mu jeho Pán zanechal. Apoštolové tento poklad, který přijali od svého Mistra a Pána předali dále svým nástupcům. Hlásat Boží slovo a slavit svátosti, které pramení v Kristu, je prvním úkolem biskupů a kněží. Církev má svůj zdroj v Kristu, a proto v ní pokračuje jeho činnost. Pouze Kristus a Duch svatý mohou dát člověku účast na svém poslání. Tato svátostná služba není něco navíc přidaného ke Kristově dílu. Svátosti zprostředkovávají božský život a jsou centrem služby kněze. Jsou to úkony Krista, který je primárním udělovačem. Řekneme-li, že svátosti udílí „sám“ Kristus, pak je třeba vysvětlit slovo „sám“. Ježíš je Božím Synem, neodlučitelným od Otce a od Ducha svatého. Proto musíme říct, že svátosti udílí celá Nejsvětější Trojice. „Otec dává svou mocnou spásonosnou vůli vtělenému Synu; Syn, Prostředník, Vykupitel a Velekněz, uskutečňuje toto dílo svým velikonočním tajemstvím; Duch svatý je posvětitel a pokračovatel Kristova díla v církvi, je neviditelnou, ale účinnou rukou, kterou se Kristus ve svátostech dotýká člověka a vtahuje ho do svého díla spásy.“¹⁹⁷ Kristus však koná svou činnost v církvi, prostřednictvím služebníků, kteří jednají *in persona Christi* a *nomine ecclesiae*. Kněz se tak stává nástrojem Krista, jediného Kněze.

Svátosti jsou pro nás prostředky ke spáse. Zprostředkovávají nám jednotu s Kristem a tím i s celou církví. Kněz koná to, co má církev v úmyslu konat, což znamená, že je nástrojem pro službu Kristu, kterou uvádí do praxe v církvi konkrétními úkony. Když kněz, když vysluhuje svátosti, nekoná ledajakou činnost. Proto si má přisvojit spásonosnou vůli Krista a církve.

¹⁹⁷ P. Giglione, *Svátosti Krista a církve*, s. 19.

Podívejme se nyní jakou úlohu při udělování svátostí kněží zastávají.¹⁹⁸

1. Svátost křtu

Svátost křtu je první svátostí. Je to brána ke všem ostatním svátostem. Křest je nezbytným předpokladem pro jakékoliv zapojení do Kristova poslání. Křtem jsme ponořeni do tajemství smrti a vzkříšení Ježíše Krista. Podíváme-li se do Kanonického práva, jaký je požadavek na osobu, která chce přijmout kněžské svěcení, tak se tam říká, že svátost kněžství přijímá pouze pokřtěný muž.¹⁹⁹

Kristus dal příkaz svým učedníkům, aby šli do celého světa, hlásali evangelium a křtili ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého. Křest začleňuje člověka do mystického těla Kristova. Na rovině společenského uspořádání mystického těla Kristova můžeme říci, že křest začleňuje také do místní církve.²⁰⁰ Proto je důležité, aby za normálních podmínek uděloval křest představitel místní církve. Řádným vysluhovatelem křtu je biskup, kněz a jáhen.²⁰¹

2. Svátost smíření

Po svém vzkříšení dává Ježíš apoštolům moc odpouštět hříchy (srov. Jan 20,23). Tato moc díky apoštolské posloupnosti přechází na biskupy a ti pověřují kněze, aby tuto svátost udělovali věřícím. Boží působení se tak projevuje skrze služebníka církve. Řádným vysluhovatelem této svátosti je biskup a kněz, který dostal od místního ordináře pověření zpovídat²⁰². Proč musí kněz dostat od biskupa toto zvláštní pověření? Svátostí smíření je kajícník znovu přijat do církevního společenství. Na to je oprávněný biskup nebo kněz, který dostal pověření. Nabízí se další otázka: kněžské svěcení nestačí? Svěcením dostává kněz vnitřní způsobilost vysluhovat svátost pokání. Tato svátost se ale uděluje formou jakéhosi soudcovského výroku vyloučením a znovupřijetím. Proto je důležitá tato pravomoc od autority církve.²⁰³

Udělovat svátost smíření je službou Krista dobrého pastýře, milosrdného samaritána, otce, který čeká na marnotratného syna, spravedlivého soudce. Ve svátosti smíření je Kristus přítomný skrze kněze a prostřednictvím jeho jednání uskutečňuje tajemství odpuštění hříchů. Kněz je tedy nástrojem milosrdné Boží lásky, která

¹⁹⁸ Uvedu pouze ty svátosti, které dekret o kněžské službě *Presbyterorum ordinis* v 6. článku vyjmenovává.

¹⁹⁹ Srov. CIC, kán. 1024.

²⁰⁰ Srov. M. Schmaus, *Sviatosti*, Řím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda 1986, s. 241.

²⁰¹ Srov. CIC, kán. 861.

²⁰² Srov. CIC, kán. 965-976.

²⁰³ Srov. M. Schmaus, *Sviatosti*, s. 330.

odpouští každému, kdo lituje svých hříchů.²⁰⁴ U této svátosti vidíme, jak kněz působí díky pověření biskupa a ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

3. Svátost nemocných

Na mnoha místech v evangeliu se setkáváme s Ježíšem, jak uzdravuje nemocné. Posílá i své učedníky, aby uzdravovali nemocné a hlásali Boží království. Inspirujícím textem pro tuto svátost je list Jakubův (Jak 5,15), ve kterém se říká, že pomazání nemocných konají starší, což jsou kněží církevní obce. Toto stanovisko je v katolické církvi i dnes. Řádným vysluhovatelem této svátosti je biskup a kněz. Kněz zde opět zprostředkovává Boží lásku. V nemocném člověku vidí církev trpícího Krista na kříži, který se obětoval za spásu celého světa.

4.3 Kněz a slavení eucharistického tajemství

Eucharistie a kněžství k sobě neodmyslitelně patří a nejde jedno od druhého oddělit. Kněžství dosahuje svého vrcholu právě u oltáře při slavení eucharistie. Kněz jedná *in persona Christi*. Co se tímto výrazem myslí? Neznamená to pouze, že kněz jedná jménem nebo v zastoupení Krista. *In persona Christi* znamená specifické svátostné ztotožnění s Kristem, který je hlavním činitelem této oběti a nemůže ho v ní nikdo nahradit.²⁰⁵ To je veliké tajemství, kdy Bůh, který je tak velký, jedná prostřednictvím člověka.

Eucharistie a kněžství. Co to je? Můžeme odpovědět tím, co říká kněz po proměňování: „*mysterium fidei*“. Ano, eucharistie a kněžství je tajemství víry. Obě tyto svátosti byly ustanoveny v jeruzalémském večeřadle v předvečer Kristova utrpení. Tam je eucharistie svěřena apoštolům. V první kapitole, v oddíle pojednávajícím o teologii kněžství, jsme řekli, že Kristus si povolal a vyvolil svých Dvanáct, aby byli s ním (srov. Mk 3,14-15). Zde ve večeřadle, při Poslední večeři, dosahuje ono „bytí s ním“ vrcholu. Ustanovením eucharistie Kristus završuje jejich povolání. Od tohoto okamžiku má apoštolské poslání *eucharistickou pečeť*.²⁰⁶ Proto je nutné, aby eucharistii vysluhoval právoplatně vysvěcený biskup nebo kněz. Tato celá řada biskupů a kněží má počátek v oné chvíli ve večeřadle. Tam apoštolové přijímají Kristovu výzvu: „Vezměte a jezte, toto je mé tělo... Pijte z něho všichni...“ (Mt 26,26-27). Tak poprvé

²⁰⁴ Srov. KKC 1465.

²⁰⁵ Srov. Jan Pavel II. *Ecclesia de eucharistia*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2003, č. 29.

²⁰⁶ Srov. List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2004, č. 3.

vstupují učedníci do svátostného společenství s Kristem. Od této chvíle se církev bude vytvářet díky svátostnému společenství.²⁰⁷ Eucharistie a kněžství mají společného činitele, kterým je Duch svatý. Chléb se stává Kristovým tělem a víno Kristovou krví, právě mocí Ducha svatého. V každé eucharistické modlitbě je přítomna epikleze, ve které kněz prosí Boha Otce o posvěcení darů právě mocí Ducha svatého. Ono posvěcení a dílo Ducha svatého působí od chvíle kněžského svěcení i v osobě kněze. Vidíme tedy, že je zde vzájemný vztah mezi eucharistií a kněžstvím.

Slavení eucharistické oběti je zdrojem a vrcholem celého hlásání evangelia. Ostatní svátosti a veškeré církevní služby jsou zaměřeny k eucharistii a souvisejí s ní.²⁰⁸ Přední místo hraje eucharistie v životě kněze. Je zdrojem pro jeho veškerou službu. V eucharistii se zpřítomňuje Kristova oběť na kříži. Eucharistie je onen veliký Kristův dar církvi, a to dar jeho těla a jeho krve. Z ní tedy vyrůstá a pramení veškerá činnost kněze. Právě díky eucharistii kněz dostává milost, aby i jeho život měl obětní charakter.²⁰⁹ Zamýšlíme-li se nad eucharistií a jejím slavením, tak se setkáváme s obětním charakterem eucharistie. Obětní charakter má mít i kněžský život, jak jsme už viděli v obřadu kněžského svěcení (jako Kristus ukřižovaný i ty sám se staň obětí). Podívejme se nyní, co se skrývá pod termínem eucharistická oběť.

4.3.1 Eucharistie jako oběť

Evangelista Jan říká, že Kristus projevil svou lásku až do krajnosti (srov. Jan 13,1). Jinými slovy, projevil jim svou lásku až k ustanovení eucharistie.²¹⁰ Atmosféra večeřadla je předzvěstí Velkého pátku, oběti kříže. Ježíš, Mistr a Pán, bere chléb a říká: „Toto je moje tělo, které se za vás vydává“. Pak bere kalich s vínem a říká: „Toto je kalich mé krve, která se prolévá za vás a za všechny na odpuštění hříchů. Toto je smlouva nová a věčná. To konejte na mou památku.“ Už ve večeřadle se tedy uskutečnila oběť nové smlouvy nekrvavým způsobem. Příští den bude tato smlouva zpečetěna Kristovou krví. Právě tato oběť je svěřena apoštolům.²¹¹ Kristus říká: „to konejte na mou památku“. Tím byla mše svatá ustanovena jako oběť Nového zákona. Můžeme říci, že Poslední večeře je anticipací kalvárské oběti. Mše svatá je mystickým zpřítomněním Kristovy oběti. Jaký je však rozdíl mezi kalvárskou obětí

²⁰⁷ Srov. Jan Pavel II. *Ecclesia de eucharistia*, č. 21.

²⁰⁸ Srov. PO 5.

²⁰⁹ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 23.

²¹⁰ Srov. *List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1998*. č. 2.

²¹¹ Srov. tamtéž.

a eucharistickou obětí? Ten rozdíl je pouze ve způsobu. Kalvárská oběť je krvavá, kdežto eucharistická oběť je nekrvavá.²¹² Je však ještě nutno dodat, že význam eucharistické oběti nespočívá pouze v památce Kristovy smrti, ale také v památce Kristova vzkříšení a nanebevstoupení. To dokládá třetí eucharistická modlitba, kde se po proměňování říká: „Proto na památku požehnané smrti, slavného vzkříšení a nanebevstoupení tvého Syna, našeho Pána Ježíše Krista, obětujeme ke tvé slávě my, tvoji služebníci i tvůj svatý lid, dar z tvých darů, oběť čistou, oběť svatou, oběť neposkvřenou: svatý chléb věčného života a kalich věčné spásy.“²¹³ Jaký je účinek mše svaté? Je nám přivlastněno ovoce Kristovy oběti. Užitek ze mše svaté se dostává zvláště knězi, který ji obětuje, pak tomu, za koho je obětována, a těm, kteří se jí účastní.²¹⁴

Eucharistie nám zpřítomňuje Kristovu oběť. Tato oběť je vykupitelským Božím činem.²¹⁵ Ze slov, která Ježíš pronáší při Poslední večeři, je patrné, že se jedná o oběť. „Toto je má krev nové smlouvy, která se vylévá za všechny“ (Mk 14,24). Podobně u hory Sinaj krev zpečetila Starou smlouvu. Zde Ježíš mluví o své krvi, která zpečetí Novou smlouvu. Nejedná se už o oběť prostřednictvím nějakého zvířete, ale tou obětí je sám Boží Syn. Kristus se tak stává obětí i obětujícím. Podíváme-li se na oběť do Starého zákona, na to co tam bylo předmětem oběti, tak vidíme, že je to něco, v čem je život (např. zvíře), nebo něco, co udržuje člověka při životě (např. chleba).²¹⁶ Ježíš při Poslední večeři bere chléb a víno, tedy dva pokrmy, které lidé obětovali Bohu, a tím nám zpřítomňuje svou oběť na kříži. Jeho oběť je naprosto dokonalá. Vydává se naprosto do Otcových rukou. Jako oběti byly páleny, a tak vystupovaly v plamenech ohně a dýmu směrem k Bohu, tak i Kristus je pozdvižen na kříži směrem vzhůru.

Podívejme se, co nám k danému tématu říká list Židům.²¹⁷ Zde se porovnává Kristova oběť se starozákonními oběťmi. Oběti ve Starém zákoně v sobě mají touhu přiblížit se Bohu. Byly to však pouze lidské činy. Mezi mnoha oběťmi, které se ve Starém zákoně konaly, nám list Židům předkládá pouze jednu oběť, a to každoroční oběť velekněze. Velekněz vždycky jednou za rok vstupoval do chrámu v Jeruzalémě, aby tam za všechny lidi obětoval kadidlo a krev z obětovaných zvířat.

²¹² Srov. Tridentický koncil: DS 1743.

²¹³ *Český misál*, I. eucharistická modlitba, Praha 1983, s. 440.

²¹⁴ Srov. D. Pecka, *Světlo a život*, Svitavy: Trinitas 1998, s. 283.

²¹⁵ Srov. KKC 1366.

²¹⁶ Srov. J. Ch. Korec, *O Eucharistii*, Brno: Sypták 2002, s. 96.

²¹⁷ Následující pasáž se opírá o 9. a 10. kapitolu listu Židům. Srov. A. Vanhoye, *Sacerdoti antichi e nuovo sacerdote secondo il Nuovo Testamento*, editrice Elle Di Ci, Leumann (Torino) 1990, s. 149-185.

Vstupoval do Svatyně, kam nikdo kromě něho neměl přístup. Onou krví pokropil Archu smlouvy. Tento akt naznačoval odevzdání oběti do Božích rukou. Právě toto je téma, na kterém list Židům rozvíjí hloubku Kristovy oběti. Oběť, kterou však přinášel velekněz, byla neúplná, protože s ní nikdy nepronikl k samotnému Bohu, pouze obrazně a pouze do prostoru, kam nikdo neměl přístup. Oproti tomu Kristus, který se obětuje, předstupuje skutečně před Boha. Kristus svou krví proniká ne do chrámu zbudovaného lidskýma rukama, ale do skutečného Božího příbytku (srov. Žid 9,24). Od této chvíle mají všichni, kdo jsou křtem spojeni s Kristem, přístup k Bohu. Velekněz pronikl s obětí pouze symbolicky. Kristův obětní úkon je naprosto jiný. Ježíš je Boží Syn a zároveň je pravý člověk. On je Bohočlověk, a proto mohl proniknout skutečně k živému Bohu. Kristus pronikl do skutečné „Svatyně“ k samotnému Bohu. Toho nikdo nedosáhl, ani dosáhnout nemohl. Jediná oběť na kříži dokázala to, čeho nikdy nemohly dosáhnout oběti lidí. Kristus se stává pravou a jedinečnou obětí, která v sobě zahrnuje spásu celého světa. „Toto je mé tělo, které se za vás vydává“ (Lk 22,19). „Toto je má krev, která se vylévá za všechny na odpuštění hříchů,“ (Mt 26,28). Je to oběť, kterou Bůh přijímá, a dokladem toho je Kristovo vzkříšení. Bůh vzkřísil svého Syna, a to i jako člověka. Jeho tělo není už mrtvé, ale oslavené. Ježíš vstoupil do svatyně Otcovy slávy. Jeho oběť na kříži má nedocenitelný účinek. Důvodem tohoto vyvýšení bylo, aby každý, kdo v něho věří, měl život věčný (srov. Jan 3,14-15). Kristova oběť byla skutečně přinesena Bohu. Stala se pro nás pro všechny skutečně záchranou, protože její vrchol je ve vzkříšení. Hřích nám může být odpuštěn, protože skrze vzkříšeného Krista máme přístup k Bohu.²¹⁸ Propast mezi lidmi a Bohem, kterou zavinił hřích, nemohl překonat žádný člověk. Kristus se stal pravým knězem, protože obětuje a zároveň on sám se stává tou obětí. V tom spočívá jedinečnost a nepřekonatelnost Kristova kněžství.

Je zde ovšem ještě druhá stránka oběti, kterou je touha po společenství s Bohem.²¹⁹

²¹⁸ Srov. J. Ch. Korec, *O eucharistii*, s. 102.

²¹⁹ Jak chápat společenství Boha s lidmi ve Starém zákoně? „Intence oběti směřuje ve Starém zákoně ke společenství mezi Bohem a jeho lidem. Ale nikde není použito slovo *chaburah* – *communio* – k pojmenování vztahu Bůh a člověk; slouží výhradně k tomu, aby vyjadřovalo mezilidské vztahy. Mezi Bohem a člověkem není žádné „*communio*“; transcendence Stvořitele zůstává nepřekročitelná. Proto není reálný vztah mezi Bohem a člověkem, jenž je pro Starý zákon podstatný, popsán slovem *communio*, nýbrž slovem „smlouva“ (*berit*).“ J. Ratzinger, *Hledět na probodeného*, Brno: CDK 2005, s. 64-65.

O stránku dál kardinál Ratzinger říká: „V Novém zákoně však jde o něco úplně jiného. Tam je církev *communio* – *communio* nejen mezi lidmi navzájem, nýbrž skrze Ježíšovu smrt a zmrtvýchvstání i *communio* s Kristem, se Synem, který se stal člověkem, a tím *communio* s věčnou, trojjedinou Boží láskou. A to není výsledek nějaké nové syntézy myšlení, nýbrž plod nové, předtím neexistující reality. Jediný, transcendentní Bůh Starého zákona odhaluje svůj nejnvtřnější život, ukazuje, že sám

Prostřednictvím oběti se chtěl člověk dostat do styku s Bohem.²²⁰ Ve Starém zákoně nacházíme obětní hostiny (např. Dt 12,10-18). Nejznámější je asi hostina s beránkem (Ex 12,1-14). Ježíš mluví na mnoha místech o oběti svého těla. V eucharistii zůstává Kristus mezi námi a umožňuje nám přístup ke své oběti tím, že ho smíme přijímat. Tato účast na Ježíšově oběti by nebyla možná, kdyby tuto oběť Kristus vykonal jako pouhý právní úkon. Ježíš nás ovšem zve k této oběti. Říká: „To činite na mou památku“ (Lk 22,19). Účast na této oběti má charakter hostiny. Dokládají to slova „vezměte a jezte“ a „vezměte a pijte“. Ježíš zasedá s apoštoly k velikonoční hostině, k hostině starozákonního beránka a ustanovuje novou velikonoční hostinu, kterou brzy uskuteční. Zemřel a vstal z mrtvých. Tím však neskončilo jeho dílo. On se nám daruje v podobě chleba a vína. Zve nás k účasti na obětní hostině. Kristus nás zve k tomu, po čem toužil starozákonní lid – být skutečně přítomen v blízkosti Boha. Právě tohoto dosahujeme v přijetí eucharistie.²²¹ Tohoto se nám dostává při slavení mše svaté.

Mše svatá zpřítomňuje kalvárskou oběť. Eucharistie je především oběť, a to ve dvojnásobném smyslu. Je to oběť našeho vykoupení a oběť Nové smlouvy.²²² Když dochází ke zpřítomnění této oběti, tak se svět i člověk navrácí k Bohu. To je základ Nové smlouvy.²²³ Tento úkon vykonává kněz díky své moci, která mu byla dána v okamžiku svěcení. V osobě kněze je Kristus opět přítomen a pronáší konsekrační slova.

Ježíš v předvečer své smrti ustanovil eucharistii a přikázal svým učedníkům, aby ji slavili na jeho památku (srov. 1 Kor 11,24-25). Eucharistie je pravá oběť, protože zpřítomňuje nekrvavým způsobem Kristovu oběť na kříži.²²⁴ V eucharistii se Kristus dává cele. Podobně kněz má nabízet Bohu všechno: svou svobodu, rozum, srdce... Zkrátka se má stávat obětním darem. Když takto komunikuje s Bohem a když mu s Kristem a skrze Krista a v Kristu vzdává díky.

4.3.2 Eucharistie jako poslání

Na závěr každé mše svaté slyšíme slova „ite, missa est“. Platí to i pro kněze. Slavení eucharistie je zdrojem pro svědectví o Kristu. Setkání s živým Kristem nemůže

v sobě je dialogem věčné lásky. Protože je sám v sobě vztahem – slovem a láskou – může mluvit, cítit, odpovídat, milovat. Protože je vztahem, může se otevřít a vytvořit vztah tvora, kterého stvořil, k sobě samému. Ve vtělení věčného Slova se uskutečňuje ono *communio* mezi Bohem a bytím člověka, jeho stvořením, jež se předtím zdálo být neslučitelné s transcendencí jediného Boha.“ Srov. tamtéž, s. 66.

²²⁰ Srov. J. Ch. Korec, *O eucharistii*, s. 103.

²²¹ Srov. tamtéž, s. 107.

²²² Srov. LG 3 a 28; SC 2.

²²³ Srov. Jan Pavel II., *Dopis biskupům k Zelenému čtvrtku 1980*, Řím: Křesťanská akademie 1981, s. 39.

²²⁴ Srov. P. Giglioni, *Svatosti Krista a církve*, s. 82.

nechat člověka jen tak chladným. Tuto zkušenost udělali již učedníci putující do Emauz (srov. Lk 24,13-35). Můžeme říci, že poté, co byli na „mši svaté“ (byla zde bohoslužba slova – když jim Ježíš vykládal smysl Písma, a slavení eucharistie – když Ježíš vzal chléb, lámal ho a dával jim), dostali sílu jít a svědčit o vzkříšeném Kristu. V eucharistii se setkáváme se Zmrtvýchvstalým a to nás zavazuje, abychom se stávali společníky na cestě jiných lidí. Eucharistie je silným proudem, který nás strhuje do Kristovy lásky. Eucharistie také učí, jak se stávat misionáři Ježíšovy lásky. Eucharistie je pramen misie.²²⁵ „Eucharistie je zdrojem a vrcholem veškerého hlásání evangelia.“²²⁶

4.3.3 Adorace Nejsvětější svátosti

V závěru pátého článku dekretu o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis* se mluví o kostele jako o domu modlitby. Mimo jiné se zde říká: „V něm by měli pastýři i věřící vděčně odpovídat na dar toho, který svým lidstvím neustále vlévá božský život do údů svého těla.“ K této větě je ještě přidaná poznámka pod čarou z encykliky Pavla VI. *Mysterium fidei*. V této poznámce Svätý otec zdůrazňuje, jak je důležitá návštěva Nejsvětější svátosti. Zamysleme se nyní nad významem návštěvy a adorace Krista v eucharistii.²²⁷

Kněz je skrze svěcení zvláštním způsobem spojen s eucharistií. Je za ni také jistým způsobem zodpovědný. Knězi je tedy svěřeno veliké tajemství víry. Proto musí k této svátosti zaujmout stanovisko určité úcty, a tak dávat příklad ostatním lidem, kteří mu byli svěřeni. Je dobré si nejprve uvědomit, co eucharistickou úctou máme na mysli a koho uctíváme. Předně musíme říct, že eucharistická úcta směřuje k Bohu Otci skrze Ježíše Krista v Duchu svatém. Eucharistickou úctou se klaníme samotnému vtělení Ježíše Krista, jeho vykupitelskému dílu, vzkříšení a nanebevstoupení. Při uctívání Nejsvětější svátosti se také klaníme Lásce, která nás milovala až do krajnosti (srov. Jan 13,1). Je to naše „eucharistie“, naše díkyvzdání za lásku, kterou nám Ježíš projevil.²²⁸

Mluvíme-li o eucharistii jako o středu a vrcholu²²⁹, pak nesmíme opomenout ani eucharistickou úctu. Adorace eucharistického Krista je prodloužením samotné mše

²²⁵ Srov. tamtéž, s. 93.

²²⁶ PO 5.

²²⁷ Význam návštěvy a adorace Krista v eucharistii je zpracován např. v následujících publikacích: N. Bux, *Dove egli dimora*, Milano: San Paolo 2005. M. B. Angot, *La vita di adorazione*, Torino: Elledici 2002.

²²⁸ Srov. Jan Pavel II. *Dopis biskupům k Zelenému čtvrtku 1980*, s. 26 – 27.

²²⁹ Srov. ChD 30.

svaté. Je to chvíle, kdy setrváváme v reálné Boží přítomnosti. Osobní přijímání eucharistie a adorace se doplňuje a podporuje.

4.4 Eucharistické shromáždění a kněz

„Eucharistické shromáždění je středem křesťanského společenství, jemuž předsedá kněz. Proto kněží poučují věřící, jak mají v mešní oběti přinášet Bohu Otci božský obětní dar a zároveň s ním podávat také oběť vlastního života.“²³⁰ Podívejme se, co tato slova znamenají a jaký by měla mít dopad na život každého člověka, který se účastní oběti mše svaté.

Kněz má účast na Kristově kněžství. Kalvářskou obětí se Kristus vydává za všechny a tím se projevuje jeho kněžská služba, protože se stává obětníkem i obětí. Toto své kněžství chce stále viditelně a svátostně uskutečňovat v církvi. K tomu používá jako svůj nástroj kněze, aby přinášeli nekrvavým způsobem jeho oběť na Kalvárii, která byla jednou přinesena. To se děje při eucharistické oběti. Kněz zde nereprezentuje Krista z titulu všeobecného kněžství, ale díky moci, kterou přijal při kněžském svěcení. Plní úkol zprostředkovatele, protože když slouží mši svatou, tak tím připojuje společenství věřících ke Kristově oběti. Ostatní se také zapojují do oběti mše svaté, i když kněz je jediný, kdo může právoplatně konsekrovat. Nesmíme však zapomínat, že zde reprezentuje církev a jeho úkon vyzývá, aby spolu s ním i přítomní obětovali, a to ve jménu církve. Kněžské obětování má tím větší plnost, čím více se do tohoto obětování zapojují věřící. Eucharistie je obětí celé církve. Kněz tedy jakoby vtahuje věřící do oběti mše svaté a tím jim umožňuje napodobovat samotného Krista, totiž obětovat se Bohu Otci.²³¹ Tady už jsme u kněžského postoje věřících. Všeobecné kněžství uschopňuje každého, aby mohl obětovat prostřednictvím kněze, který přijal svátostné kněžství. Toto vyjadřují i slova třetí eucharistické modlitby: „Ustavičně si shromažďuješ lid, aby od východu až na západ byla přinášena oběť čistá.“²³² Do Ježíšovy oběti všichni vkládají oběť svého života. Vždyť už ve křtu jsme ponořeni do velikonočního Kristova tajemství, do jeho smrti na kříži a zmrtvýchvstání. Z toho vidíme, že křest má v sobě eucharistický prvek.

Z již řečeného nám vyplývá trojí činnost při slavení eucharistické oběti. Je to činnost Krista, vysvěceného kněze a věřících.

²³⁰ PO 5.

²³¹ Srov. J. Ch. Korec, *O eucharistii*, s 165.

²³² *Český misál*, III. eucharistická modlitba, s. 448.

1. Činnost Krista

Při mši svaté je knězem na prvním místě Kristus. Fyzicky přítomný kněz se mu propůjčuje, aby sám Kristus mohl konat svoje dílo. Konsekrční slova jsou pronášena jeho jménem. Kněz říká toto je moje tělo, neříká: toto je jeho tělo. Další modlitby, které se při mši svaté modlí, jsou pronášeny směrem k Bohu Otci, a to skrze Krista v Duchu svatém. Kristus je věčný, a proto jeho „kněžství nepřechází na jiného, neboť on zůstává navěky“ (Žid 7,24). Všichni ostatní kněží mají pouze účast na Ježíšově moci a jejich činnost na něm závisí. Kristus je jediný a pravý velekněz Nové smlouvy. Vyplývá to, jak jsme už několikrát řekli, z jeho jedinečné oběti na kříži. Slavení eucharistické oběti se však liší od oběti, kterou Kristus přinesl na Golgotě. Na Kalvárii byl sám, ale zde ho obětuje celá církev. Tam přinesl oběť krvavým způsobem, zde nekrvavým. Oddělená konsekrace chleba a vína ovšem představuje prolití krve, odloučení krve od těla. Na kříži Kristus zemřel, zde už neumírá, protože smrt nad ním už nemá vládu (srov. Řím 6,9).²³³ Mše svatá nám zpřítomňuje kalvárskou oběť.

2. Činnost vysvěceného kněze

Kristus se při Poslední večeři obrátil na apoštoly a jim adresoval slova „to konejte na mou památku“. Apoštolové dostali moc konsekrovat chléb a víno v Ježíšovo tělo a krev. Ti dále tuto moc předávali svým nástupcům. Proto pouze biskup a kněz, díky přijatému svátostnému kněžství, mohou platně pronášet ona Kristova konsekrční slova.

4. Činnost věřících

Věřící patří do tajemného mystického těla Kristova, jsou jeho údy. To, že nekonsekrují, neznamená, že mají při liturgii pasivní úlohu. II. vatikánský koncil zdůrazňoval, že účast věřících na liturgii není pasivní, ale aktivní.²³⁴ Všichni jsme ve křtu spojeni s Kristem, který je hlavou své církve a přináší sám sebe v oběť. Jsme-li spojeni s Kristem, tak ho máme všichni napodobovat, ne pouze kněz, a přinášet sebe sama v oběť. Bohu předkládáme na oltář každodenní boj mezi dobrem a zlem. To si vyžaduje mnohé odříkání a práci na sobě samém. Tato snaha vede k vnitřnímu

²³³ Srov. W. Granat, *K člověku a Bohu v Kristu*, Řím: Křesťanská akademie 1942, s. 263.

²³⁴ „Církev věnuje zvláštní péči tomu, aby věřící nebyli přítomni tomuto tajemství víry jako stranou stojící a němí diváci, ale aby mu pomocí obřadů a modliteb dobře rozuměli. Mají mít uvědomělou, zbožnou a aktivní účast na posvátném úkonu, aby se poučili Božím slovem a posílili hostinou těla Páně a aby vzdávali díky Bohu. Mají přinášet neposkvrněný obětní dar nejen rukama kněze, ale i spolu s ním, a tím se mají učit obětovat sami sebe. Prostřednictvím Krista mají den ze dne dorůstat k dokonalejší jednotě s Bohem i mezi sebou, aby nakonec Bůh byl všechno ve všem.“ SC 48.
Aktivní účast věřících při liturgii je vysvětlena u J. Ratzingera, *Duch liturgie*, s. 139-144.

bohatství, které můžeme chápat jako duchovní zmrtvýchvstání ze zla. Tak se člověk zapojuje do spolupráce s Kristem na spáse světa.²³⁵ Mše svatá nám přibližuje Kristovu lásku a celé dílo vykoupení.

4.5 Pověření kněze posvěcovat

Ve svátostech skutečně působí Kristus, a to skrze Ducha svatého. Musíme zde opět připomenout, že stejně jako Ježíš je poslaný od Otce, tak on posílá své učedníky ke službě (srov. Jan 20,21). Aby apoštolové mohli konat službu, aby mohli „vysluhovat svátosti“, tak k tomu dostávají dar Ducha svatého, prostřednictvím kterého budou konat dílo, které jim odkázal Ježíš. Tuto velikou a nedocenitelnou moc předávají apoštolové dále svým nástupcům. Vkládáním rukou jim předávají dar Ducha svatého, kterého přijali od Krista (např. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6). Říkáme-li, že biskup je nástupcem apoštolů, pak jeho poslání je totožné s tím, k čemu Kristus povolal své učedníky. Ustanovil je, „aby byli s ním, aby je posílal kázat a aby měli moc...“ (Mk 3,14-15). Bytí s Kristem je základem biskupské služby, bez tohoto „spolubytí“ s ním není možné vykonávat svěcený úřad. Bytí s Kristem působí účast na dynamice poslání. Vždyť Ježíš je celým svým bytím seslaný a své přebývání s Otcem učinil přebýváním s lidmi. Biskupský úřad je aktivní v tom slova smyslu, že se začleňuje do dynamiky poslání Ježíše Krista. Přebývání s Kristem tak znamená přebývání s Bohem.²³⁶ Z tohoto vztahu a vyvolení pramení moc, díky které biskup uděluje svěcení. Tuto moc má biskup, protože je článkem v apoštolské posloupnosti a má tak návaznost na apoštoly, na Krista a na Boha Otce. To vše se děje skrze Ducha svatého.

Biskupský nebo kněžský úřad se neuděluje pověřením, ale svěcením. Celá církev má svátostný charakter, a proto je pochopitelné, že mimořádně důležité úkony a pověření se v ní předávají svátostnou cestou. Biskup je nositelem plnosti Kristova kněžství a nezrušitelného znamení, které mu bylo vtisknuto do duše při biskupské konsekraci, díky němuž může udělovat všechny svátosti. Vlastní úkon svěcení probíhá vkládáním rukou a konsekrační modlitbou. Podívejme se, jak služba posvěcovat přechází z biskupů na kněze.

Prvním úkolem biskupa je učit. Nyní se nacházíme u druhého úkolu biskupské služby, čímž je posvěcování věřících, a to udělováním svátostí. Biskup je nositelem

²³⁵ Srov. W. Granat, *K člověku a Bohu v Kristu*, s. 267.

²³⁶ Srov. J. Ratzinger, *Církev jako společenství*, s. 64-65.

plnosti Kristova kněžství. Proto může udělovat všechny svátosti. Biskup přijímá službu liturgickou formou. Některé prvky, které se vyskytují při biskupském svěcení, se přímo vztahují ke službě posvěcovat. Ten, kdo je svěcen na biskupa, prohlašuje před celým shromážděním, že chce uchovávat víru a plnit svěcenou službu. Jak už víme z předchozí kapitoly, tak svěcenci je kladeno devět otázek, které ozřejmují jeho službu. První otázka zní: „Chceš s milostí Ducha svatého až do smrti vykonávat službu, která nám byla apoštoly svěřena a kterou ti máme předat vkládáním rukou?“²³⁷ O jaké službě je zde řeč, co se myslí službou, která byla apoštoly svěřena? Biskupům byl prostřednictvím apoštolů a jejich nástupců svěcen Kristův odkaz. Onen Kristův odkaz jsme zde už několikrát zmínili. Je to hlásání evangelia o Božím království, slavení eucharistie, odpuštění hříchů a bliženecká láska - caritas.²³⁸ Tato otázka se tedy implicitně táže i na ochotu vysluhovat svátosti. Část čtvrté otázky obsahuje téma budování církve. „Chceš budovat církev, která je Kristovým tělem?“²³⁹ Při slavení eucharistie se církev osvědčuje jako tělo Ježíše Krista, stává se více tím, čím je, totiž Kristovým tělem.²⁴⁰ Biskup buduje církev prostřednictvím slavení eucharistie. Od té doby, co církev vznikla, tak ji eucharistie neustále doprovází.²⁴¹ Poslední otázka se týká modlitby: „Chceš se vytrvale modlit k všemohoucímu Bohu za jeho svatý lid a bez ustání a řádně plnit povinnosti biskupa?“²⁴² Biskup se má po vzoru Krista a apoštolů (srov. Sk 6,4) věnovat modlitbě. Svou vlastní modlitbou má přitahovat i ostatní k vytrvalé modlitbě. V konsekrační modlitbě prosí všichni přítomní biskupové, aby Bůh seslal na toho, který má být vysvěcen na biskupa, Ducha svatého. Právě Duch svatý je nezbytnou pomocí v každé službě. Jím se má nově vysvěcený biskup nechat řídit. Světitel se v konsekrační modlitbě modlí: „V síle Ducha, který mu byl dán v plnosti kněžství, ať má z tvého pověření moc odpouštět hříchy, ať z tvého ustanovení rozděljuje úřady a služby a z moci, kterou jsi dal apoštolům, ať rozvazuje všechna pouta.“²⁴³ Tato slova mluví o službě posvěcovat. Biskup dostává moc v síle Ducha svatého vysluhovat svátosti. Pak je nový biskup pomazán křížmem. Toto mazání křížmem nacházíme i u jiných svátostí. Biskup je však pomazán na hlavě.²⁴⁴ Je to gesto, které symbolizuje sestoupení Ducha svatého, kterým se má biskup nechat zcela proniknout a všechno konat v síle a moci Ducha svatého. Biskup je tímto pomazáním

²³⁷ *Římský pontifikál*, Obřad biskupského svěcení.

²³⁸ Srov. Benedikt XVI., *Deus caritas est*, Praha: Paulínky 2006, č. 25.

²³⁹ *Římský pontifikál*, Obřad biskupského svěcení.

²⁴⁰ Srov. LG 26.

²⁴¹ Srov. Jan Pavel II. *Ecclesia de eucharistia*, č. 1.

²⁴² *Římský pontifikál*, Obřad biskupského svěcení.

²⁴³ Tamtéž.

²⁴⁴ Srov. A. Adam, *Liturgika*, s. 266.

připodobněn Kristu. Ježíš nebyl pomazán olejem, ale Duchem svatým. Svatý Irenej říká: „Pod jménem Kristus se ukrývá ten, který pomazal, ten, který byl pomazán i samo pomazání, jímž byl pomazán. Tím, kdo pomazal, je Otec, tím kdo byl pomazán, je Syn; a ten byl pomazán v Duchu, jenž je pomazáním.“²⁴⁵ Obřad biskupského svěcení nám ukazuje, že moc, kterou biskup dostává, přichází skrze Ducha svatého od Boha Otce. To, co odkázal Kristus apoštolům, přijímá biskup, aby rozdával nesčetné dary svěřenému lidu. V tomto poslání, v tomto úkolu pomáhají biskupovi kněží. Kněz má podíl na Kristově poslání.

Podívejme se na obřad kněžského svěcení a na prvky v něm obsažené, které se týkají kněžské služby posvěcovat. Při kněžském svěcení říká biskup po homilii v oslovení: „Budete slavit tajemství eucharistie, skrze vaši svátostnou službu se ve spojení s obětí Kristovou bude naplňovat duchovní oběť věřících. Buďte si u oltáře vždycky vědomi toho, co konáte, a podle toho také žijte: slavte památku smrti a vzkříšení Páně a jako Kristus ukřižovaný, sami se staňte obětí.“²⁴⁶ První důraz liturgie v tomto oslovení, co se týká služby posvěcovat, klade na slavení eucharistie. V několika málo slovech se zde říká, čím by mělo být pro kněze slavení eucharistie. Další část tohoto oslovení pojednává o každé svátosti jednotlivě, a to vždy jednou větou. Oddíl týkající se služby posvěcovat je zakončen připomínkou Denní modlitby církve. Po oslovení následuje šest otázek. Druhá se týká svátostí. „Chceš s vírou a oddaností a podle tradice církve slavit eucharistii a udělovat svátosti k posvěcení věřících a ke chvále Boží?“²⁴⁷ Kněz je správcem Božích tajemství. Svátosti nejsou jeho majetek, ale dar Kristův a prostředek ke spáse. Skrze svátosti komunikujeme s Bohem. Kněz má výsadní postavení, že s oddaností církvi a tak, jak to učí církev, uděluje Kristovy svátosti. Po konsekrační modlitbě je novokněz mazán křížmem na ruku. Biskup při tom říká: „Náš Pán, Ježíš Kristus, kterého Otec pomazal Duchem svatým a mocí, ať tě chrání a posiluje, neboť máš žehnat křesťanskému lidu a slavit uprostřed něho eucharistickou obětí.“²⁴⁸ Každé kněžské povolání pochází od Krista, v něm má svůj pramen. Mazání křížmem právě naznačuje toto jedinečné povolání. Zmíněno je pomazání Krista, které je ochranou a posilou pro službu, která je nyní svěcenci svěřena. Pak novokněz přijímá kalich s vínem a patenu s hostiemi. Biskup toto předání doprovází následujícími slovy: „Přijmi dary věřících k slavení eucharistie. Buď si vědom toho, co budeš konat, a žij podle toho a jako Kristus ukřižovaný sám se staň

²⁴⁵ Irenej, *Adversus haereses*, III, 18,3 (PG 7).

²⁴⁶ *Římský pontifikál*, Obřad kněžského svěcení.

²⁴⁷ Tamtéž.

²⁴⁸ Tamtéž.

obětí.²⁴⁹ Při mši svaté dochází k zpřítomnění kalvárské oběti nekrvavým způsobem. To je veliká událost. Toho si má být kněz stále vědom. Tato činnost kněze musí být zasazena do celého jeho života. Neustále musí mít na paměti, jak velikou službu koná. Je to obrovský dar, který mu je svěřen. Ona slova: buď si vědom toho, co budeš konat, jsou implicitně zahrnuta u svatého Pavla, když nabádá Timoteje: „Nenech v sobě ležet ladem Boží dar, který ti byl dán“ (1 Tim 4,14; srov. 2 Tim 1,6).²⁵⁰

Podívejme se, jak církev vychovává kandidáta kněžství ke službě posvěcovat. Zajisté sem patří celá doba přípravy na kněžství, kde má kandidát získávat stále větší vztah a oddanost k daru, kterým jsou svátosti. Ustanovení akolytů je obřad, kterým se předává dotyčnému určitá služba v církvi, a to podávání svatého přijímání věřícím, donášení eucharistie nemocným a podobně. Už zde je zdůrazněno, že se jedná o službu celému mystickému tělu Kristovu. Toto je zahrnuto ve slovech, kdy biskup předává dotyčné osobě patenu s hostiemi. Biskup říká: „Přijmi chléb připravený k slavení eucharistie: snaž se být dobrým služebníkem stolu Páně, kolem něhož se shromažďuje církev“²⁵¹.

4.6 Kněz a denní modlitba církve

Nezbytnou součástí života kněze je modlitba. V Ježíšově životě hraje modlitba velmi důležitou roli. Učedníci ho vidí, jak se modlí, a je to pro ně mimořádný zážitek, proto jeden z učeníků prosí Pána, aby je naučil modlit se (srov. Lk 11,1). Podobně i kněz musí vstoupit do školy Ježíšovy modlitby. Kněžství je hluboce spojeno s modlitbou. Vždyť kněz byl „počat“ ve velekněžské modlitbě, kde Ježíš mluví s Otcem o svých učednících a o všech, kterým bude dána účast na jeho vlastním poslání (srov. Jan 17,1-26).²⁵² Následující Ježíšova modlitba v Getsemanské zahradě (srov. Mt 26,36-44) je zaměřena na kněžskou oběť, která se uskuteční na Golgotě.²⁵³ Modlitba – rozhovor se svým Otcem je pro Ježíše něčím zásadním. Kromě soukromé modlitby zachovával také židovský způsob modlení, a to v různých hodinách dne, při různých příležitostech. To praktikovali i apoštolové, jak o tom čteme ve Skutcích apoštolů (např. Sk 3,1). Vrátime-li se zpátky ke Kristu, tak můžeme říci, že jeho život byl naprosto dokonalou modlitbou, chválou, prosbou i klaněním se svému Otcí.

²⁴⁹ Tamtéž.

²⁵⁰ Srov. Pastores dabo vobis, č. 24.

²⁵¹ Římský pontifikál, Ustanovení akolytů.

²⁵² Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, č. 38.

²⁵³ Srov. tamtéž.

Toto nám nabízí i modlitba denní modlitby církve. Jejím slavením tak následujeme Krista.

Kněz každý den slaví Denní modlitbu církve. Je to jeho jakási „svobodná povinnost“, ke které se zavázal. Jedna z otázek při jáhenském svěcení, kterou biskup pokládá svěcencům, zní následovně: „Chcete se vytrvale modlit za církve a za celý svět a jste proto odhodláni modlit se každodenní modlitbu církve?“²⁵⁴. Právě díky modlitbě breviáře a slavení eucharistie má sílit láska kněze ke Kristu. Slavení eucharistie a modlitba breviáře jsou spolu v těsném sepětí. Denní modlitbou církve se nejlépe připravujeme na slavení eucharistie. Tato modlitba vzbuzuje víru, naději, lásku, zbožnost a ducha oběti. To jsou velmi důležité předpoklady pro užitečné slavení eucharistie.²⁵⁵ Není to soukromá modlitba, ale modlitba celé církve. Církve tak stále Pána chválí a modlí se za spásu všech lidí. Aby tato velmi důležitá modlitba v žádné zemi nechyběla, byli kněží a členové duchovních společenství pověřeni slavit tuto modlitbu.²⁵⁶ Modlitba posvátného officia provází celý den. Je to také její účel – posvěcení dne i celé naší činnosti.²⁵⁷ Je to příkaz samotného Krista, který říká, že je třeba stále se modlit a neochabovat (srov. Lk 18,1). I v dalších úryvcích Písma svatého nacházíme tuto výzvu k vytrvalé modlitbě. Například svatý Pavel říká, abychom se modlili neustále (srov. 1 Sol 5,17). Breviář má knězi připomínat Ježíšova slova: „Beze mne nemůžete dělat nic“ (Jan 15,5). Pomáhá mu, aby si průběžně po celý den připomínal, že všechna jeho činnost je závislá na Něm.²⁵⁸ Právě v Denní modlitbě církve má kněz zakoušet jednotu mezi vykonáváním své služby a osobním duchovním životem. Modlitba breviáře se má pro něho stát pramenem pro osobní modlitbu. Je to pomůcka k stálému hledání Krista, prohlubování vztahu k němu, vnikání do jeho tajemství. Proto mu má denní modlitba církve pomáhat chválit Boha a prosit ho se stejnou myslí, s jakou se modlil Kristus.²⁵⁹

Podívejme se v krátkosti na jednotlivé části denní modlitby církve. Tato modlitba začíná uvedením do první modlitby dne. Za povšimnutí zde stojí slova, kterými se začíná: „Pane, otevři mé rty. A má ústa tě budou chválit.“ Tímto jsou všichni, kdo se modlí breviář, vybídnuti k oslavě Pána, je to jakési zavázání k oslavě Boha. Modlitba se čtením vede k hlubšímu ponoření se do Božího slova. Předkládá

²⁵⁴ *Římský pontifikál*, Obřad jáhenského svěcení.

²⁵⁵ Srov. *Denní modlitba církve I, Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve* č. 12, vydáno ve Vatikánu pro potřebu římskokatolické církve v Československu.

²⁵⁶ Srov. tamtéž, č. 28.

²⁵⁷ Srov. tamtéž, č. 11.

²⁵⁸ Srov. SC 83-90.

²⁵⁹ Srov. *Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve*, č. 19.

nám také úryvky z církevních Otců nebo od některého církevního autora, které vykládají Boží slovo nebo nějakou událost vztahující se k tajemství Páně. Ranní chvály a nešpory tvoří hlavní část denní modlitby církve. Ranní chvály nám připomínají Kristovo zmrtvýchvstání. Při nešporách děkujeme za uplynulý den a za Kristovy spasitelné činy, zvláště za onu pravou Kristovu večerní oběť, kterou svěřil apoštolům při poslední večeři a kterou druhého dne uskutečnil na Kalvárii, když se obětoval za spásu celého světa. Modlitba uprostřed dne nás zve k připomínce památky utrpení Páně²⁶⁰ a na první šíření víry²⁶¹. Modlitbou před spaním završujeme celý den.²⁶²

4.7 Kněz jako vychovatel k modlitbě

Vrcholem a středem služby posvěcovat je u kněze slavení eucharistie. Jeho starostí je i to, aby ostatní lidé s co největším užitekem přistupovali k účasti na slavení eucharistie. K plodnému slavení eucharistie je však nutný duchovní život každého člověka. Koncil si tento velmi důležitý prvek uvědomuje a říká, že kněží svěřený lid „vedou k stále dokonalejšímu duchu modlitby, která proniká celý život. Učí tedy věřící, jak mají ve svých srdcích prozpěvovat Pánu duchovní chvalozpěvy a duchovní písně, a tak stále vzdávat Bohu Otci díky za všechno ve jménu našeho Pána Ježíše Krista.“²⁶³ Učit lidi modlit se je jedním ze základních prvků církve. Proto má kněz považovat tento úkol za jeden z nejdůležitějších.

V Ježíšově životě byl rozhovor s jeho Otcem důležitou a podstatnou součástí. Jeho modlitba byla velmi příkladná. Učedníci pozorovali svého Pána jak se modlí. Jeden z učedníků ho prosí, aby je naučil modlit se (srov. Lk 11,1). Z pohledu na modlícího se Ježíše se rodí touha po modlitbě.²⁶⁴ Kněz má být v modlitbě vzorem pro ostatní, a tak napodobovat horlivost, s jakou se modlil Kristus. Kněží, kteří přijali Kristovo kněžství, mají „odpovědnost za výchovu svých bratří a sester v Kristu k modlitbě. Jako služebníci dobrého Pastýře jsou posvěceni, aby přiváděli Boží lid

²⁶⁰ Modlitba uprostřed dne má tři části, a to dopoledne, v poledne a odpoledne. Hippolyt Římský připomíná modlitbu o deváté hodině (dopoledne), při které si máme připomínat začátek Kristova ukřižování (Mk 15,25). Modlitba v poledne připomíná ukřižování Krista a tmu, která nastala (Mt 27,45). Modlitba o třetí hodině (odpoledne) připomíná Ježíšovu smrt (Mk 15,34). Srov. Hippolyt Římský, *Apoštolská tradice*, s. 46.

²⁶¹ Co se týče šíření víry, tak dopoledne si připomínáme sestoupení Ducha svatého o Letnicích (Sk 2,15), v poledne máme myslet na Petrovu modlitbu v Joppe (Sk 10,9) a odpoledne máme vzpomínat na to, jak Petr a Jan jdou do chrámu a uzdravují chromého (Sk 3,1n). Srov. A. Adam, *Liturgika*, s. 340.

²⁶² Srov. *Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve*, č. 37-92.

²⁶³ PO 5.

²⁶⁴ Srov. KKC 2601.

k živým pramenům modlitby, jímž jsou: Boží slovo, liturgie, život podle božských ctností, Boží přítomnost v konkrétních situacích.²⁶⁵

4.8 Přínos, který vyplývá pro kněze ze služby posvěcovat

Při udělování svátostí kněz zastupuje samotného Krista. Díky moci, kterou přijal při kněžském svěcení, je s Kristem mimořádným způsobem spojen. Kněz je přidružen k Ježíšově poslání. Vyplývá to např. ze slov samotného Krista: „Jako Otec poslal mne, tak i já posílám vás“ (Jan 20,21). Toto poslání, tato slova jsou znovu zpřítomněna při kněžském svěcení. Kněz bytostně zpřítomňuje Kristovo poslání.²⁶⁶ Stává se nástrojem spásné Boží komunikace. Jak správně má plnit tento úkol? Musí si přisvojit Kristova slova: „Budte dokonalí, jako je dokonalý váš nebeský Otec“ (Mt 5,48). To, co koná v Kristově jménu, ho musí stále víc a víc táhnout ke snaze o dokonalost, o které mluví Kristus. Svátostné úkony svěřené samotným Kristem musejí na prvním místě v knězi vzbuzovat stále větší touhu po svatosti života. Vezmeme-li si jednu svátost, např. eucharistii, tak vidíme, jaký nekonečný akt lásky se opakuje „v rukou kněze“. „Právě proto musí být kněz především adorátorem a kontemplovat eucharistii od té chvíle, kdy jí slaví. Víme dobře, že platnost svátostí nezávisí na celebrantovi, ale její účinnost pro něho samého i pro druhé bude tím větší, čím více ji žije hlubokou vírou, vroucí láskou, horlivým duchem modlitby.“²⁶⁷ U mnoha světců, lépe řečeno u všech světců, hrála mimořádnou roli eucharistie. Svátý Jan Chrisostomos, nazývaný Zlatoústý, byl znám jako „eucharistický doktor“, a to díky své rozsáhlé nauce o Nejsvětější svátosti. Svátý Jan Maria Vianney oživoval Ars Božím slovem a právě svátostmi. Svátý Pio z Pietrelciny prožíval během mše svaté tajemství Kalvárie mimořádným způsobem.²⁶⁸ Jak jsme už řekli, při kněžském svěcení, když biskup klade svěcenci do rukou patenu s hostiemi a kalich s vínem, tak mu při tom říká: Jako Kristus ukřižovaný i ty sám se staň obětí. Kněz musí dát Kristu všechno. Propůjčuje mu svůj hlas, vůli, ruce... Proto mu musí být zcela vlastní Ježíšův postoj - dávat se cele. To znamená klást na oltář, spolu s obětními dary, celý svůj život, a to jako viditelné znamení svobodné a vstřícné Boží lásky.²⁶⁹

²⁶⁵ KKC 2686.

²⁶⁶ Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, č. 7.

²⁶⁷ Benedikt XVI., promluva před modlitbou Anděl Páně 18. 9. 2005 – Castel Gandolfo, nalezeno: www.radiovaticana.cz, 4.1.2006.

²⁶⁸ Srov. tamtéž.

²⁶⁹ Srov. *Direktář pro službu a život kněží*, č. 48.

Kněz, když jedná *in nomine Christi*, tak se stává jeho živým nástrojem. Tato služba Kristu a církvi je jakýmsi „kyslíkem“ pro duchovní život kněze. Musí v sobě neustále prohlubovat vědomí, že je služebníkem Ježíše Krista. Není pouze nějakou jeho věcí, ale živou osobou. Vytváří se zde jakési pouto, které zavazuje konat svátostná znamení.

Kněžská činnost a duchovní život mají navzájem tvořit jednotu. Podíváme-li se opět na eucharistii, tak ta tvoří v kněžském životě naprostý vrchol, a to jak v jeho činnosti, tak v duchovním životě. Kněz nejenom že vysluhuje svátosti, ale také z nich čerpá sílu pro svoji činnost. V duchovním životě kněze hraje velmi důležitou roli svátost smíření. Tuto svátost v kněžském životě vyzdvihuje papež Jan Pavel II. v Apoštolské adhortaci *Reconciliatio et paenitentia*²⁷⁰. Kněžská služba je sama o sobě svatá, proto má kněz usilovat o svatost. Tak odpovídá na milost, která ho uschopňuje reprezentovat Krista. Kněží vykonávají úkon samotného Krista, spojují se s láskou Ježíše Krista a s jeho úmyslem. Slavení svátostí je pro kněze také signálem, kdy si má projít svou kněžskou službu, jestli je v souladu s Kristem. K tomu slouží i mimo jiné pravidelná modlitba, kterou proniká hluboko do Kristova tajemství.²⁷¹

²⁷⁰ „Duchovní život a pastorační působení kněze, právě tak jako jeho bratří laiků a řeholníků, závisí na vytrvalém a vědomém osobním přijímání svátosti smíření. Slavení eucharistie i ostatních svátostí, pastorační zanícení, vztahy k věřícím, společenství se spolubratry, spolupráce s biskupem, život modlitby: krátce řečeno celý kněžský život nutně trpí újmou, jestliže schází – ať už z nedbalosti či z jakékoli jiné příčiny – pravidelné přijímání svátosti smíření, zakotvené v plné víře a ve zbožnosti. Kdyby se kněz vůbec nezpovídal, nebo se zpovídal špatně, velmi rychle by se to projevilo na jeho kněžství a kněžské službě a postřehlo by to rovněž společenství, jehož je pastýřem.“ Jan Pavel II. Apoštolská adhortace *Reconciliatio et paenitentia*, Praha: Zvon 1996, č. 31.

²⁷¹ Srov. PO 14.

5. Pastýřská služba vést

5.1 Co je pastýřská služba

Šestý článek dekretu o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis* mluví o knězi jako o vůdci Božího lidu. Co tato pastýřská služba znamená? Je to pokračování Kristova díla. On nadále prostřednictvím biskupů a kněží působí ve své církvi, aby se stále šířila radostná zvěst evangelia. Tuto kněžskou moc dostává kněz při svěcení, aby skrze Ducha svatého vedl svěřený lid. Pramenem této pastýřské služby je Kristus, dobrý pastýř. On nadále vede svou církev prostřednictvím vysvěcených služebníků.

Podívejme se na pastýřskou službu samotného Krista. Jeho život je zcela protkán pastýřskou službou. Ježíš sám říká, že přišel hledat ztracené ovce domu Izraelova (srov. Mt 15,24). Shromažďuje kolem sebe několik učedníků, které nazývá malým stádcem (srov. Lk 12,32). V desáté kapitole Janova evangelia se Ježíš představuje jako dobrý pastýř (Jan 10,11), který přišel, aby nám zjevil Otcovu lásku. Není pastýřem pouze pro některé, ale pro všechny (srov. Jan 10,16). Každý den uskutečňuje svou pastýřskou péči a lásku. Je soucitný s druhými (srov. Mt 9,35-36), má starost o všechny, kdo se ztratili (srov. Mt 18,12-14). Jeho radostí je, když nalezne ztracenou ovci, každou zná jménem (srov. Jan 10,3). Kristus jako dobrý pastýř dává život za své ovce (srov. Jan 10,15.17). Proto může jedině on svěřit péči o svoje stádo jiným. Po svém zmrtvýchvstání se zjevuje u Tiberiadského jezera učedníkům. Zde dochází k velmi závažnému rozhovoru s Petrem a následnému předání pastýřského úřadu. „Pas mé ovce“ (Jan 21,17). Kristovo pastýřské poslání tak nadále pokračuje v církvi skrze Petra a ostatní apoštoly. Petr si je vědom tohoto úkolu, a proto vybízí starší k horlivé apoštolské službě (srov. 1 Petr 5,2-4). I ostatní apoštolové pamatují na Kristův příkaz, aby šli do celého světa (srov. Mt 28,18-20). Tímto jim Ježíš svěřuje pastýřskou službu. Jejich nástupci jsou biskupové, ve kterých trvá i nadále Kristovo pověření.²⁷² Při pohledu na Kristovu pastýřskou službu musíme konstatovat, že pastýř je tu vždy pro ovce, a ne ovce pro pastýře.

Tato Ježíšova pastýřská služba nadále pokračuje v hierarchickém uspořádání církve. Římský biskup, spolu s ostatními biskupy, vede církev v duchu pastýřské činnosti Ježíše Krista. Papež má nejvyšší, plnou, bezprostřední a všeobecnou

²⁷² Srov. J. Zvěřina, *Teologie agape II*, s. 87.

pastýřskou moc nad všemi místními církvemi.²⁷³ Biskupové mají také tento statut pastýře. Jejich úkolem je, aby spolu s Petrovým nástupcem pokračovali v Kristově pastýřském úřadě a ztělesňovali ho.²⁷⁴ Biskupové a římský biskup tvoří navzájem jeden sbor. Petr, přestože dostal od Krista zvláštní pověření svazovat a rozsvazovat (srov. Mt 16,18-19), pást ovce (srov. Jan 21,17), tak ale pořád zůstává jedním ze dvanácti. Stejně tak je i papež jedním z biskupů a stojí v čele biskupského sboru. Není žádné papežské svěcení, ale pouze slavnostní uvedení do úřadu římského biskupa. Papežem – Petrovým nástupcem, se stává z titulu římského biskupa. Jednotliví biskupové vykonávají pastýřskou službu ve své diecézi z Kristova pověření a z jeho moci. Biskup vykonává svůj úřad v jednotě s celým sborem biskupů v čele s římským biskupem. Z tohoto začlenění do univerzálního kolegia vyplývá zodpovědnost za celou církev, která se projevuje např. na koncilu nebo na mezinárodní biskupské synodě.²⁷⁵

Biskup má ve své diecézi naplňovat Kristova slova z Lukášova evangelia a stát se služebníkem pro druhé podle Ježíšova vzoru. „Kdo mezi vámi je největší, buď jako poslední, a kdo je v čele, buď jako ten, který slouží. Neboť kdo je větší: ten, kdo sedí za stolem? Ale já jsem mezi vámi jako ten, který slouží“ (Lk 22,26-27). V jeho službě je zahrnuta péče o druhé. Tu vykonává biskup vedením diecéze, podle vzoru Ježíše Krista, modlitbou, slavením svátostí, vydáváním různých předpisů, rozhodnutí a směrnic pro spásu všech lidí.²⁷⁶ Při tom musí mít vždy na zřeteli příklad dobrého Pastýře. Zvláštní péči má biskup věnovat svým spolupracovníkům – kněžím. Mezi biskupem a kněžím má být vzájemné přátelství podle vzoru Ježíše Krista, který nazývá své učedníky přáteli (srov. Jan 15,15). Prostřednictvím kněží konají pastýřskou službu v celé diecézi.²⁷⁷ Vždyť právě oni působí na různých místech diecéze, kde zastupují svého biskupa, pastýře celé místní církve. Jsou inkardinováni do konkrétní diecéze, pro kterou se mají zasvětit jako pastýři.²⁷⁸ To ovšem neznamená, že mají mít péči pouze o lidi v diecézi, do které jsou inkardinováni. Kněz má oplývat pastýřskou horlivostí vůči celé církvi.²⁷⁹ Spolu s biskupem mají podíl na jednom Kristově kněžství a jsou členy jednoho presbyteria, jako Kristus se svými učedníky. V jednotě s celým presbyteriem vykonávají pastýřskou službu.

²⁷³ Srov. I. Vatikánský koncil, Věroučná konstituce o Kristově církvi *Pastor aeternus*, 3. kapitola: DH 3060.

²⁷⁴ Srov. ChD 1.

²⁷⁵ Srov. J. Beneš (ed.), *Naše víra*, sborník úvah o katolické víře, Praha: Zvon 1990, s. 131.

²⁷⁶ Srov. CIC, kán. 1752.

²⁷⁷ Srov. ChD 16.

²⁷⁸ Srov. ChD 28.

²⁷⁹ Srov. PO 10.

5.2 Úřad Krista, Hlavy a Pastýře

Rád bych se zastavil u první věty šestého článku dekretu o kněžské službě *Presbyterorum ordinis*. Říká se zde: „Úměrně svému podílu na autoritě vykonávají kněží úřad Krista, Hlavy a Pastýře.“ Podívejme se, co znamená definice Krista jako Hlavy církve a Krista jako Pastýře církve.

Kristus je hlavou svého mystického těla. Jak se to projevuje? Především v jeho služebnosti. Služba a naprostá vydanost hrají hlavní roli v Ježíšově poslání. Dosvědčuje to následujícími slovy: „Vždyť ani Syn člověka nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil a dal svůj život jako výkupné za všechny“ (Mk 10,45). Tato jeho služba dosahuje vrcholu na kříži. Kristova autorita jako hlavy je spojena se službou a s darováním se. Napodobovat Krista – Hlavu, znamená napodobovat jeho službu a darování se.²⁸⁰

Kristus je pastýřem církve. Nepřišel pást pouze některé, ale všechny (srov. Jan 10,16). Jeho pastýřská péče je soucitná, starostlivá a sjednocující. Ovce potřebují dobrou pastvu. Ježíš zajišťuje pro své stádo svěží pastviny, vede je k vodám, kde si mohou odpočinout, prostírá pro ně stůl (srov. Ž 23). Svěží pastviny, odpočinek u vod a prostřený stůl daruje Kristus svým ovčím díky své vykupitelské oběti na kříži. To může dát pouze on, nejvyšší pastýř. Takto nazývá Krista Petr (srov. 1 Petr 5,4), kterého Ježíš pověřuje k naplňování tohoto úkolu. Díky Apoštolské posloupnosti a moci vyplývající ze svěcení jsou kněží připodobněni Kristu – Pastýři. Kristovo naprosté sebedarování církvi v sobě zahrnuje ještě jeden aspekt, totiž snoubenecký vztah. Ten vyjadřuje totální odevzdanost vůči církvi, která se předpokládá i u kněze.²⁸¹

Kněz je z moci kněžského svěcení poslán Bohem Otcem skrze Ježíše Krista, Hlavu a Pastýře svého lidu.²⁸² Kristus na sobě ukázal, díky vtělení, pozemskému životu, svou smrtí na kříži a svým vzkříšením pravé kněžství. Je dokonalý prostředník mezi lidmi a Bohem. To plně projevil ve své nesmírné lásce k člověku svým utrpením. Jako naprosto dokonalého pastýře ho předpovídali už proroci. Podíváme-li se do 34. kapitoly proroka Ezechiela, tak zde máme výčet nepravostí, kterých se dopouštějí pastýři Izraele. Ovce jim svěřené nesmírně trpí. Proto Hospodin zjedná nápravu a on sám bude o ně pečovat. Tuto vizi dobrého pastýře naplňuje Kristus, který zná svoje ovce, dává za ně život a chce všechny přivést do jednoho stáda. (srov. Jan 10,11-16). On je pastýř, který zanechal dokonalý příklad i svým

²⁸⁰ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 21.

²⁸¹ Srov. tamtéž, č. 22.

²⁸² Srov. tamtéž, č. 12.

apoštolům.²⁸³ Tento příklad mají apoštolové následovat a naplňovat. Stejně i kněží mají pokračovat v přítomnosti Krista tím, že budou následovat a kopírovat jeho pastýřské úsilí a lásku. Petr, kterému Kristus svěřil pastýřskou péči o všechny (srov. Jan 21,17), vybízí k napodobování pastýřské péče Krista. Říká: „Vaše duchovní představené vybízím – já sám duchovní představený jako oni, svědek Kristových utrpení a účastník slávy, která se má v budoucnu zjevit: paste Boží stádce vám svěřené a vykonávejte nad ním dohled, ne proto, že musíte, ale dobrovolně, jak to chce Bůh; ne pro špinavý zisk, ale ochotně; ne jako dědiční páni ve svém údělu, ale buďte svému stádcí vzorem. Až se pak objeví nejvyšší Pastýř, dostanete nevadnoucí věnec slávy“ (1 Petr 5,1-4). Kněží tedy v církvi svátostně zpřítomňují Krista, Hlavu a Pastýře a v tomto jménu budují mystické tělo Kristovo. To všechno se děje díky moci a působení Ducha svatého, který působí při kněžském svěcení a připodobňuje tak kněze Kristu, Hlavě a Pastýři.²⁸⁴ Petr v tomto textu definuje, o co jde v pastýřské službě. Kdybychom chtěli ten text hodně zestručnit a krátce říci, co nám Petr chce předat, pak by to byla výzva k uvědomění si, že pastýř stojí na místě Kristově. To znamená nějakým způsobem zpřítomňovat Ježíšův životní styl, jeho hodnoty a přístup k lidem. V Ježíšovi vidíme, že jeho pastýřská péče není pouhým úřadem, ale životním stylem.²⁸⁵

5.3 Kněžství a poslání

Téma kněz a poslání, musí začínat u Ježíše Krista, kterého Otec posílá na tento svět, aby nás spasil (srov. Jan 3,15). Toto jeho poslání pokračuje nadále skrze apoštoly, které vychovává k tomuto úkolu. Už za svého pozemského života Ježíš posílá svých dvanáct na první misi, aby hlásali evangelium a uzdravovali (srov. Lk 9,2). Půjdeme-li o něco dál, tak uvidíme, jak úzce je spojeno poslání apoštolů s Ježíšovým posláním. Vzkříšený Kristus vstupuje do večeradla a říká apoštolům: „Jako mne poslal Otec, tak já posílám vás“ (Jan 20,21). Kristovo poslání a jeho zvěst se má dostat ke všem prostřednictvím apoštolů, jejich nástupců i celé církve.²⁸⁶ Aby bylo možné uskutečňovat toto misijní dílo, dává Ježíš apoštolům dar Ducha svatého, který je bude povzbuzovat v tomto posláním. Jako působením Ducha svatého začíná Ježíš svou veřejnou činnost (srov. Lk 4,18), tak i apoštolové o letnicích zahajují misijní činnost

²⁸³ Srov. tamtéž, č. 13.

²⁸⁴ Srov. tamtéž, č. 15.

²⁸⁵ Srov. M. Schmidt, *Pastorace*, nalezeno: www.twr.cz/texty/otaznik/pastorac.htm, 2.3.2006.

²⁸⁶ Srov. *Slovník biblické teologie*, s. 350.

mocí Ducha svatého (srov. Sk 2,4).²⁸⁷ Poslání Syna Otcem se nemůže nikdy zastavit, vždyť apoštolové dostávají příkaz: „Jděte ke všem národům“ (Mt 28,19). Tento příkaz není adresován pouze apoštolům, ale i jejich nástupcům. Církev je ze své povahy misijní a II. vatikánský koncil si je tohoto faktu velmi dobře vědom. To nám dokládá dekret o misijní činnosti církve *Ad gentes*, dále apoštolská exhortace Pavla VI. *Evangelii nuntiandi*, nebo encyklika Jana Pavla II. *Redemptoris missio*.

Misionářská povaha kněze vyplývá z účasti na Kristově poslání. Už samo vtělení můžeme chápat jako „misií“. Bůh posílá svého Syna, aby nám zvěstoval radostnou zvěst o Božím království a abychom skrze něho měli přístup k Bohu. To je i podstata misií – přivést všechny lidi k Bohu. Kněz není určen pouze pro místní církev, i když je inkardinovaný do konkrétní diecéze, ale pro celosvětové poslání církve.²⁸⁸ Proto mají biskupové dbát, aby některý z jeho kněží šel na misie.²⁸⁹ K misijní činnosti má i kněz vést svěřené lidi. Společné slavení eucharistie v sobě zahrnuje misijní prvek. „Jděte ve jménu Páně“, touto výzvou, tímto posláním končí každá mše svatá.

Misie nejsou lidským dílem, ale Božím. Přinášet druhým radostnou zvěst, jít k lidem ve jménu Ježíše Krista se uskutečňuje pod jeho autoritou. Není to výmysl církve, ale Boha Otce, který posílá Syna a ten posílá nás. Horlivost pro misijní povolání musí být podepřen láskou ke Kristu a jeho církvi.

5.4 Vést je úkol kněze

Kněz má podíl na pastýřské činnosti Ježíše Krista. Je to dar Ducha svatého, jehož mocí vede svěřený lid. Kněz je v první řadě vyslancem Ježíše Krista, který pokračuje v jeho poslání. Na první pohled je to služba velice lidská. Hledá lidi, podobně jako Kristus dobrý pastýř, aby je přivedl na správnou cestu a shromáždil v jeho církvi. Kněžská služba má vysoký a náročný cíl: shromáždít všechny kolem Božího oltáře a sjednotit je v jediném mystickém těle Kristově.²⁹⁰ To vyžaduje, aby byl kněz dobrým pastýřem a správně se staral o svěřený lid. Jak to má ovšem dělat, jak se to má naučit a od koho? Jakou metodu má používat? Prvním důležitým krokem je vstoupit do Ježíšovy školy. Onou metodou, kterou Kristus používá, je plnění vůle nebeského Otce a naprostá láska ke všem lidem. Ježíš se věnuje všem, i těm, kterými

²⁸⁷ Srov. F. Planner, *Misijní činnost církve*, Řím: Křesťanská akademie 1976, s. 25.

²⁸⁸ Srov. PO 10; AG 39.

²⁸⁹ Srov. ChD 6.

²⁹⁰ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 368.

ostatní opovrhují, nemocným, celníkům, ženám, posedlým zlými duchy, neopovrhuje hříšným člověkem a podobně. Sílu k tomu čerpá v intenzivním rozhovoru se svým Otcem, což mnohdy trvá celou noc.

Co vyžaduje pastýřský úkol od kněze? Na prvním místě to je naprosté vydání se církvi, jako se daroval zcela Kristus. Tím má kněz účast na této Kristově vydanosti. Úplným sebedarováním zviditelňuje Ježíšovu lásku k jeho stádcí. Sebedarování je kořenem pastýřské služby. Je to předpoklad pro to, aby církev a spása lidí byla jeho prvotním zájmem. Sebedarování plní ještě velmi důležitou funkci a tou je boření veškerých hranic. Kristus, dobrý pastýř nezná hranic, pokud se jedná o spásu lidí.²⁹¹ Druhým důležitým prvkem je znát svěřené lidi. V evangeliu svatého Jana mluví Ježíš o tom, že přichází za svými ovce a volá je hlasem, který ony dobře znají a jdou za ním (srov. Jan 10,3-4). Důležité je zde to, že ovce znají svého pastýře. Kristus zde ustanovuje velmi důležité pravidlo pastýřské služby: znát ovce a mít s nimi přátelský vztah. Chce-li být kněz dobrým pastýřem, tak musí na prvním místě znát svěřené ovce, jako Kristus zná své ovce a ony znají jeho (srov. Jan 10,14). Kněz, chce-li být dobrým pastýřem, musí se začlenit do poslání Ježíše Krista a od něho se učit pastýřské službě. Učit se od Ježíše v sobě skrývá ještě jeden podstatný prvek, kterým je pokora. Učte se od mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce (Mt 11,29). Pastýřskou službu je třeba prožívat dle vzoru Ježíšova - pokorně a věrně. Někdy ovšem dochází k opačnému přístupu. Už mezi apoštoly vznikl spor, kdo z nich je největší. Ježíš jim odpovídá, že je to právě ten, který dokáže pokorně sloužit (srov. Lk 22,24-27). Pastýř by měl mít stále na vědomí Kristův příklad, který „nepřišel, aby si nechal sloužit, ale aby sloužil“ (Mk 10,45). To sám apoštolům ukázal při Poslední večeři, když vstal a začal učedníkům umývat nohy (srov. Jan 13,5). Dalším důležitým prvkem je umět mlčet a být diskretní. To si nevyžaduje pouze svátost smíření, ale mnohé rozhovory a různé pastýřské činnosti.

Cílem pastýřské služby musí být člověk, zájem o to, aby se druzí stále více přibližovali k Bohu, který je zdroj veškerého dobra. Koncil klade kněžím důraz, aby nezapomínali věnovat zvláštní péči chudým a slabým, protože jim obzvlášť věnoval svůj čas Kristus.²⁹² Evangelium mluví o chudých, je pro chudé a nevyřazuje je, neboť radostná zvěst o Božím království je určena pro každého člověka. Zůstaňme však chvíli u těch chudých, na které bere koncil zřetel. Ježíš vícekrát klade důraz na chudé a slabé, aby nám ukázal, jaké je Boží měřítko a posuzování člověka.

²⁹¹ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 23.

²⁹² Srov. PO 6.

Zdůrazněno to je příkladem pastýře, který jde za těmi, kdo se ztratili. Podle příkladu Krista, dobrého pastýře můžeme kněze definovat jako osobu, která je tady i pro ty, o které nemá nikdo zájem, kterými je opovrhováno. Co však v dnešní době a v dnešní společnosti myslíme termínem chudoba? Mohou to být lidé na okraji společnosti, lidé kteří trpí materiální nouzí, a nebo lidé, kteří trpí nedostatkem slova, nedostatkem Božího slova.²⁹³ To je chudoba, která přímo volá po knězi, po člověku, který je schopen zmírnit tuto chudobu.

Pastýřská služba a péče kněze se zaměřuje ke všem lidem, aby jim byl usnadněn přístup ke Kristu. Ježíš je pastýř, který zná svoje ovce. Znat někoho předpokládá, že s tím člověkem jsem, že s ním mám něco společného, že mně není lhostejný, ale že mě k němu něco váže. Kněz zastávající pastýřskou službu musí být s lidmi. Svätý Augustin říká: „Mám strach z toho, čím jsem pro vás; zároveň mě však utěšuje, že jsem s vámi. Pro vás jsem totiž biskupem, s vámi jsem křesťan. To první vyjadřuje povinnosť, to druhé milosť; první přináší nebezpečí, druhé spásu.“²⁹⁴ Je to pouhá Augustinova skromnosť, nebo zde jde o něco víc? Jde zde o jakousi teologii úřadu. Pastýřský úřad je v tradici církve přiřazován k pojmu *auctoritas* (*potestas*), což znamená plná moc nebo moc vyplývající z úřadu. Augustin zde vysvětluje duchovní úřad. „Pro vás jsem biskup, s vámi jsem křesťan.“ Jinými slovy zde Augustin říká, že úřad je vztah. Kněz vzhledem sám k sobě je jen křesťanem a ne něčím vyšším. Každý vzhledem sám k sobě je pouze křesťanem a ničím vyšším. Ovšem ve vztahu k druhým, „pro vás“, je nositelem určitého úřadu. Je zde úřad a vztah. Tato dvojice se navzájem doplňuje, úřad je vztahem. Kněz je pro druhé, „pro vás“, anebo není vůbec.²⁹⁵ Takovéto pojetí úřadu klade jistě velký nárok na toho, kdo je jeho nositelem.

V předchozích kapitolách jsme mluvili o úkolu kněze hlásat Boží slovo a vysluhovat svátosti. Když se zamýšlíme nad pastýřským úkolem kněze, tak musíme nutně konstatovat, že k této službě kněz potřebuje Boží slovo a svátosti. Boží slovo je prostředek, kterým ke knězi a ke všem lidem promlouvá Bůh. Svátosti pomáhají knězi přistupovat k lidem v určitých etapách jejich života a umožňují mu jak hlasatelskou, tak pastýřskou službu. Svátosť Nejsvětější – eucharistie, buduje a je kořenem křesťanské obce. Odtud pramení veškerá pastýřská činnost.²⁹⁶

Nyní se podívejme, kterých lidí se pastýřská péče týká. Šestý článek dekretu o kněžské službě *Presbyterorum ordinis* vyjmenovává skupiny lidí, kteří si zasluhují

²⁹³ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 380.

²⁹⁴ PL 38, 1438.

²⁹⁵ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 381.

²⁹⁶ Srov. PO 6.

obzvláště pastýřskou péčí. Kněží mají povinnost pečovat o všechny, ale mají se věnovat zvláště chudým a slabým, mládeži, manželům, rodičům, nemocným a umírajícím, nevěřícím, katechumenům a novokřtěncům. To je široká škála lidí, do které se vejde téměř každý.

Zaměříme se pouze na jednu skupinu lidí, která zde byla jmenována, např. na katechumeny, a podívejme se, co všechno obnáší péče o ty, kteří se připravují na křest, a jaká je zde úloha kněze.

Kristus řekl: „Jděte ke všem národů a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“ (Mt 28,19). Křest dospělých je od počátku církve běžnou záležitostí. Důležitou a naprosto nutnou roli zde hraje katechumenát. Co označujeme tímto slovem a co všechno se pod tímto názvem skrývá? Je to jistá cesta, kterou je člověk uváděn do křesťanského života a která zahrnuje určité kroky, které postupně doprovázejí katechumena k přijetí svátosti křtu. Katechumenát v sobě zahrnuje výchovu do celého nastávajícího křesťanského života. Během tohoto časového období by se měl člověk více dostat do styku s Kristem jako učitelem a pastýřem,²⁹⁷ seznámit se s pravdami evangelia a víry, s liturgií a láskou Božího lidu²⁹⁸ a osvojit si Credo. Je to velmi důležitá doba v životě budoucího křesťana. Proto je dobré, když po této cestě vede katechumena kněz.

Katechumenát je zahájen obřadem slavnostního přijetí.²⁹⁹ Tento obřad koná kněz, popřípadě jáhen. Katechumen je označen znamením kříže na různých částech těla (uši, oči, ústa, srdce a ramena). Pak je katechumen pozván do společenství věřících a po homilii mu je předán Nový zákon. Poté následuje období katechumenátu, kdy se má dotyčná osoba řádně připravit na křest. Jsou zde také zařazeny exorcismy. Probíhá mazání olejem. Dalším krokem je přijetí mezi čekatele křtu a skrutinia, při kterých se konají exorcismy. Dochází zde také k předání symbola a modlitby Páně. Pak následuje vlastní přijetí křtu.

Celé toto období je velkým přínosem pro toho, kdo chce přijmout křest, ale i pro celé společenství věřících. Mnozí byli pokřtěni v dětském věku, a nemohli takto prožít přípravu na křest. Zde na celém tomto obřadu si mohou uvědomovat, co pro ně křest znamená. Je velice dobré a správné, když kněz jako pastýř svěřených ovcí se takto věnuje těm, kteří se chtějí dát pokřtít, ale i těm, kteří pokřtěni už jsou. Je to také jeden

²⁹⁷ Srov. KKC 1229, 1248.

²⁹⁸ Srov. AG 14.

²⁹⁹ Následující informace jsou inspirovány knihou *Uvedení do Křesťanského života*, Praha: vydal Sekretariát České liturgické komise 1985, s. 31-109.

z důvodů, proč koncil doporučuje zvláštní péči katechumenům a poté novokřtěncům, aby tak lépe prožívali křesťanský život.

5.5 K vedení je kněz pověřen v rámci liturgie

Nyní se budeme věnovat liturgickému obřadu, ve kterém je předáno pověření vést. Abychom dobře viděli, že toto pověření má svůj zdroj v Bohu Otci, začneme posláním Ježíše Krista, pak posláním apoštolů, nástupců apoštolů a následně kněží. Velká část této statě zaměřuje svoji pozornost na biskupa, který je nositelem plnosti Kristova kněžství a který zprostředkovává knězi tuto moc vést.

Bůh Otec poslal svého jednorozeného Syna, aby přivedl zpět zbloudilé ovce, aby nás všechny vykoupil. Kristus svěřuje pastýřskou službu Petrovi a ostatním apoštolům (srov. Jan 21,15-17). Mají se stát pastýři pro všechny lidi a přivádět je k jedinému a pravému Pastýři. Tak se Ježíšova činnost šíří napříč dějinami až do naší doby. Úkol pastýře přijímají biskupové a kněží prostřednictvím svátostného svěcení. V něm jsou připodobněni Kristu, dobrému pastýři, a jsou zplnomocněni k tomu, aby napodobovali jeho pastýřskou lásku a svědčili o ní.³⁰⁰

Ježíš vychovává k pastýřské službě apoštoly, jejichž nástupci jsou biskupové. Ti dostávají plnost kněžství, protože jsou přímými nástupci apoštolů, kdežto kněz je pomocník biskupa. Biskupské kolegium je nástupcem kolegia, které vytvářeli apoštolové, a to v učitelském a pastýřském vedení, v němž apoštolský sbor nadále trvá.³⁰¹ Biskup se stává pastýřem své diecéze. Jak dochází k předání pastýřského úřadu nám ukáže liturgie biskupského svěcení.

Při svěcení biskupa jsou v misále uvedeny tři vstupní modlitby, z nichž se vybere jedna. Všechny tři mají pastýřské téma. Obsah té druhé má pouze pastýřské téma. Proto nyní uvedu její znění. „Bože, pastýři a vládce všech věřících, shlédni na svého služebníka *N*, který se podle tvé vůle stal biskupem *N* diecéze; provázej ho svou milostí, ať jako dobrý pastýř slovem i příkladem ukazuje cestu těm, které jsi mu svěřil, a spolu s nimi dosáhne věčného života.“³⁰² Liturgie tak klade od začátku důraz na významný úkol biskupa. Má se stát dobrým pastýřem a přivádět všechny svěřené do věčného života. Pastýřská služba je ještě mnohem více rozvinuta v oslovení, které biskup světitel pronáší po homilii. Je to delší text, ale myslím si, že je dobré,

³⁰⁰ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 22.

³⁰¹ Srov. LG 22.

³⁰² *Český misál*, Mše spojené s určitými obřady, Při svěcení jáhnů, kněží a biskupů, s. 755.

aby zde zazněl. „Jako správce Kristových tajemství ved' a ochraňuj tobě svěřenou diecézi. Protože si tě Bůh vyvolil, abys pečoval o jeho rodinu, měj stále na mysli dobrého Pastýře, který zná své ovce a ovce znají jeho, Pastýře, který neváhá položit za ovce i život. Otcovskou a bratrskou láskou miluj všechny, které ti Bůh svěřil: především kněze a jáhny, kteří jsou tvými pomocníky ve službě Kristově, ale také chudé a slabé, cizince i přistěhovalce. Vyzývej věřící, aby s tebou spolupracovali v apoštolském poslání a rád jim naslouchej. Neúnavně se věnuj i těm, kteří dosud nežijí v jednotě církve, i k nim tě Pán poslal. Nikdy nezapomeň, že v katolické církvi, kterou sjednocuje pouto lásky, jsi spojen s celým sborem biskupů. Měj proto starost i o ostatní diecéze a rád pomáhej těm, kteří to potřebují.“³⁰³ Liturgie nám zde předkládá ve stručnosti význam a povinnosti pastýřské služby. Úkoly, které jsou zde vyjmenovány, jsou podobné, téměř totožné s tím, co říká *Presbyterorum ordinis* v šestém článku o pastýřské službě kněží. Můžeme tak vidět vzájemnou spolupráci biskupa a kněze. Slova tohoto oslovení shrnují všechno to, co jsme v této kapitole řekli o pastýřské službě biskupa. Poté jsou veřejně svěcenci kladeny otázky. Nový biskup má tak před celým shromážděním místní církve potvrdit, že je rozhodnutý plnit Boží vůli, sloužit celé církvi a Božímu lidu, v souladu s učením magisteria v čele s Petrovým nástupcem. U Tiberiadského jezera byly položeny tři otázky „světitele svěcenci“. Petr má pást Ježíšovy ovce, ne svoje. Teprve po zodpovězení těchto otázek mu Kristus svěřuje pastýřskou službu a vyzývá ho k následování (srov. Jan 21,15-19). Církev klade tomu, kdo má být vysvěcen na biskupa, devět otázek. Pátá se ptá na poslušnost vůči římskému biskupovi. „Chceš věrně projevovat poslušnost nástupci svatého apoštola Petra?“³⁰⁴ Biskup má svoji službu vykonávat v jednotě se Svatým otcem. Přímo pastýřské služby se týkají tři otázky. Je to stejný počet, jaký kladl Kristus Petrovi. „Chceš se svými spolupracovníky, kněžími a jáhny otcovsky pečovat o svatý lid Boží a vést ho cestou spásy? Chceš podle Kristových slov a jeho příkladu otevřít srdce všem chudým, strádajícím a cizincům? Chceš jako dobrý pastýř hledat zbloudilé ovce a přivádět je zpět do Pánova ovčína?“³⁰⁵ Kristus se ptá Šimona, jestli ho miluje. Svěcenec je tázán, jestli chce vést lidi ke spáse, jestli chce mít otevřené srdce pro všechny a jestli chce hledat zbloudilé. V tom je skryto jedno velké téma lásky. Na jednom místě v evangeliu Ježíš říká: „Cokoliv jste učinili jednomu z mých nepatrných bratří, mně jste učinili“ (Mt 25,40). Biskup je implicitně v těchto otázkách tázán na to samé jako Šimon. V konsekrační modlitbě zaznívá prosba, aby nový biskup byl ve

³⁰³ *Římský pontifikál*, Obřad biskupského svěcení.

³⁰⁴ Tamtéž.

³⁰⁵ Tamtéž.

vztahu k lidem pastýřem. „Dej, ať je tvému svatému lidu pastýřem.“³⁰⁶ Je-li dotyčný biskup metropolitou, tak přijímá po předání prstenu palium, které je utkáno z bílé vlny. Jaký má význam palium? Naznačuje ono sepětí s Kristem, dobrým pastýřem a pastýřskou péčí o všechny lidi, kterou má biskup společně s Petrovým nástupcem. Má mu vždy připomínat Krista, který bere ztracenou ovci na svoje ramena a nese ji do ovčína.³⁰⁷ Všichni biskupové přijímají při svém svěcení berlu, která symbolizuje onu pastýřskou službu biskupa. „Přijmi berlu, znamená pastýřské služby. Buď dobrým pastýřem všech, neboť Duch Svatý tě ustanovil biskupem, abys řídil církev Boží.“³⁰⁸ Berla je symbolem toho, že biskup má vést všechny směrem ke Kristu. Berla symbolizuje pastýřskou službu a zároveň je pro biskupa jakýmsi mementem, aby měl stále na paměti svůj pastýřský úkol.

V liturgických textech kněžského svěcení nacházíme několik momentů, které mluví o pastýřské službě, kterou kněz přijímá skrze biskupa. Podobně jako při biskupském svěcení, tak i při kněžském svěcení je ve vstupní modlitbě zdůrazněna pastýřská služba kněží. „Bože, věčný pastýři církve, ty vedeš svůj lid prostřednictvím kněží; posiluj je, ať vytrvale plní tvou vůli, aby kněžskou službou i celým svým životem šířili tvou slávu.“³⁰⁹ Pastýřská služba kněze se mu předává už samotným aktem svěcení. Světitel může poukázat na tuto pastýřskou službu prostřednictvím textu oslovení, kde se říká: „Jako kněží budete mít podíl na Kristově úradě pastýřském. Ve spojení se svými biskupy a pod jejich vedením se o svěřené věřící pečlivě starejte, shromažďujte je v jedno společenství, jehož hlavou je Kristus, a skrze něho je v Duchu svatém ved'te k našemu nebeskému Otcí. Mějte stále před očima Krista, dobrého Pastýře, který nepřišel, aby se mu sloužilo, ale aby sám sloužil, a který přišel hledat a zachránit ty, kteří byli ztraceni.“³¹⁰ Zde se nám ukazuje pastýřská služba jako spolupráce s Nejsvětější Trojicí. Kněz má vést lidi skrze Krista v Duchu svatém k Bohu Otcí. Jeho služba je založena a nutně musí být postavena na „spolupráci“ s celou Nejsvětější Trojicí. Obřad svěcení nám tak ukazuje důležitý trojiční rozměr kněžské služby. Dalším krokem při svěcení je veřejné prohlášení před společenstvím věřících, že jsou ochotni konat povinnosti patřící ke kněžské službě. První otázka se vztahuje na pastýřský úrad: „Chcete vždycky vykonávat kněžskou službu jako věrní spolupracovníci biskupů a spolu s ním v Duchu svatém vést Boží lid a sloužit mu?“

³⁰⁶ Tamtéž.

³⁰⁷ Srov. Homilie Benedikta XVI. při mši svaté na zahájení pontifikátu, nalezeno: www.radiovaticana.cz/clanek_print.php?id=3682, 24.4.2005.

³⁰⁸ *Římský pontifikál*, Obřad biskupského svěcení.

³⁰⁹ *Český misál*, Mše spojené s určitými obřady – Při svěcení jáhnů, kněží a biskupů, s. 755.

³¹⁰ *Římský pontifikál*, Obřad kněžského svěcení.

Mnohokrát jsme v této kapitole, týkající se pastýřské služby, zdůraznili spolupráci biskupa s knězem. Tato spolupráce je hlavním tématem konsekrační modlitby. Jsou v ní zachyceny různé momenty z dějin spásy. Začíná to vyvoleným národem, ze kterého si Hospodin vybral velekněze. Když Izrael putoval pouští, dal Bůh sedmdesáti starším Mojžíšova ducha, aby mu pomáhali vést lid. Áronovi synové měli účast na jeho důstojnosti, aby mohli konat oběti a kněžské služby. Apoštolové si také vybírají pomocníky, aby pokračovali v díle hlásání. Pak světitel prosí Boha, aby i jim, biskupům, dal pomocníky, kteří by jim pomáhali v jejich nedostatečnosti. Následuje prosba, aby těmto služebníkům, kteří chtějí přijmout svěcení, byla udělena hodnost kněžská.³¹¹

Téma pomáhat biskupovi a knězi se objevuje i při jáhenském svěcení. Biskup se táže těch, kteří mají být vysvěceni na jáhna: „Chcete s pokorou a oddaností pomáhat svou jáhenskou službou biskupovi a kněžím v jejich práci pro věřící?“ Sloužit druhým je podstatným prvkem jáhenské služby. V konsekrační modlitbě jáhenského svěcení je zmíněn i pastýřský charakter, a to slovy: „Ať celým svým životem jdou za světlem tvých přikázání, ať si jejich bezúhonnost získá tvůj lid, aby je následoval. Ať jdou věrně za tvým Synem, který nepřišel, aby se mu sloužilo, ale aby sám sloužil.“³¹²

5.6 Vedení Božího lidu a pastýřská láska

Kněz má lidi vést ke Kristu a svědčit o něm. Tento úkol předpokládá, že on sám se snaží co nejlépe Krista poznávat a žít z onoho bytí s ním. Pro tuto pastýřskou službu je přebývání s Kristem naprosto klíčovou podmínkou. Kněz nutně potřebuje znát Ježíšův život, být neustále v jeho blízkosti. To od něj vyžaduje určité ztišení, aby mohl naslouchat slovům jediného a pravého Pastýře, aby mohl pozorovat jeho chování a způsob pastýřské služby. „Papež Řehoř Veliký ve svém díle *Regula pastoralis* říká, že dobrý pastýř musí být zakořeněn v kontemplaci. Jedině tímto způsobem totiž bude schopen niterně vnímat potřeby ostatních, které se tak stanou jeho vlastními: „*per pietatis viscera in se infirmitatem caeterorum transferat*“ – „skrze niterné soucítění na sebe bude vztahovat slabosti ostatních“.³¹³ Pastýřská služba se neobejde bez modlitby, bez rozhovoru s Kristem, pravým a jediným pastýřem. Jestliže se snažím někoho někam vést cestou evangelia, pak to znamená, že působím i na svou vlastní

³¹¹ Srov. *Římský pontifikál*, Obřad kněžského svěcení, konsekrační modlitba.

³¹² *Římský pontifikál*, Obřad jáhenského svěcení, konsekrační modlitba.

³¹³ Benedikt XVI., *Deus caritas est*, Praha: Paulínky 2006, č. 7.

osobu. To si vyžaduje skutečný styk s Bohem. To, že někdo vede druhé, pro něho v první řadě znamená, že on sám je veden a nechává se vést.³¹⁴ Příklad Krista, dobrého pastýře by neměl nechat kněze jen tak chladným. Ježíš se zcela nasazuje pro ovce, pro jejich záchranu. Pastýřská služba je pro kněze velkou pomocí, kdy se může ptát sám sebe, nakolik se připodobňuje a následuje Ježíšovu pastýřskou horlivost. Vede ho k hlubší modlitbě a do jisté míry k asketickému životu. Hledání nových cest - jak se přiblížit ke svěřeným lidem, mnohdy vyžaduje spoustu odříkávání. Svatý Pavel o tom mluví ve svém listě Korintským: „Nehledám svůj vlastní prospěch, nýbrž prospěch mnohých, aby byli spaseni“ (1 Kor 10,33).³¹⁵ Pastýřská služba odvádí od sobectví a přivádí ke stejnému smýšlení, jaké měl Kristus (srov. Flp 2,5).

Pastýřská služba pomáhá knězi k tomu, aby sloužil církvi a více miloval Krista, dobrého pastýře. Tato služba je velikou milostí, protože se tak podílí na díle spásy. Je to v první řadě projev nekonečné lásky Kristovy vůči onomu služebníkovvi. Petr byl tázán, po velikonočních událostech, zda Ježíše opravdu miluje. Pak následovalo poslání (srov. Jan 21,15-19), které je v první řadě velkým projevem lásky a důvěry samotného Krista. Příčinou svěřeného pastýřského úřadu je Ježíšova láska.³¹⁶ Tuto lásku pociťuje každý kněz, a to i právě díky pastýřskému úřadu, který mu byl svěřen.

³¹⁴ Srov. J. Ratzinger, *K otázce smyslu kněžské služby*, s. 382.

³¹⁵ Srov. PO 13.

³¹⁶ Srov. *Pastores dabo vobis*, č. 25.

6. Závěr

Ad sum, jsem připraven. Kněz se svobodně dává Bohu zcela k dispozici a při kněžském svěcení to vyjadřuje svým jasným *ad sum* a prostrací. V nadpisech tří hlavních kapitol se nám pokaždé vyskytovalo slovo služba. Kněz se dává Bohu k dispozici, a to trojím úřadem, který na sebe bere. Učí, když hlásá Boží slovo a když sám osobně z něho žije. Posvěcuje, když vysluhuje svátosti a modlí se. Vede, když se stará o svěřený lid. Učit, posvěcovat a vést znamená dávat se k dispozici službě pro Boží království. Je to zároveň služba jak pro ostatní, tak pro dotyčného kněze.

Nahlédli jsme do nepatrné části dokumentů II. vatikánského koncilu pojednávající o kněžské službě. Tím rozhodně není téma vyčerpáno, ale je to jakýsi start pro další zkoumání kněžské služby, kterou nám svěřil Kristus, pravý Učitel, Posvětitel a Pastýř. Soustředili jsme se na to, co znamená být Kristovým knězem a jak toto poslání naplňovat. V průběhu celé práce jsme viděli, že kněžská služba není látkou jednoho předmětu, ale že je to mezioborové téma, ve kterém se nám prolínají poznatky z biblíka, dogmatiky, ekleziologie, svátostné teologie, liturgiky, spirituální teologie, pastorální teologie a kanonického práva, což svědčí o velikosti této služby a o tom, že není snadné za pomoci jednoho předmětu vyjádřit tak velkou službu, kterou kněžství rozhodně je. Vyplývá to i z povahy samotného textu *Presbyterorum ordinis* článků 4 – 6. V části věnované problematice předávání moci učit, posvěcovat a vést jsme velmi dobře viděli, jak se toto téma prolíná v obřadech biskupského a kněžského svěcení, jak v této liturgii církev zdůrazňuje právě tyto tři úkoly. Téma této diplomové práce klade důraz na uvědomění si, že kněz je spolupracovníkem biskupa a má stejnou zodpovědnost za hlásání Božího slova, za vysluhování svátostí a za vedení Božího lidu jako biskup.

Učit, posvěcovat a vést jsou tři prvky, které vytvářejí - podle mého názoru - spiritualitu kněze. S tímto trojím úkolem se setkává každý den. Denně čte a rozjímá Boží slovo, slouží mši svatou (kromě Velkého pátku a Bílé soboty) a vysluhuje ve jménu Krista ostatní svátosti, setkává se s lidmi a snaží se je přivést k Bohu. S tímto trojím je kněz každý den v kontaktu. Jiné prvky kněžské spirituality mohou být dobré, ale nesetkává se s nimi tak často a tak intenzivně, jako s tímto trojím úkolem. Učit, posvěcovat a vést, jsou úkoly, které kněžím svěřil sám Kristus vkládáním biskupových rukou. Učit, posvěcovat a vést pomáhá knězi prožívat přítomný okamžik, který je jednou z nejjednodušších a nejbezpečnějších cest ke svatosti.

Tato práce byla pro mě osobně velkým přínosem. Uvědomoval jsem si při zkoumání a zamyšlení se nad jednotlivými úkoly, co by mělo utvářet život kněze, jaká náplň by v jeho životě neměla chybět. Články 4 – 6 dekretu o kněžské službě *Presbyterorum ordinis* mě ukázaly, že každá služba kněze musí být nutně doprovázena modlitbou a kvalitním duchovním životem.

Úvod k této práci jsem začínal vzpomínkou na knihu Jana Pavla II. *Dar a tajemství*. V posledních řádcích této diplomové práce bych chtěl konstatovat, že služebné kněžství a celá jeho náplň je pro mě jako bohoslovce připravujícího se přijmout tuto svátost, a jistě i pro každého jeho nositele, velkým darem a velkým tajemstvím.

Summary

Priest as an administrator of the Divine secrets (the three tasks of a priest)

The objective of this thesis is to specify the tasks of priests according to the 2nd Vatican Council, particularly according to the decree on the ministry and life of priests *Presbyterorum ordinis*, articles 4 – 6 about the three tasks of priests i. d. to teach, to sanctify and to guide.

The author deals at first with the theology of priesthood from the point of view of the New Testament and then he is concerned with the theology of priesthood at the 2nd Vatican Council, the common priesthood and the sacerdotal ministry that is represented in many spheres of the public life. The main part of the thesis contains three chapters, each of which is devoted to one of the tasks of a priest.

The thesis aims to point out the three sacerdotal tasks that are complementary to each other, that create unity and make a link between bishop and priests in their work for the salvation of all people.

Key-words: priest
to teach
to sanctify
to guide
ministry, service

Přehled použitých zkratk

1. Zkratky citovaných biblických knih

Zkratky biblických knih jsou citovány podle Katechismu katolické církve, str. 695-696.

2. Zkratky citovaných dokumentů II. vatikánského koncilu

- AG - Dekret o misijní činnosti *Ad gentes*
- ChD - Dekret o pastýřské službě biskupů v církvi *Christus dominus*
- DV - Věřoučná konstituce o Božím zjevení *Dei Verbum*
- IM - Dekret o hromadných sdělovacích prostředcích *Inter mirifica*
- LG - Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium*
- OT - Dekret o výchově ke kněžství *Optatam totius*
- PO - Dekret o službě a životě kněží *Presbyterorum ordinis*
- SC - Konstituce o posvátné liturgii *Sacrosanctum concilium*

3. Zkratky ostatních významných dokumentů

- CIC - Codex iuris canonici – Kodex kanonického práva, Praha, Zvon 1994
- DH - Denzinger – Hünermann, Enchiridion symbolorum definitionum et Declarationum de rebus fidei et morum, Freiburg im Breisgau – Basil – Rom - Wien 1991, Herder
- KKC - Katechismus katolické církve, Praha 1995
- PG - *Patrologie cursus completus...*, *Series graeca et orientalis*, ed. J. P. Mign Paris 1857-1886
- PL - *Patrologie cursus completus...*, *Series latina*, ed J. P. Migne, Paris 1878-1890

4. Ostatní zkratky

- ČBK - Česká biskupská konference
- ed. - editor
- n. - následující verš
- srov. - srovnej
- str. - strana

Seznam pramenů a literatury

Prameny:

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona, Český ekumenický překlad, Praha 1996.

Dokumenty II. vatikánského koncilu, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2002.

Literatura:

Adam, A., *Liturgika*, Praha: Vyšehrad 2001.

Angot, M. B., *La vita di adorazione*, Torino: Elledici 2002.

Balthasar, H. Urs von., *Křesťansky meditoval*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2001.

Benedikta XVI., homilie při mši svaté na zahájení pontifikátu, nalezeno: www.radiovaticana.cz/clanek_print.php?id=3682, 24. 4. 2005.

Benedikt XVI., promluva před modlitbou Anděl Páně 18. 9. 2005 – Castel Gandolfo, nalezeno: www.radiovaticana.cz, 4. 1. 2006.

Benedikt XVI., *Deus caritas est*, (encyklika ze dne 25. 12. 2005) Praha: Paulínky 2006.

Beneš, J.(ed.), *Naše víra*, sborník úvah o katolické víře, Praha: Zvon 1990.

Boublík, V., *Boží lid*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1997.

Bux, N., *Dove egli dimora*, Milano: San Paolo 2005.

Congar, Y. J., *Za církev sloužící a chudou*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1995.

Cozzens, D. B., *Měníci se tvar kněžství*, Praha: Benediktinské arcidiákonství sv. Vojtěcha a sv. Markéty v Praze – Břevnově 2003.

Česká liturgická komise, *Nový zákon*, Praha 1989.

Český misál, Praha 1983.

Dar víry, výklad katolického učení pro dospělé, Praha: Zvon 1994.

De Foires, S., a Goffi, T., *Slovník spirituality*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1999.

Denní modlitba církve I, Všeobecné pokyny k denní modlitbě církve, vydáno ve Vatikáně pro potřebu římskokatolické církve v Československu, Praha 1988.

Denní modlitba církve III, vydáno ve Vatikáně pro potřebu římskokatolické církve v Československu, Praha 1988.

Denzinger, H. – Hünermann, P. (ed.), *Enchiridion symbolorum definitionum et declarationum de rebus fidei et morum*, Freiburg im Breisgau – Basil – Rom – Wien: Herder 1991.

Dolista, J., *O podstatě kněžské služby*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1998.

- Duka, D., *Úvod do teologie*, Praha: Krystal 1998.
- Duplacy, J., George, A., Grelot, P., Guillet, J., Lacan, M-F., Léon-Dufour, X., *Slovník biblické teologie*, Řím: Velehrad – Křesťanská akademie 1991.
- Figura, M., *O svátostném charakteru Božího slova*, in: *Communio* č. 3-4 / 2001, s. 256.
- Giesen, H., *Knihy Zjevení apoštola Jana*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1999.
- Gigliani, P., *Svátosti Krista a církve*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1996.
- Granat, W., *K člověku a Bohu v Kristu*, Řím: Křesťanská akademie 1942.
- Hippolyt Římský, *Apoštolská tradice*, Velehrad – Roma: Refugium 2000.
- Jan Pavel II., *Homilie při převzetí nejvyššího pastýřského úřadu* (22. 10. 1978), nalezeno: www.vatican.va/holy_father/jon_paul_ii/speeches/1978/index_ge.htm, 10. 1. 2006.
- Jan Pavel II., *Dopis biskupům k Zelenému čtvrtku 1980*, Řím: Křesťanská akademie 1981.
- Jan Pavel II., *Pastores dabo vobis*, (posynodální adhortace ze dne 25. 3. 1992), Praha: Zvon 1993.
- Jan Pavel II., *Reconciliatio et paenitentia*, (posynodální adhortace ze dne 2. 12. 1984), Praha: Zvon 1996.
- Jan Pavel II., *List Svatého Otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1996 v jubilejním roce jeho kněžského svěcení*, Praha: ČBK 1996.
- Jan Pavel II., *Christifideles laici*, (posynodální apoštolský list ze dne 30. 12. 1988), Praha: Zvon 1996.
- Jan Pavel II., *Dar a tajemství*, Praha: Nové Město 1997.
- Jan Pavel II., *List Svatého otce Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 1998*, Praha: ČBK 1998.
- Jan Pavel II., *Novo millennio ineunte*, (apoštolský list papeže na závěr Jubilejního roku 2000), Praha: ČBK 2001.
- Jan Pavel II., *Poselství Svatého otce Jana Pavla II. ke XL. Světovému dni modliteb za povolání*, Praha: ČBK, 2003.
- Jan Pavel II., *Ecclesia de eucharistia*, (encyklika ze dne 17. 4. 2003), Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2003.
- Jan Pavel II., *List papeže Jana Pavla II. kněžím k Zelenému čtvrtku 2004*, Praha: ČBK 2004.
- Katechismus katolické církve*, Praha: Zvon 1995.
- Kodex kanonického práva*, Praha: Zvon 1994.
- Kongregace pro bohoslužbu a svátosti, *Všeobecné pokyny k Římskému misálu*, (ze dne 20. 4. 2000), Praha: ČBK 2003.

- Kongregace pro klérus, *Direktář pro službu a život kněží*, (ze dne 31. 1. 1994), Praha: ČBK 1995.
- Kongregace pro klérus, *Kněz pastýř a vůdce farního společenství*, (ze dne 4. 8. 2002), Praha: ČBK 2002.
- Korec, J. Ch., *O Eucharistii*, Brno: Sypták 2002.
- Krejčí, J., *Slovo Boží*, Řím: Křesťanská akademie, 1971.
- Masini, M., *Úvod do „lectio divina“*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1993.
- Migne, J. P. (ed.), *Patrologie cursus completus..., Series graeca et orientalis*, Paris 1857-1886.
- Migne, J. P. (ed.), *Patrologie cursus completus..., Series latina*, Paris 1878-1890.
- Novotný, A., *Biblický slovník*, Praha: Kalich – Česká biblická společnost 1992.
- Papežská biblická komise, *Výklad Bible v církvi*, (dokument ze dne 15. 4. 1993), Praha: Zvon 1996.
- Pavel VI., *Evangelii nuntiandi*, (apoštolská exhortace ze dne 8. 12. 1975), Praha: Zvon 1990.
- Pecka, D., *Světlo a život*, Svitavy: Trinitas 1998.
- Pesch, O. H., *Druhý vatikánský koncil 1962-1965*, Praha: Vyšehrad 1996.
- Petráčková V. a Kraus J. (ed.), *Akademický slovník cizích slov*, Praha: Academia 2001.
- Petrosillo, P., *Křesťanství od A do Z*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 1998.
- Planner, F., *Kněz a jeho poslání*, Řím: Křesťanská akademie 1972.
- Planner, F., *Misijní činnost církve*, Řím: Křesťanská akademie 1976.
- Pospíšil, C. V., *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, Praha: Krystal OP 2002, 2. vydání.
- Pražák, J. M., Novotný, F., Sedláček, J., *Latinsko – český slovník*, Praha: Československá grafická unie A. S. 1936.
- Ratzinger, J., *Církev jako společenství*, Praha: Zvon 1995.
- Ratzinger, J., *K otázce smyslu kněžské služby*, in: *Communio* 4/2002, s. 365.
- Ratzinger, J., *Hledět na probodeného*, Brno: CDK 2005.
- Ratzinger, J., *Duch liturgie*, Trnava: Dobrá kniha 2005.
- Římský pontifikál*, vydáno v Praze 1997.
- Seethaler, P.-A., *První a druhý list Petrův, list Judův*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2001.
- Schmaus, M., *Svatosti*, Řím: Slovenský ústav svätého Cyrila a Metoda 1986.
- Schmidt, M., Pastorage, nalezeno: www.twr.cz/texty/otaznik/pastorac.htm, 2.3.2006.
- Schönborn, Ch., *Přijmout Ježíše jako Krista*, Praha: Paulínky 2005.

- Urban, J. E., *Duchovní slovo pro dnes a zítra*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství 2004.
- Uvedení do Křesťanského života*, Praha: vydal Sekretariát České liturgické komise 1985.
- Vanhoey, A., *Sacerdoti antichi e nuovo sacerdote secondo il Nuovo Testamento*, Torino: editrice Elle Di Ci, Leumann 1990.
- Vorgrimler, H. a kolektiv, *Lexikon für Theologie und Kirche III*, Friburg – Basel – Wien: Herder 1968.
- Výklad ke Starému zákonu*, Praha: Kalich 1991.
- Zvěřina, J., *Teologie agape II*, Praha: Scriptum 1994.

Obsah

1. Úvod	1
2. Kněžství	4
2.1 Teologie kněžství	4
2.2 Teologie kněžství podle II. vatikánského koncilu.....	11
2.3 Všeobecné kněžství	14
2.4 Kněžská služba.....	23
3. Služba Božímu slovu – učit	25
3.1 Význam Božího slova	25
3.2 Písmo svaté a II. vatikánský koncil.....	28
3.3 Kněz – hlasatel Božího slova	29
3.4 Pověření kněze hlásat Boží slovo.....	32
3.5 Podmínky pro kněžskou službu hlásat evangelium.....	37
3.6 Prostředky, kterými kněz hlásá Boží slovo	39
3.7 Přínos hlásání Božího slova pro kněze.....	42
3.8 Jednota Božího slova a svátostí.....	44
4. Svátostná služba - posvěcovat	47
4.1 Kněz jako služebník díla posvěcení	47
4.2 Kněz a slavení svátostí	50
4.3 Kněz a slavení eucharistického tajemství.....	52
4.3.1 Eucharistie jako oběť	53
4.3.2 Eucharistie jako poslání	56
4.3.3 Adorace Nejsvětější svátosti	57
4.4 Eucharistické shromáždění a kněz	58
4.5 Pověření kněze posvěcovat	60
4.6 Kněz a denní modlitba církve.....	63
4.7 Kněz jako vychovatel k modlitbě.....	65
4.8 Přínos, který vyplývá pro kněze ze služby posvěcovat.....	66
5. Pastýřská služba vést	68
5.1 Co je pastýřská služba	68
5.2 Úřad Krista, Hlavy a Pastýře.....	70
5.3 Kněžství a poslání	71
5.4 Vést je úkol kněze	72
5.5 K vedení je kněz pověřen v rámci liturgie	76
5.6 Vedení Božího lidu a pastýřská láska	79
6. Závěr	81
Summary	83
Přehled použitých zkratk	84
Seznam pramenů a literatury	85
Obsah	89

Údaj o počtu znaků

Počet znaků (bez mezer) 183 992

Počet znaků (včetně mezer) 221 292